

AZ

ERDÉLYI POLGÁRI
MAGÁNOS
TÖRVÉNYEKKEL
VALÓ

ESMEREETSEGEK'

HARMADIK KÖNYVE,

A' PERLEKEDÉS' RENDÉRŐL, 'S ABBAN
ELÉ-KERÜLŐ TÖRVÉNYES LÉPÉSEK-
RŐL, ÉS MENEDÉKEKRŐL.

MÁSODIK RÉSZ,

A' TÖRVÉNYES MENEDÉKEKRŐL.

ÍRTA

SÓÓSMEZEI VAJDA LÁSZLÓ,

Gubernialis Concipista, Tekintetes Nemes
Belső Szólnok Vármegyének Tábla-Birá-
ja, és a' Kolo'svári Királyi Lyceumban
a' Hazai, és Büntető Törvényeknek
ideig-való

TANÍTÓJA.

Kolo'sváron 1824-ben.

158.626

~~158.626~~

Admittitur.

Claudiopoli Die 19^a Martii 1827.

C. LADISLAUS LÁZÁR m. p.
Cons. Gubernialis.

1827. III. 19.

~~1827. III. 19.~~

1827

A'

HARMADIK KÖNYVNEK

MÁSODIK RÉSZE.

A'

Törvényes Menedékekről,

B É V E Z E T É S.

1. K. *Ezen Rész miről szól, és hány Szakaszokra oszlik?* Lap 1 — 2.

ELSŐ SZAKASZ.

ELSŐ FŐ-CZIKKELY,

A' Törvényes parantsolatoknak közönséges esmeretségeikről.

2. K. *A' Fejedelmi parantsolat' neve alatt mit értünk, 's melyek a' közönségesebb nevei?* Lap 2 — 5.
3. K. *Az ezen Fejedelmi parantsolatoknak formáit magába foglaló Könyv minek neveztetik?* Lap 5 — 6.

4. K. *A' Fejedelmi parantsolatok hány Részekből állanak, 's egyátaljában mit jegye-zünk azokról, külön-külön véve pedig mit tésznek?* Lap 6 — 7.
5. K. *A' Fejedelmi parantsolatoknak készi-tésekben minő közönséges észrevételekre, és rendszabásokra kell ügyelnünk?* — Lap 7 — 10.
6. K. *A' Fejedelem minő Titulusokkal szokta alatta-való Hivait illetni 's megszólítani?* Lap 10 — 13.
7. K. *Még mire kell a' Mandatum készítö-nek ügyelni?* Lap 13 — 15.

II. F Ö - C Z I K K E L Y,

A' Fejedelmi parantsolatoknak kezdetekről, vagy-is Praeam-bulumokról különösön.

8. K. *Miből áll a' Fejedelmi parantsolatok-nak kezdete, 's ez minden Mandatumok-ban ugyan azon két részekből áll-e?* Lap 15 — 16.
9. K. *Hányféle a' Fejedelmi Titulus, 's mel-lyikkel mikor él?* Lap 16 — 17.
10. K. *Azokat, a' kikhez a' Fejedelmi paran-tsolatok útasíttatnak, miknek szoktuk ne-vezni, és ezeknek Titulussaik' megírásában mikre kell vigyáznunk?* Lap 17 — 24.

Az Expositioról.

11. K. *Az Expositionnak kezdetére-nézve hányfélék a' Mandatumok?* Lap 24 — 25.
12. K. *Hát a' Tette-nézve, melyet az Expositio magában foglal, hányfélék a' Mandatumok?* Lap 25 — 26.
13. K. *A' Postulatum, vagy kívánságra-nézve hányfélék a' Fejedelmi parantsolatok?* Lap 26 — 27.
14. K. *Az első Classisbéli Mandatumok' expositiojában mitsoda régulákat kel követni?* Lap 27 — 29.
15. K. *A' Második Classisbéli Mandatumoknak expositiojak' készítésében minő régulákat kell követnünk?* Lap 29 — 41.
16. K. *Miket jegyezhetünk-meg az harmadik rendbéli Mandatumokról?* Lap 41 — 43.
17. K. *Az Osztoztató parantsolat körül mit jegyzünk-meg?* Lap 43 — 47.
18. K. *A' Novi gratiosi Mandatum készítéséről miket jegyezhetünk-meg?* — Lap 47 — 50.

MÁSODIK SZAKASZ,

A' Törvényes menedékekről különösen.

ELSŐ FŐ-CZIKKELY,

A' Törvényes menedékekről közönségesen.

19. K. *Mit mondunk Törvényes menedéknek, 's melyek a' nemei?* Lap 51 — 52.
20. K. *Mind ezekről közönségesen mit jegyezhetünk-meg?* Lap 52 — 54.

MÁSODIK FŐ-CZIKKELY,

A' Kereset' letételéről, vagy-is
(*Causae Depositioról.*)

21. K. *Mit értünk a' Kereset' letételén?* Lap 54. —
22. K. *Ezen Definitióból mik folynak?* Lap 54 — 56.
23. K. *Lehet-é a' Keresetet csak egy részében letenni, vagy a' betsület' megsértésért indított Perekben, a' kikiáltás, avagy más szinü Perekben a' Törvényes Birságban-való részesedés után lehet-é helye a' Kereset' letételének?* Lap 56 — 57.
24. K. *Rivántatik-é erre valami bizonyító irás?* — Lap 57 — 59.

III. FŐ-CZIKKELY,

A' Prohibitáról.

25. K. *Mit értünk a' Prohibita által?* Lap 59.
26. K. *Miket jegyezhetünk-meg a' Prohibita körül a' véle való élhetésre, erejére, az előnek kötelességére-nézve, vagyon-e mindenkor helye? kik előtt és mikor tétetik?* Lap 59 — 63.

IV. FŐ-CZIKKELY.

A' Simplex Inhibitióról.

27. K. *Mit értünk a' Simplex Inhibitió által?* Lap 63 — 65.
28. K. *A' Simplex Inhibitióról mit lehet megjegyezni itten?* Lap 65 — 66.
29. K. *Mitsoda esetekben nintsen helye a' Simplex Inhibitionak?* Lap 66 — 67.
30. K. *Az Inhibitionale Mandatumnak formája milyen?* Lap 68 — 69.

V. FŐ-CZIKKELY,

A' Supervenientiáról.

31. K. *Mit értünk a' Supervenientia által, és mi végre állittatott-fel?* Lap 69 — 70.
32. K. *A' rövid-folyamatú Perekben minő következései vagynak a' jelentett, vagy el-*

miilatott Supervenientiának, és e' mellett
minő menedékkal lehet az Alperesnek él-
nie? Lap 70 — 73.

33. K. Ha a' megnem jelent Alperes Inhi-
bitionale novummal élve ennek folytatá-
sára megjelent, mi lépésekre vagy on sza-
badsága? Lap 73 — 74.

34. K. Hát ha a' megnyerettetett Alperes
Repulsioval élt, ennek mik lehetnek a' kö-
vetkezései? Lap 74 — 75.

35. K. Minő menedékkal élhet az Alperes,
ha a' Pernek első felvételével, és kikiál-
tásával, vagy a' jelentett Prohibita, vagy
supervenientia mellett jelent meg? — Lap
75 — 76.

36. K. Ha a' Per hosszú fóllyamatú, az első
Proclamatoria mindgyárt hozattatik-e a'
megnem jelenésért terhelő Itélet, 's ha nem
hozattatik, miért nem? hát a' második
Proclamatio után hozott Itélet a' kimondás
után hányad nap adattatik-ki? — Lap 77
— 78.

37. K. Ezeket előre bortsátván lássuk-meg
hogy az első, vagy a' második Proclamatio
alkalmatosságával, avagy a' 8 vagy 10
napok alatt Superveniált Alperes minő me-
nedékekkel segithet veszedelmezett Pe-
rén, azután azt, hogy ha megnem jelent,
vagy az irt Időszakasz alatt nem Superve-

niált mi módon segíthet magán? — Lap
78.

Ha az első, vagy második Proclamatió' alkalmatosságával megjelent az Alperes, vagy pedig a' 8-d vagy 10-d nap alatt Superveniált, minő lépéseket tehet maga védelmére, és mi módon viheti-által Perét a' második Periodusba, onnan a' harmadikba, 's innen a' 4-dikbe, itten pedig megint mitsoda menedékkal segíthet magán? Lap. 78 — 81.

38. K. Azon Alperesek, a' kik az első Terminuson telyességgel meg-nem jelentek, minő menedékkal élhetnek, és vihetik-által a' négy terminusokon magok Pereiket? Lap 81 — 85.

39. K. Ha valamelyik Fél közbe-vetett Appellatioját nem folytattya, az Appellata Fél miként segíthet magán, 's az megerősített előbbeni Itelet hányad napon adattatik-ki? Lap 85 — 87.

40. K. Mitsoda esetekben vagyon helyye a' 15-öd napok alatti Supervenientíának? — Lap 87 — 88.

41. K. Ha a' Felperes Perét folytatni elműlattya, az alól mitsoda úton kérheti feloldoztatását az Alperes? Lap 88 — 91.

A' Novumokról közönségesen, és különösön a' Novumnak uradalmon belől alkalmaztatható Nemeiről.

42. K. Mi a' Novum Széles értelemben véve, hány nemei vagynak, 's ezek a' Pernek minő állapottyában alkalmaztathatók? Lap 91 — 95.
43. K. Minő esetekben nints helyye a' Novumnak? Lap 95 — 96.

Az Inhibitionale Novumról.

44. K. Mi az Inhibitionale Novum, vagyis Eltiltás mellett való új Itélet? Lap 96.
45. K. Ezen Definitióból mi következéseket hozhatunk ki, a' Törvényekkel megegyezőleg ezen Novum' nemére-nézve? — Lap 96 — 104.

A' Simplex Novumról.

46. K. A' Novum Simplex által mit értünk, 's miket jegyezhetünk meg rólla? — Lap 104 — 106.
47. K. Mikor nintsen helye? Lap 106.

A' Novum Cedendoról.

48. K. *Mi a' Cedendo appellationi Novum, vagy-is az appellatoról lett lemondás mellett-való új Itélet, 's miket jegyezhetünk-meg e' körül?* Lap 106 — 108.
49. K. *Mitsoda esetekben nintsen helyye?* — Lap 108 — 114.

VII. FŐ-CZIKKELY.

A' Repulsioról, vagy-is a' vissza-üzésről.

50. K. *Mit értünk a' Repulsio által, mként szokott régentén tétetni, és miként tétetik ma, az Oppositiotól pedig megtételére nézve miként különbözik?* Lap 114 — 116.
51. K. *A' Repulsioról miket jegyezhetünk-meg?* Lap 116 — 120.
52. K. *Mi kötelessége a' törvényes Repulsioval az Executiotól meg-akadályoztatott Felperesnek, 's mi megint a' Repellens' kötelessége, és a' Repulsionis onus mennyit tesz?'s mikor nem vész-el?* Lap 120 — 121.
53. K. *Azon egy perben lehet-e' többször repellálni?* Lap 121 — 122.
54. K. *A' Repulsión kezdődő Perek minémű folyamatuak, 's több törvényes menedéket szenvednek-e'?* Lap 122 — 123.

55. K. *Ha több repellens Alperesek vagynak azon egy Perben, vagy ha a' külömbféle helyeken tentáltatott azon egy Executio ellen tétetik a' Repulsio — vagy külömböző divisionale Mandatumok mellett azon egy Jóknak osztályára vitetik az Executio, — a' Repulsionis onus sokszoroztatik-e?* Lap 123 — 124.

56. K. *Mitsoda esetekben nints helye a' Repulsionak?* Lap 124 — 125.

VIII. FŐ-CZIKRELY

A' Procuratori meghivásról, vagy-is Revocatióról.

57. K. *Mit értünk a' Procuratori Revocatióon, vagy-is Szószóllói meghiváson?* — Lap 125.

58. K. *A' Procuratori meghivás kiáltal tétethetik-meg, 's nevezetesen a' Plenipotentarius revocalhattya-e' Principalissa Szószóllóját?* Lap 125 — 126.

59. K. *Hát a' midőn a' Principalis maga írta, vagy dictálta az Allegatiokat, vagyon-e' helye a' Szószóllói meghivásnak?* — Lap 126 — 127.

60. K. *Mitsoda Itélő-Széken, és a' Pernek minő állapottyában vagyon helye rendszerént ezen menedéknek?* Lap 127 — 128.

61. K. *Miért mondgyuk, hogy rendszerént az első instantiai Széken, és az elhatározó Itélet előtt légyen helye a' Szószóllói meghívásnak?* Lap 128 — 129.
62. K. *Ezen állítást minő ellenvetések követhetik, 's azokat miként hárintyuk-el?* Lap 129 — 130.
63. K. *A' Felső-Széken Appellatio mellett téendő Szószóllói meghívásnak mi a' módja?* Lap 130 — 131.
64. K. *A' Pernek Felső-Széken lett megítéltése után minő esetekben tétethetik-meg a' Szószóllói meghívás az alsó Szék előtt?* — 131 — 132,
65. K. *A' Szószóllói meghívás mitsoda feltételek alatt tétethetik-meg?* Lap 132 — 137.
66. K. *Hányszor szabad azon egy Perben a' Procuratort meghívni, vagy-is revocalni?* Lap 138 — 139.
67. K. *Ezen állítás minő ellenvetéseket szenved?* Lap 139 — 141.
68. K. *A' meghívott Procurátor Principálisának azon Perét, a' melyben meghívattatott, tovább folytathattya-é?* Lap 141.
69. K. *Mitsoda esetekben nintsen helye a' Procurori Revocationak?* Lap 141 — 142.

IX. FŐ-CZIKKELY.

Az Appellatio ról.

70. K. *Mi az Appellatio? 's az ezzel élni kívánónak azt miként, ki előtt, és mikor kell bejelenteni?* Lap 142 — 144.

71. K. *A' közbenvetett törvényes Appellatio-
nak mi a' következése?* Lap 144.
72. K. *Mennyi idő alatt kell a' Transmissio-
nalis levelet kiiratni, 's ha az alatt ki-nem
irattatik, mi a' következése?* Lap 144 — 145.
73. K. *A' fennebb botsátott Itéletnek ha a'
felkérő a' Transmissionalis Levelet maga
idejében ki-nem iratta, hól és mimódon
kérettethetik megítélt dologba-való vétele?*
Lap 145 — 147.
74. K. *Ha az Appellans Fél a' Transmissiot
kiiratta, de az Appellatioját maga idejé-
ben nem folytatta, a' nyertes Félnek mit
kell cselekednie?* Lap 147.
75. K. *Appellatio mellett újabb állításokat
tenni, vagy bėbizonyításokat a' Felső-Biró
eleibe bėadni szabad-é?* Lap 147 — 149.
76. K. *Az Appellatioban feljebb-vitt birsá-
gos Perekben hozott Itéletek' telyesítésbe
vétél-végett hová küldetternek, 's mi ok-
ból?* Lap 149 —
77. K. *Mit mondunk a' Per visszaküldésé-
nek, és visszazavetésének, 's minő esetekben
vagyon helye a' visszaküldésnek, 's mi-
nőben a' visszazavetésnek?* Lap 150 — 151.
78. *Az Appellationak, vagy ha ennek hel-
lye nem lenne, más, és minő menedéknek
bėjelentésére-nézve mit kell tenni a' meg-
terheltetett Félnek, 's miért, 's azért az
Appellatio mi formán szokott kérettetni,*

és megadattatni, vagy megtagadtatni? Lap
151 — 153.

79. K. *A' Pernek fel-nem botsáttatása hányféleképpen jelentetik-ki? 's a' fel-nem botsátott itélettel mit kell tselekedni a' felkérő Felnek, ha a' felkérő Fejedelmi parantsolatról, és Recursusról protestáltatott?* Lap 154.
80. K. *Melyek azon esetek, melyekben nintsen helye az Appellationnak?* Lap 154 — 156.
81. K. *Az Actoratus ellen tett kifogásban a' megterheltetett Felperesnek felkérő Fejedelmi parantsolat mellett miért engedetik-meg az appellatio, 's miért nem az Alperesnek-is? —* Lap 156 — 157.
82. K. *A' Törvény szerént felbotsátható Perekben vagyon-é praeceptoriumra szükség?* Lap 158.
83. K. *Hát ha valaki praeceptoriumat véssen az appellatiot meg nem szenvedő esetekben, 's a' mellett-is vesztes-fél, mi a' büntetése?* Lap 158.
84. K. *Minő esetekben tiltatik a' praeceptoriumnak megadása?* Lap 158 — 159.
85. K. *Miként sürgettetik, a' transmissionalis levélnek leiratása?* — Lap 159.
86. K. *Mit tesz Rotulus, vagy in forma Apostolorum a' Pert fellyebb vinni?* — Lap 159 — 160.

87. K. *A' Transmissionalis levelek egyformán irattatnak-e ki minden Itélő-Székek-ből?* Lap 160 — 176.

X. F Ö - C Z I K K É L Y .

A' Novum Gratosumról.

88. K. *Mit értünk a' Novum Gratosum által?* Lap 176.

89. K. *Miket jegyezhetünk-meg ezen Novum-mal való élhetésről, 's nevezetesen uradalmon belől lehet-e helye, hát az olyan Perekben melyekből a' menedékek kirekesztettek, 's mennyi idő alatt lehet vele élni?* Lap 176. — 177.

90 *Ezen Novummal való élésre mik kívántatnak?* Lap. 177 — 180.

HARMADIK KÖNYVNEK

MÁSODIK RÉSZ E.

A' Törvényes Menedékről,

B É V E Z E T É S.

1. *Ezen Rész miről szól, és hány Szakaszokra oszlik?*

Midőn a' Törvényes Menedékekről szóllunk, szükség azt megjegyoznünk, hogy ezen Törvényes menedékek, mint valamely sebet gyógyító szerek, a' Törvény-hozótól nagyobb részint úgy határozottak, hogy mivel az Itéletet kimondó Biró maga Törvényes hatalmával, a' hozott Itéletnek kimondásával úgy élt, hogy Itéletét felsőbb Hatalomnak rendelése nélkül, meg nem változtathatta, ugyan-azon Törvényhozó, a' telyesítettő hatalommal biró Fejedelemnek hatalmat adott arra, hogy az Igazságában megterheltetett Félnek kérésére, az igazság' kiszolgáltatására megkívántató Lépéseknek megtevése' végett, a' Törvényekkel megegyező Törvényes parantsolatokat adhasson. — Hogy tehát a' Törvényes menedékekkel bővebben meg-

V. Darab. 1

merkedhessünk, szükségesnek tartjuk előre a' Fejedelmi parantsolatokról, és azoknak készítésekről szólni, 's azután a' Törvényes menedékre általmenni, ezen okból ezen Részt két Szakaszokra osztjuk. Az első Szakaszban a' Fejedelmi parantsolatoknak esmeretségeit, a' második Szakaszban pedig a' Törvényes menedékeket fogjuk eléadni.

ELSŐ SZAKASZ.

ELSŐ FŐ-CZIKKELY,

A' Törvényes parantsolatoknak közönséges esmeretségeikről.

2. *A' Fejedelmi parantsolat' neve alatt mit értünk, 's melyek a' közönségesebb nemei?*

A' Fejedelmi parantsolat' neve alatt jön azon Törvényes meghagyás, mely-szerént a' Fejedelem, valamit a' Törvényekkel megegyező elégtételben vétetni, vagy félbe-hagyatni parantsol. —

A' Fejedelmi parantsolatoknak nemei különbözék, a' Törvényes lépéseknek külömbségek-szerént, ilyenek az *Admonitorium*, mely-szerént valaki a' Fejedelemnek nevében annak, a' mivel a' Panaszlónak tartozik, megtételére, avagy ártalmas félbehagyására intetik. — *Evo-*

catorium mely-szerént az Alperes a' Fejedele-
 lem' nevében Törvénybe szóllittatik, vagy idéz-
 tetik. — *Certificatorium* mely-szerént vala-
 mely Törvényes lépésnek véghezviteléről tudó-
 sítottatik az, a' ki ellen véghezvitetendő a' Tör-
 vényes lépés. — *Executionale* mely-szerént a
 Regiusok Contractus, Articulus, vagy Senten-
 tia mellett téendő Executionak véghezvitelére
 parantsoltatnak. *Causae Depositorium*, mely-
 szerént a' hibásan kezdett Pernek, a' Felperes
 által-való letétele bévétettni parantsoltatik a'
 Birónak. — *Publicatorium*, mely-szerént a' Mag-
 vaszakadtság kihirdettni parantsoltatik. *Me-
 tarum Reambulatorium*, mely-szerént az el-
 lenkezés alatt lévő Határ-jegyek' kijártatása pa-
 rantsóltatik. — *Convocatorium*, mely-szerént
 a' Vicinusok, és Commetaneusok az Executio-
 ra megjelenni parantsóltatnak. *Compulsorium*,
 mely-szerént az Esketésre a' Tanuk eléállani
 parantsóltatnak. — *Collocatorium*, mely-sze-
 rént a' Háptalanoknak, és Couventeknek tar-
 tás végett beadandó Leveleknek bévetele, és
 az Archivumba-való bététele, a' bététetőnek
 azokból hiteles Párnak kiadása mellett para-
 tsóltatik. *Divisionale*, mely-szerént az első, és
 a' második izbéli osztozatlan Atyafiai között
 meghívántató osztálynak véghezvitele parantsól-
 tatik. — *Requisitorium*, mely-szerént valamely

közönséges hitetes helynek megparantsóltatik, hogy a' Kérelmes Fél által kiadattatni kért Leveleket, maga Leveles tárjában szorgalmatosan felkeresvén, és megtanálván, hiteles mássokba kiadni elne múlassa. *Procuratoria Constitutio*, mely-szerént a' Fejedelem' nevébe hiteles bizonyító irás adattatik arról, hogy az Exponens e' vagy ama Procurátort Perének folytatására Procurátorának vallotta légyen. *Plenipotentiaria Constitutio*, mely-szerént bizonyság tétetik arról, hogy az Exponens ezt vagy amazt miként vallotta légyen megbatalmazott Személyessének. *Sententia*, mely-szerént a' Fejedelem eléadván hogy e', vagy ama Felek között felsőbb Itélő-Széken támasztott Per Törvényesen miként láttatott-el, az abban hozott Törvényes Itéletet elégtételbe vétetni rendeli. *Vidualis Prorogata*, mely-szerént a' Fejedelem bizonytságot téshen arról, hogy e', vagy ama Nemes Aszssónynak Férje meghalálozott, és egyszersmind parantsólja azt Esztendő 's három napok alatt Perrel nem fárasztatni. *Retractationale* mely-szerént bizonyság tétetik arról, hogy valamely tökéletes időkort el-nem ért Nemes Ifju, vagy Férjhez-ment Nemes Leány Házassága' első esztendejébe miként retractált légyen. *Novum Inhibitionale*, mely-szerént a' megnem jelenésen Felperesse' keresetén marasztatott Alperesnek kérésére az Itélet-

nek kiadása, vagy elégtételbe-való vétele tilalmaztatik, 's új Itélet hozattatni parantsóltatik. *Novum Gratosum*, mely-szerént a' Felek között végképpen elláttatott Törvényes elégtételel-is bévégzett Pernek Fejedelmi kegyelemből ujjabbi elkezdése, 's ellátása rendeltetik. *Novum cedendo Appellationi*, mely-szerént a' felkérített, de a' felkérésnek, vagy-is Appellationnak lemondása mellett új Itéletre vétetni kért Pernek ujjabbi ellátása parantsóltatik. — *Praeceptorio Appellatorium*, mely-szerént a' megterhelhetett Fél által feljebb botsáttatni kért, de a' Biró által meg-nem engedett Pernek felbotsáttatása parantsóltatik. *Inhibitionale Simplex*, mely-szerént a' meg-nem jelenésen a' Felperes' keresetén marasztatott Alperes' kérésére az ellenehozott Itéletnek kiadása tilalmaztatik. *Litterarum Reformatorium*, mely-szerént valamely Ok-Levelekben, az azokat elkészítő Regiusok által követett hibák megigazíttatni rendeltetnek.

3. *Az ezen Fejedelmi parantsolatoknak formáit magába foglaló Könyv minek neveztetik?*

Az ezen Fejedelmi parantsolatok' formáit magába foglaló Könyv Stylionarenak neveztetik, 's legjobbnak tartatik az, a' mely 1738-ba az Országgyűlése' rendelkezéséből Kun Sigmund Itélő-Mester által irattatott. Ezen Könyv még

több Mandatumok' formáit-is adja-elé, hanem mi-
 itten tsak a' közönségesebb szokásba lévőket
 kívántuk elé-adni, a' többieknek mególvásásá-
 ra a' Stylionáréra útasitván az Ólvasót.

4. *A' Fejedelmi parantsolatok hány Ré-
 szekből állanak, 's egyátaljában mit jegye-
 zünk azokról, külön-külön véve pedig mit
 téznek?*

Egyátaljába-véve a' Mandatumokat, vagy
 Fejedelmi parantsolatokat, azok e' következen-
 dő öt Részekből állanak, úgymint: *Praeam-
 bulum*, vagy-is kezdetből, *Expositio*, vagy-is
 a' Tettnek kitételéből, *Postulatum*, vagy-is a'
 Tettből következő kívánságból, *Applicatio*, vagy
 alkalmaztatásból, *Commissio*, vagy megha-
 gyásból.

Ezeokról közönségesen azt jegyezzük-meg,
 hogy az *Applicatio*, *Postulatum*, és *Commis-
 sio* a' készítésbe semmi különös rendszabáso-
 kat nem kívánnak, mert ezek a' Stylusnak örö-
 kös formáival ditsekednek, 's azért ezeket a'
 Készítő a' Stylionaréból minden nehézség-nél-
 kül leírhatja, ezt előrebotsátva, lássuk ezen Ré-
 szeknek miségeket. —

A' Praeambulum vagy-is a' Fejedelmi pa-
 rantsolat' kezdete, a' Fejedelemnek, és azok-
 nak, a' kikhez útasittatik a' parantsolat' titu-
 lussait foglalja magában.

A' Kitétel vagy-is *Expositio* rövid leírása

azon okoknak, vagy Tettnek, melyért a' Fejedelmi parantsolat kérettetik.

A' Postulatum, vagy-is Kérés a' Fejedelmi parantsolatot Kérőnek kérését vagy-is kívánságát adja-elé.

Az Applicatio, vagy-is alkalmaztatás az Exponens, kérésének a' Törvényes igazsághoz-való alkalmaztatása.

Commissio, vagy meghagyás az Exponens kívánságának a' Törvényes Igazsághoz lett alkalmaztatásából folyó Fejedelmi rendelést adja-elé, mely-szerént az Exponens' kívánsága mennyiben, és miként vitettség-véghez, a' Fejedelem tisztán kiírja.

5. *A' Fejedelmi parantsolatoknak készítéseben minő közönséges észrevételekre, és rendszabásokra kell ügyelnünk?*

A' Fejedelmi parantsolatok' készítésekre szolgáló közönséges rendszabásokat e' következőkbe terjesztyük-elé, úgymint — 1) Hogy ha több Exponensek' vagy-is Panaszlok' kérésekre kél a' Mandatum, az Expositiot, vagy-is Kitévelt többes számban, ha pedig csak egynek kérésére, egyes-számban kell megírni. 2) A' Mandatum' Kérőnek neve eleibe a' Fejedelemtől adattatni szokott Titulust kell kitenni, p. o. Exponitur Maiestati nostrae pro parte et in persona Egregii et Nobilis Ludovici Nagy de Nagy Káál Sedis nostrae Marus Vice Judi-

cis Regii, vagy ha az Aszszony, annak-is sor-
 sához illendő Titulussa megadatik, kitétetvén
 egyszer'smind, hogy ha Férjes Aszszony, ki-
 nek Felesége, ha Özvegy, kinek Özvegye, ha Le-
 ány, hogy még hajadon légyen, úgy p. o. Ex-
 ponitur Maiestati nostrae pro parte et in per-
 sona Nobilis vel Generosae Faeminae Cristi-
 nae Martzali, fidelis nostri Generosi Machariae
 V a j a s Supremi Vigiliarum Praefecti Regi-
 minis nostri Dimacharum nobis dilecti Con-
 sortis (vel relictæ Viduæ) vel Nobilis Puel-
 lae in Capillis constitutæ Titiae Vajas. 3) Ha
 az Exponens Tutori, vagy más' Hivatalánál-
 fogva kéri a' Fejedelmi parantsolatot, úgy azon
 hivatalyát-is kikell tenni, p. o. Exponitur Ma-
 iestati nostrae pro parte et in persona Gene-
 rosae Faeminae Christinae Martzali fidelis no-
 stri Generosi Machariae quondam Vajas Supre-
 mi, dum vixisset in regimine nostro Dimacha-
 rum Vigiliarum Praefecti relictæ Viduæ Filii
 sui Machabaei naturalis et legitimæ Tutricis
 pro se et vi Officii sui Tutricatus, vagy Expo-
 nitur Maiestati nostræ pro parte et in perso-
 na fidelis nostri Egregii, et Nobilis Ladislai
 Gara de Nádas Comitatus nostri Kolo's alterius
 V. Comitatus vi praedicti sui Officii v. Comitatus.

4) Vagy ha maga részéré, és hivatalyánál
 fogva-is kíván a' parantsolattal élni, akkor mind
 a' kettő tétettetik-ki e' szerént: Exponitur Ma-

iestati nostrae pro parte, et in persona Fide-
 lis nostri Egregii, et Nobilis Ladislai Gara
 de Nádas Comitatus nostri de Kolos, V. Co-
 mitis uti pro se et Vi praedicti sui officii V.
 Comitatus. 5) Hogy ha valamely Diplomás
 Tisztséggel-bíró közönség' számára véendő a'
 a' Fejedelmi parantsólat, akkor a' Fő, és után-
 na-való Tiszteknek és egy néhány Tábla Bi-
 ráknak neveik tétetnek-ki, p. o. Exponitur Ma-
 jestati nostrae, pro parte et in personis Fide-
 lium nostrorum Spectabilis ac Magnifici Co-
 mitis Stephani Haller de Hallerkő, Comitatus
 nostri Szólnok Interioris Suppremi Comitatus no-
 bis Dilecti, Egregiorum item et Nobilium Sa-
 muelis Ujfalvi de M. Kövesd, Georgii Véér de
 K. Tartsa Suppremorum Judicum Nobilium
 Antonii Vas de Osdola, et Volfgangi Földvá-
 ri de Tants, V. Comitum, Emerici Kozma de
 Kézdi Szent Lélek ordinarii, Spectabilis ac
 Magnifici C. Stephani junioris Haller de Hal-
 lerkő, et Samuelis Dadai de Déés V. Notario-
 rum Joannis Rátz de Galgó, Joannis Herszén-
 nyi de eadem juratorum Assessorum praedicti
 Comitatus nostri Szólnok Interioris, uti pro se
 et ratione dictorum officiorum suorum univer-
 sorum Incolarum et inhabitatorum praefati Co-
 mitatus Nominibus et in personis. 6) Ha Vá-
 rasi közönség, a' Fő-Bíró vagy Fő Hadnagy két
 Senátorokkal Notariussal és az Orátorral té-

tetik-ki név szerént, p. o. Exponitur Maiestati nostrae pro parte et in personis fidelium nostrorum Eggregiorum, et Nobilium Valentini Veres Primarii Ductoris, Josephi Czinege et Ladislai Váradi Assessorum, Petri Virág Notarii, Nicolai item Enyedi Oratoris Oppidi Nobilitaris Enyed uti pro se se, et ratione dictorum officiorum suorum universorum inhabitatorum et Incolarum dicti Oppidi nominibus et in personis. 7) Ha pedig falusi Közönség, úgy a falus Biró két Esküdt Társaival tétetik-ki, ilyen formán p. o. Exponitur Maiestati nostrae, pro parte et personis providorum Vile Togyer Judicis Pujkás Lup et Matye Juon Juratorum Possessionis Szamosfalva, Comitatus Kolos adjacentis uti pro se se, et ratione dictorum officiorum suorum universorum inhabitatorum, et Incolarum praedictae possessionis Szamosfalva, nominibus, et in personis.

6. *A' Fejedelem minő Titulusakkal szokta alatta-való Hiveit illetni 's megszóllítani?*

Ezekhez képest az Exponenseket miként kellessék felírni a' Fejedelmi parantsolatban által-láthatni. — Lássuk már a' Fejedelem minő Titulusokkal illeti az Ország' Lakossait különbözőféle sorsokhoz-képest. — A' Fejedelem a' közönséges életben szokot titulusoktól különböző titulusokkal, melyek a' Lakosoknak sorsok, állapottyok, és Hivatallyokhoz törvénné

vált szokás-szerént vagynak alkalmaztatva, szokta alatta-való Hiveit illetni, 's szállítani, a' mint azokat a' következőkből megláthatni. *a)* Gubernátornak és Római Szent Biródalombéli Grófoknak — *Illustris.* *b)* Püspököknek *Reverendus.* *e)* Káptalannak *Venerabile.* *d)* Conventnek *Honorabilis.* *e)* Praepost, és Kánonoknak *Reverendus.* *f)* A' többi Papoknak, *Honorabilis* titulusok adattatnak. *g)* A' Gubernialis Consiliariusoknak, és nagyobb Hivatalbélieknek. *Fidelis noster nobis Dilectus,* vagy *Sincere Dilectus* — a' Tituluson-kivül adattatik, — és pediglen a' *Sincere Dilectus* a' Gubernialis és udvari Consiliariusoknak, a' többieknek pedig csak *Dilectus*, 's azért ha Gubernialis Consiliariusok, fő Tisztek, 's Tabla Birákhoz mint a' *Productionale Forum*hoz lenne utasítandó a' *Mandatum*, akkor a' *Dilectus* e' szerént alkalmaztatik: *Nobis sincere et respective Dilectis*, ha Grófok, *Spectabilis ac Magnus* — ha Bárók, *Magnificus* — ha Nemes Emberek, *Generosus*, ha Városi Pólgári sorsbéliek mint a' szász Consiliariusok, *Prudens ac Circumspectus* Titulusokkal illetetnek — *p. o. Fidelibus nostris Illustribus Reverendo Spectabilibus Magnificis Generosis Egregiis Prudentibus item ac circumspectis Joanni Libero Bároni Jósika de Branyitska, Maiestatis nostrae Camerario, Status Consiliario Actuali Intimo, per Magnum*

Transsilvaniae Principatum et partes eidem reapplicatas Universi Regii nostri Gubernii Ordinario Praesidi, caeterisque praefati nostri Gubernii Regii Consiliariis Actualibus Intimis, Tabulae item nostrae Regiae Judiciariae Praesidi Magistrisque Prothonotariis caeterisque ejusdem Tabulae Regiae Assessoribus, Suppremis item Comitatum in praefato Principatu, existentium Comitibus, Districtuum Capitaneis, et Sedium Siculicalium Judicibus Regiis nobis sincere et respective Dilectis. *h)* Más hivatalokon kívül való Grófoknak Fidelis noster. Ha Báró Magnificus, ha Grófné vagy Báróné Magnifica Comitissa, Magnifica Báronissa. *i)* A' Királyi Tábla Assessorainak Fő-Ispányoknak, Fő Király-Biráknak, Fő-Kapitányoknak, és Stabalis Katona Tiszteknek Fidelis noster nobis dilectus kifejezéssel, a' Grófok', Bárók', Nemeseknek adattatott Titulus sorsok szerént szokott nevek eleibe alkalmaztatni. — *k)* A' Regalistáknak Fidelis noster dilectus nélkül, *l)* A' Főbb Nemeseknek Generosus, *m)* A' Hivatalban lévő közép-rendű Nemeseknek Eggregius. *n)* Az Hivatalan kívül lévőknek Nobilis, *o)* A' Primor vagy Fő rendbéli Székellyeknek Eggregius vagy Generosus. — *p)* A' Primipilusoknak, Nobilis Agilis. — *q)* A' Pixidariusoknak Agilis. — *r)* Az Armalista Székellyeknek Nobilis Agilis. *s)* A' Jobbágyoknak Pro-

vidus. — *t*) Hivatalbéli Városi Pólgárnak, Prudens ac Circumspectus. — *u*) A' Hivatalan kívül valónak Circumspectus. *x*) A' Falúsi szabad Szászoknak Providus ac Circumspectus *y*) A' Katonáknak Kereskedőknek Strenuus Titulust ad a' Fejedelem.

7. *Még mire kell a' Mandatum készítőknek ügyelni?*

Közönségesen a' Királyi parantsolatot készítőnek még ezekre-is kell ügyelni. — *a*) Hogy a' Stylus örökös és állandó formáit valahogy megne változtassa, hanem magok épségebe tartsa-meg. *b*) Azon kitételekben pedig, melyeket a' Tárgy és alkalmatosság szerént a' Készítőnek kell a' parantsolatban bétenni, arra kell figyelmezní, hogy az értelmet kifejező Igék, ha jelenlévő időbéliek, a' múló-félben, ha elmúlt időbéliek, a' régen múlt kaptsoló mód-béli időbe tétettette fejtesse-nek-kí: *c*) Hogy pedig ezt pontosan követhesse szükséges, hogy előre közönséges folyó beszéddel előbbször magának az Expositiot írja-le, annakutánna pedig, a' megírt régulákhoz szabva, készittse-el, p. o. Fülpösi Virág Péter Abafái Máthé Pál Urtól az 1793-béli Apr. 23-kán költsön vett 1000 M. forintoknak megfizetésére Admonitorium Mandatummal megintetendő lenne, ezen kívánságát elébb szabad, Déák közönséges Sty-lussal leirom e' szerént: Spectabilis Dominus

Petrus Virág de Fűlpös V. Comes Comitatus Albae Superioris, die 23-tia Apr. Anni 1793 a Spectabili ac Magnifico Domino Paulo Máthé de Abafája mutuos levavit 1000 H. florenos erga legale Interusurium, promisitque post evolutionem unius anni, a die levationis computandi, se tam Capitale, quam Interusurium rite persoluturum, nec tamen solvit, imo iteratas Creditoris Honorificas requisitiones contempsit, et contemnit nunc etiam. Ebből már a' felirt rendszabásokhoz alkalmaztatott Stylussal Fejedelmi parantsolatnak kitételét e' szerént készitem. Exponitur Majestati nostrae pro parte et in persona Generosi Pauli Máthé de Abafája, qualiter superioribus temporibus, anno videlicet Millesimo septingentesimo nonagesimo tertio, Die vero 23-a Mensis Aprilis Eggregius Petrus Virág de Fűlpös, tunc V. Comes Comitatus Albae Superioris, certa necessitate pressus virtute Contractualium Litterarum, super eo legitime emanatarum ab adnotato Exponente mutuos levasset 1000 id est Mille H. florenos, erga legale interusurium, promississet que se post anni unius evolutionem a die levationis, computandam tam Capitale, quam usuram competentem rite persoluturum, nec tamen solvisset, neque iteratas honorificas requisitiones pensi habuisset, imo variis artibus elusisset, prout in praesens quoque Tem-

pus eluderet, damno et praejudicio praelaudati Exponentis manifesto. —

II. F Ö - C Z I R K E L Y,

A' Fejedelmi parantsolatoknak kezdetekről, vagy-is Praeambulumokról különösön.

8. Miből áll a' Fejedelmi parantsolatoknak kezdete, 's ez minden Mandatumokban ugyan azon két részekből áll-e?

A' Fejedelmi parantsolatoknak kezdetét a' Fejedelemnek, és azoknak a' kikhez a' Fejedelmi parantsolat utasittatik, Titulussaikból állani már fennebb megmondottuk. Látnunk kell azért itten, hogy vallyon mindenféle parantsolatoknak kezdete ezen két részekből álljon-é? Megszemlélve jól a' Fejedelmi parantsolatokat úgy tanállyuk, hogy azon parantsolatok melyek valamely bizonyítást foglalnak magokban, Mandatariusok' Titulussaival nem bírnak, hanem a' Fejedelem' titulussa után mindigárt a' bizonyító Level' kifejezéseit e'ként következnek: Memoriae commendamus, vel damus pro memoria, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, et singulis, quod etc. Ilyenek a' Procuratoris Constitutio, Retractatio, Transumptum, Pár adás, Per' letétel, Prorogata, Cessionalis. A' Repulsioval

megakadályoztatott Osztályról-való Relatoria,
feloldozó Sententia. —

9. *Hányféle a' Fejedelmi Titulus, 's mellyikkel mikor él?*

A' Fejedelmi Titulus a' Fejedelem méltóságához, és a' kiadó Irásaihoz alkalmaztatva háromféle, t. i. a' *legnagyobb* melyel a' Diplomák' kiadásában szokott élni, — *középső*, mellyel a' Mandatumokban és Rescriptimokban szokott élni, *legsőbb* mellyel a' Decretumok szoktak a' Fejedelem' nevébe kiadattatni. Az első minden méltóságait magába foglalja, 's ilyenképpen irattatik-ki. —

Nos Franciscus II-us Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae, Galliciae, Lodomeriae, Rámae, Serviae, Cumaniae, et Bulgariae Rex Apostolicus, Archi Dux Austriae, Dux Burgundiae, Lotharingiae, Styriae, Carinthiae, et Carnioliae Magnus Dux Hetruriae, Magnus Princeps Transsilvaniae, Marchio Moravie, Dux Brabantiae Limburgy, Luxemburgi, et Geldriae, Virtembergae Superioris, et Inferioris, Silesiae Mediolani, Mantuae, Parmae, Placentiae, et Quastalae, Osveciniae, et Zatoriae, Calabriae, Barri, et Montisferrati, et Teschinae, Princeps Sveviae, et Carolopolis, Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis, Hannoniae, Kiburgi, Goritiae,

Gradiscae, et Siculorum Marchio, Sacri Romani Imperii Burgoviae, Superioris et Inferioris Lusatae, Massoponti, et Nomenei Comes Namurci, Provinciae, Valdemonis, Albomontis Zutphaniae, Savverdae, Salmae, et Falkensteinii, Dominus Marchiae, Sclavoniae, et Mechliniae.

A' második a' Főbb Uralkodói Méltóságok mellett azt, hogy Erdélyi Nagy Fejedelem, és Székelyeknek Grófja, vagy-is Ispánnya adja-elé ily formán: Franciscus Primus Divina favente Clementia haereditarius Austriae Imperator, Hungariae, et Bohemiae Rex Apostolicus, Archidux Austriae, Dux Lotharingiae, et Salisburgi, — Magnus Princeps Transsilvaniae, Comes Tyrolis et Siculorum.

A' harmadik a' Császári, és Apostoli Királyi kitételeken-kivül csak az Erdélyi Fejedelmi, és Székelyek' Ispányi Méltóságait adják-elé, is így szokott irattatni: Sacrae Caesareo Regiae et Apostolicae Maiestatis Magni Principis Transsilvaniae, et Siculorum Comitum etc. Domini Domini nostri Clementissimi nomine.

10. Azokat, a' kikhez a' Fejedelmi parancsolatok útasittatnak, miknek szoktuk nevezni, és ezeknek Titulussaik' megírásában mikre kell vigyáznunk?

Azokat a' kikhez a' Fejedelem telyesítés vé-
V. Darab 2

gett maga parantsolattyát intézi, Mandatariusoknak mondjuk.

Ezeknek Titulussok' helyes megírásában, arra kell előre ügyelnünk, hogy minő sorsú tagokból álljanak, 's azután a' sorsokhoz mérsékelt titulussokat az első Fő-Czikkelyben irattakból kell alkalmaztatni, ha több egy sorsú Tagokból állanak, a' többes számmal irvánki azokat így p. o. ha az Erdélyi Lakósokhoz közönségesen-véve intéztetnék a' parantsolat, mint-hogy ezek-közzé számláltatnak a' Gubernátor, Római Sz. Biradalombéli Grófok, Grófok, Bárók, Püspökök, Papok, Nemesek, Székelyek, Szászok, Városi Pólgárok, Jobbágyok, Kereskedők, és Katonák, annál fogva az ezen külömbféle sorsu Lakósokat illető Titulussokat többes számba kitéve öszveszerkesztetem, 's mindjárt készen vagyok a' Mandatariusok' Titulussával: Illustribus, Reverendis, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, Nobilibus, et Agilibus, Honorabilibus, Prudentibus, item ac Circumspectis, Strenuis, ac Providis universis Inhabitoribus, ac Incolis Magni Principatus nostri Transsilvaniae, et partium eidem readnexarum cuiuscunque Status, et eminentiae, bonae tamen famae, et Conditionis hominibus praesentium notitiam habituris, Gratiam nostram Caesareo Regio Principalem.

Rövidségnek okáért mindazonáltal a' mint

a' Generale Compulsoriumban láthatni, az ilyen közönségesen az egész Hazai Lakósokat, illető parantsolatbéli Mandatariusok' Titulussá így irattatik-ki: Illustribus, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, Nobilibus et Agilibus pariter etiam Ignobilibus, ac alterius cuiusvis status, et gradus, bonae tamen, honestaeque famae et Conditionis utriusque Sexus hominibus, ubivis in Haereditario Magno Principatu nostro Transsilvaniae, partibusque eidem reapplicatis residentibus, et commorantibus, praesentium notitiam etc.

Hogy ha az Országgyűléséhez vagy-is Ország' Rendeihez intéztetik, mivel ezek a' Gubernium', Királyi-Tábla', Fő-Tisztek', Regalisták', és a' Vármegyék', Vidékek', Székek', és Privilegiált Városok' Követeikből állanak, az ezeket illető Titulusokat így szerkeztetem-össze: Illustres, Reverendi, Spectabiles, Magnifici, Generosi, Honorabiles, Egregii, Nobiles, et Agiles, Prudentes item ac Circumspecti Fideles nostri, nobis sincere et respective dilecti.

A' Felséges Királyi Guberniumhoz, vagy F. Királyi Táblához intézett parantsolatokban, a' Mandatariusoknak Titulussait, miként kellesék öszveszerkeztetni, már fennebb az első Fő-Czikkelyben, az átaljában eléhozott Ország' Lakóssai, sorsokhoz-képezt a' Fejedelemtől adat-

tatni szokott Titulusok rendébe a' Felséges Productionale-Forumnak leirt Titulussából lehet látni.

Ha Generalis Székhez intéztetik a' Fejedelmi parantsolat, minthogy ebben a' Fő-Ispány, Bárók, Grófok, és Nemesek, részszerént mint Assessorok, részszerént mint Előljáró-Tisztek bíraskodnak, így kellene a' Titulust megírni: Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, et Nobilibus, Supremo et Vice Comitibus Supremis et V. Judicialium, caeterisque Jurassoribus, ac Notariis Comitatus nostri N. N. etc.

Rendszerént mondám azért, mert mivel a' Mandatumok olyanokhoz intéztetnek, a' kik közönségesen Regiusok-is szoktak lenni, Regiusságot pedig a' Fő-Tisztek nem folytatnak, azért az ezekhez irandó Mandatumokban a' Mandatariusok' Titulussai Egregiuson kezdődnek ilyen formán: Egregiis, ac Nobilibus V. Comitibus Supremis, et V. Judicialium Jurassoribus ac Notariis Comitatus nostri N. N.

Továbbá némely Mandatumokban a' Vármegei Tiszteknek megszóllításán-kivül a' Regiusoknak nevei-is szoktak kitétetni, ilyenek a' Compulsorium, Simplex Inhibitionale, etc. emnélfogva az ilyenekben ezen szók után Caeterisque Jurassoribus, ac Notario Comitatus nostri N. N. a' név-szerént kibotsáttatott Cancellista Regiusok' nevei ilyen formán szoktak hozni.

zá-adattatni: nec non Ludovico Nagy et Paulo Pótsa, Tabulae nostrae Judiciariae in Transsilvania Regiae Juratis Scribis, ac Notariis gratiam nostram Caesareo, Regioque Principalem.

A' Metalis Reambulatoria-*való* Convocatoriumban néha azon Faluknak nevei, melyekből a' Tanuk öszvehivatandók a' Compulsorium Mandátum' rendében, a' Mandátáriusoknak Titulussok ezen szókban-*való* bévégzések után — Bonae tamen famae et Conditionis hominibus, e'szerént szoktak hozzáadattatni: Signanter Judicibus et Juratis Pagorum N. N. Comitatus, vel Sedi n. n. ingremiatorum praesentes visuris, vel praesentium notitiam habituris.

Ha Városok' Magistratussaihoz irattatik, tehát e'szerént tétetnek-ki a' Mandátáriusok' Titulussai: Prudentibus, ac Circumspectis Primario et Pro-Judicibus, Villico, caeterisque Juratis Senatoribus, ac Notario Liberae Regiaeque Civitatis, et Sedis Saxonicalis Cibiniensis, vagy Prudentibus, ac Circumspectis, Primario et Pro Judicibus, caeterisque Juratis, Senatoribus, ac Juratis Notariis Liberae Regiaeque Civitatis Kolo'svár, Megygyes, Szamos-Ujvár, vagy Segesvár, de — Ha Nemes Város' Tanátsához útasittatik a' Királyi parantsolat, mint-hogy ezek Nemesek, azért Titulussok e'szerént irattatik: Egregiis et Nobilibus, Primario Ductori, caeterisque Assessoribus et Jurato Nota-

rio, Oppidi Nobilium Déés, Thorda, vagy Enyed.

Ha az Itélő-Mesterhez útasittatik, akkor megtekintvén Gróf-é, Báró-é vagy Nemes ember, a'szerént kell alkalmaztatni az őtet illető Titulust, p. o. ha Gróf ezen szó után *Fideli nostro* kell tenni *Spectabili ac Magnifico*, — Ha Báró tsak *Magnifico*, ha Nemes *Generoso N. N. per Magnum Principatum Transsilvaniae partesque eidem reincorporatas Magistro Protonotario nobis dilecto*.

A' Collocatorium, és Requisitorium Mandatumokban, ha a' Fejérvári Háptalanhoz útasittatnak: *Fidelibus nostris Venerabili Capitulo Cathedralis Ecclesiae Albensis Transsilvaniae nobis dilectis gratiam nostram Caesareo, etc.*

Ha pedig a' Kolo's-Monostori Conventhez irattatik, *Fidelibus nostris Honorabili Conventui Beatae Mariae Virginis, de Kolo's-Monostro, nobis dilectis gratiam nostram Caesareo Regioque Principalem. etc.*

Ha a' Guberniumhoz irattatik, tehát itten a' Cancellarius, és Secretáriusok, illő Titulussal kitétettetnek, (minthogy ezek a' Fejedelmi Petsétnek Hivatalyoknál-fogva Hütös-tartói a' Királyi Guberniumnál) p. o. *Fidelibus nostris. Generoso Ladislao Csedő, de Csik Szent György, Consiliario nostro Guberniali actuali Intimo, et Cancellario Provinciali, Spectabili*

ac Magnifico Comiti Ladislao Lázár, Magnificis L. B. Lazaro Apór de Al-Torja, Nicolao Kemény, de M. Gyerő-Monostor Josepho Nalázi de eadem, Generosis item Stephano Rosnyai, de M. Jára, Ladislao Enyedi, Samueli Lázár de Nagy Ajta, Ladislao Intzédi, de Nagy Várad, Stephano Gebbel, Josepho Gyárfás de Létzfalva, Antonio Sebess de Zilah, Antonio Hollaki de Kis-Halmágy, Ioanni Schmitz, Joanni Bethleni de Kis-Bethlen, Secretariis nostris Gubernialibus, nobis sincere et respective dilectis, gratiam nostram, Caesareo Regioque Principalem.

Ha a' Királyi Táblához útasítandó, tehát a' Királyi-Tábla Praesesse' neve kitétetik, és a' Protonotariusoké tsak egyáltalában emlittetnek, ilyen formán: Fidelibus nostris Generosis Michaëli Székely de Kilyén, Consiliario nostro Aulico, intimo, et Tabulae nostrae Regiae in Transsilvania Judiciariae in persona nostra, Praesidi, Magistrisque Protonotariis nobis sincere et respective dilectis, gratiam nostram Caesareo Regioque Principalem!

Ha Vármegyéhez útasittatik, Fidelibus nostris Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, ac Nobilibus Supremo, et V. Comitibus, Supremis et V. Judicialium Jurassoribus, ac Notariis Comitatus nostri, N. N. gratiam.

Ha pedig tsak Regiusokra intéztetik a' pa-

rantsolat, milyenek az Admonitorium, Evocatorium, Királyi-Tábla' Sententiája, a' Királyi Táblához intézett Novum Inhibitionale, Praeceptorio Appellatorium, ha a' Királyi Táblától kérettetik-fel a' Per, Certificatorium Executionale Publicatorium, Reambulatorium, Ha a' Regiusok az Itélő-Mestertől megkülömböztetett Személyek, Litterarum Reformatorium, minthogy ezek Cancellistákra intéztetnek, tehát a' Mandatáriusok' Titulussa e'szerént irattatik: Fidelibus nostris Egregiis, et Nobilibus Paulo Csávásy, et Nicolao Cseh, Tabulae nostrae Regiae in Transsilvania Judiciariae, ha Tabularis Cancellisták, ha pedig Gubernialis Cancellisták, Cancellariae nostrae Majoris in Transsilvania Provincialis Juratis Scribis, ac Notariis, — 's így tovább.

III. FŐ-CZIKKELY,

Az Expositioról.

11. *Az Expositionak kezdetére-nézve hány félek a' Mandatumok?*

Az Expositionak kezdetére-nézve háromfélék a' Mándatumok, vagy olyanok tudniillik, melyeknek Expositioja ezen kifejezéstől kezdődik: Exponitur Maiestati nostrae, 's ilyenek az Admonitorium, Compulsorium, Certificatorium, Evocatorium, Novum Inhibitionale, cedendo Appellationi, Gratosum, Inhibitionale Simplex,

Praeceptorio Appellatorium, Convocatorium Executionale, Collocatorium, Requisitorium, Transsumtionale, Litterarum Reformatorium, Publicatorium, Divisionale, et Reambulatorium.

Mások ilyenok mellyeknek Expositioja ezen kifejezésen kezdődik, *Damus pro Memoria*, vagy *Memoriae commendamus*; ezeket elé számlálva, lásd a' 2-dik fő-Czikkelyben, a' hól elészámláltuk azon Mandatumokat, melyek Mandatariusok Titulussával nem birnak. Némelyek végre ilyenok, melyeknek expositiojak ezen szón kezdődik: *Noveritis*, ilyenek a) A' *Tabularis Sententia*, a' közös esketésre, (*Communis Inquisitiona*) kiadott *speciale Compulsorium*, a' K. Táblától a' *Guberniumhoz*-való *Transmissionalis* etc. ezen szó után pedig tétetik, *qualiter, vel quod*.

12. *Hát a' Tetre-nézve, melyet az Expositio magában foglal, hányfélék a' Mandatumok?*

Ezeket előre-botsátva, a' Tetre-nézve, melyet a' Fejedelmi parantsolat tárgyaz a' Mandatumok megint három *Classisra* osztattathatnak. Az első *Classisba* jönnek azok, melyek az *Expositiót* megelőző *Törvény* rendén kívül való tetteket foglalnak magokban, 's ilyenek az *Admonitorium Evocatorium, Contractus* mellett való *Exequutionale, Reformatorium, és Publicatorium*. A' második *Classishoz* tartoz-

nak azok a' mellyek az Expositiót megelőző Törvényes rendbéli Tettet foglalnak magokban, millyenek a' Novum Inhibitionale, cedendo Appellationi, Gratosum, Praeceptorio Appellatorium speciale compulsorium, Sententia, Tabularis Transmissio, Trimestrale Certificatorium, Deliberatum mellett való Executionale. — Az harmadik Classisba jönnek azok, a' mellyek a' kivételkor, vagy azután véghezvendő Tárgyakat foglalnak magokban, ilyen a' generale Compulsorium, Requisitorium, Collocatorium, Divisionale, Reambulatorium, Procuratoria és Plenipotentiaaria Constitutio.

13. *A' Postulatum vagy kívánságra-nézve hányfélék a' Fejedelmi parantsolatok?*

A' Postulatum vagy-is kívánságra-nézve már fennebb a' hol a' Mándatum részeit elé számláltuk, megmondottuk vala, hogy ez állandó Stylus formáival szokott kitetetni, mint-hogy pedig az Expositiot nyomba követi-szükségesnek láttuk azt megjegyezni, hogy a' Postulatum mitsoda formákon kezdődik, a' Mandatumok külömségéhez képest, hogy annál-fogva ezt tudva, a' Mandatumot készítő a' Postulatumra hamarább reá tanálhasson, a' Styliónaréban tanáltató külömbféle Mandatumoknak olvasássával. Némely Mándatumok azért ezen a' szón ejtik a' magok Postulatumokat, Vellet itaque idem Exponens, vagy ha töb-

ben vagynak: Vellent itaque iidem Exponentes. Ilyenek az Admonitorium, Evocatorium, Certificatorium, Contractus mellett való Executionale, Causae Depositorium, Publicatorium, Reambulatorium, Convocatorium Generale Compulsorium, Collocatorium, Divisionale, Transumptionale. Mások ezen a' kifejezésen supplicatum itaque Majestati nostrae debita cum instantia extitit humillime, illyenek a' Novum inhibitionale, cedendo Appellationi, Gratosum, Praeceptorio Appellatorium, Deliberatum mellett való Executionale, Simplex Inhibitionale, Reformatorium Literarum. Némelyeknek egy csep Postulatumok sinszen, illyenek a' Speciale Compulsorium, Requisitionarium, Plenipotentia, Procuratoria constitutio, Sententia, Vidualis prorogata, a' K. Tábláról a' K. Guberniumhoz való Transmissionale, Retractatio. A' Collocatorium és Divisionale ezt az ígét vellet, a' kérésnek a' végire vetik.

A' Supplicatum helyet, némelyekben Supplicans tétetődik.

14. *Az első Classisbéli Mandatumok' expositiojában mitsoda régulákat kel követni?*

Ezeket így előre botsátva a' Tette-nézve első Classishoz tartozó Mandatumoknak egész Expositiojok, készítésében a' következő Regulákat kell követni u. m. 1) Előre kel botsátani az Expositio kezdetét: Exponitur Ma-

jestati nostrae. 2) Az Exponens kereszt, és vezeték nevét, és Praedicatumát ha vagon, mint láttuk fennebb az első fő-Czikkelyben, előhozott expositio' formájából. In Persona Generosi Pauli Mathe de Abafája. 3) Közönséges formulával jegyeztessék-ki az idő, melyben a' Tett történt, ilyen formán, qualiter superieribus temporibus. 4) Tétessék-ki a' nap', hónap', és Esztendő' nevezet-szerént a' melyekben a' Tett történt ilyen formán Anno Millesimo Septingentesimo nonagesimo septimo, die 9-a Mensis Apr. az időnek ilyen feljegyzése nem számokkal hanem szóval irattatván-ki. — 5) Az Expositionnak folytatásában ezekután mingyárt annak, a' ki ellen a' Mandatum kéretik, vezeték, és kereszt neve, 's ha vagon praedicatum, és hivatalya ilyen formán: Eggregius Petrus Virág de Fülöpös V. Comes Comitatus nostri Albae Superioris. 6) Az egész Tett, Curialis Stylussal adattassék-elé, mint fennebb megvagon írva, ilyen formán, certa necessitate pressus Virtute Litterarum, Contractualium, 's a' t. 7) A' Tettnek eléadása, fejeztessék-bé ezzel a' formulával: cum damno et praejudicio ipsius Exponentis valde gravi, et manifesto, vagy in damnum et praejudicium ipsius Exponentis, valde grave et manifestum.

Melyek-után a' Postulatum az elébb mondatlak szerént kezdődni fog e' szerént: vellet

itaque idem Exponens, a' többi a' Stylus' állandó formáival folytattatik.

15. A' Második Classisbéli Mandatumoknak expositiojak' készítésében minő regulákat kell követnünk?

A' Mi a' második Classisbéli Mandatumoknak Expositioja' készítését illeti, hogy annál világosabban ezeknek külömbiségekhez képest eléadhassuk, vegyük-fel ezt a' példát: Praeceptorium Mandatumnak készítésére a' mely így következik. — Spectabilis ac Magnificus Dominus Stephanus Vargyasi de Vargyas, Tutor legitimus Nepotis sui Ladislai aequae Vargyasi, qui est Filius Nicolai quondam Vargyasi, e consorte sua Catharina Légeni, susceptus et progenitus, exponit quod post mortem Nicolai Vargyasi, ejusdem integra possessio Fúzes vocata, et in gremio Comitatus Kraszna existens, apud relictam ejus viduam Catharinam Légeni, nunc jam per secunda vota, consortem Spectabilis Domini Josephi Gombos de Gomboshalma, remanserit jure dotis et nunc quoque contemta iterata admonitione repertoria in praejudicium Juris Successorii praedictum Tutelatum concernentis contra Leges detineat. — Hogy ezen eleadás felett törvényes Mandatumnak a' Stylus regulái szerént Expositiot készithessek, ezeket követem, u. m. 1) Az Expositio kezdetéről fennebb tett külömb-

ségekről való Jegyzésben megkeresem hogy a Praeceptoriumnak, (vagy a' minő Mandatumot akarok készíteni, annak) kezdete mitsoda kifejezéssel kezdődik, 's mivel ott azt jegyeztük-meg, hogy a' jelenlévő Praeceptorium Mandatum' kezdete ezen Clausulán kezdődik Exponitur Majestati nostrae, azt leirom, 2) Azután az első Classisbéli Mandatumoknak, Expositioja, készítéséről itt elébb feljegyzett Regulákat elévészem, 's azok szerént elébb az Exponensnek kereszt, és vezeték nevét Praedictumával és Hivatallyával együtt, ha vagynak, írrom le e'szerént; In persona Generosi Stephani Vargyasi, de Vargyas Legitimi Tutoris Nepotis sui Ladislai Filii Nicolai quondam Vargyasi de eadem, e Consorte sua Catharina Légeni, suscepti, ratione sui Officii Tutoratus:

3) Utánna vetem az időt kijelentő generalis formulát, ilyen módon: *Qualiter Superioribus Temporibus* 4) Ezután az Expositiot folytatva, a' Peres Feleket teszem-ki, első helyt az Exponenst, annak kijelentésével, hogy Fel, vagy Alperes-é? utánna az ellenkező Félnek nevét helyheztetvén ily formán: Inter ipsum exponentem ut Actorem ab una, ac Generosam Catharinam Légeni, Egregii Josephi Gombos de Gomboshalma, Consortem ut Inctam partibus ab altera. 5) Továbbá a' Per' Tárgyát rövideden azon módon valamint a' Léváta kezd-

tében jelentem-ki ily módon, *Ratione et prae-textu totalis, et integrae possessionis Fűzes vocatae, ac in Comitatu Kraszna existentis per Inctam a decessu prioris Mariti, detentae et possessae.* 6) Ezt leirván utánna vetem, ezen közönséges formulát, *Aliorumque Negotiorum vobis bene cognitorum, et coram si necesse fuerit, fusius declarandorum.* 7) Itten már azon Széket, mely előtt a' Per folytattatott té- szem-ki, kinevezvén *Generalis, Partialis, Filialis Szék,* vagy *Városi Magistratus* légyen-é? ily formán *Coram vobis* vagy *vestri in praesentia, in Sedria Vestra Generali,* certa quaedam causa, et *Litis differentia, orta, mota, et ventillata, extitisset.* a) Hogy ha mindazonáltal *Generalis Szék* előtt láttattat-el a' Per, ezt, megtekintve azt, hogy a' *Fő-Ispány Gróf-é Báró-é* vagy tsak *Nemes Ember?* 's a' szeréntti- tulussát megadva, a' több *Tagoknak Genero- susan* elkezdve, a' *Nobilisekig,* ilyen formán szokták közönségesebben kitenni, *Coram Spectabili ac Magnifico (ha Gróf a' Fő-Ispány) Generosis Egregiis Nobilibus Supremo et V. Comitibus, Supremo et V. Judlium et Jaratis Assessoribus ac Notariis Comitatus nostri Kraszna in Sede Judiciaria, eorundem Generali, in Oppido Szilágy-Somlyo, celebrata Anno Millesimo septingentesimo, nonagesimo quinto, Die vero decima nona mensis Junii* certa quae-

dam causa et Litis differentia, orta, mota, et ventillata extitisset. b) Ha Dominale Forum, vagy Uradalmi Szék előtt látatott-el a' Per ilyen formával tétetődik, mely magában a' Praeses és a' Földes Ur' neveit foglallya, p. o. Coram Egregiis, et Nobilibus Adalberto Szöts de Nagy Ernye Supremo Judice Nobilium Comitatus nostri Kolos, caeterisque eidem adhibitis Assessoribus in Sedria Dominali Fidelis nostri Spectabilis, ac Magnifici Comitis Dyonsii Bánffi de Losontz in Possessione Szamosfalva, Anno millesimo octingentesimo vigesimo secundo, Die vigesima mensis Junii celebrata certa quaedam causa. e) Hogy ha a' K. Tábla előtt fordúlt a' Per, tehát ezen formulával szokott az Itélő-Szék kijelenteni: Stante videlicet termino celebrationis et cursus Judiciorum in Praefata Tabula nostra Regia, juxta Caesareo Regiam cum consensu universorum Statuum, et Ordinum M. Principatus nostri Transsilvaniae, et partium eidem reincorporatarum factam ordinationem per distinctas periodos continua, ac proxime a Festo Sanctissimae Trinitatis, ad Festum usque visitantis Beatae Mariae Virginis in Libera Regiaque Civitate nostra M. Vásárhely durante, ad quam utpote Tabulam nostram Regiam Causae Fidelium nostrorum Regnicolarum Transsilvaniae, et partium eidem readnexarum, ex pu-

blica et adprobata eorum consuetudine, tam per formam brevium Judiciorum, quam etiam longo litis processu determinari, et adiudicari solitae exceptis Diaetalibus, universae generaliter fuerunt prorogatae coram fidelibus nostris nobis sincere et respective dilectis. Spectabilibus, Magnificis, Generosis, et Egregiis Michaële Székely de Kilyén, Consiliario nostro Aulico, et Tabulae nostrae in Transsilvania Judiciariae, in persona nostra Praeside, Magistris item Protonotariis, caeterisque Praefatae Tabulae nostrae Regiae in Transsilvania Judiciariae Assessoribus in eadem Tabula nostra Regia Judiciaria, pro faciendis causantibus moderativo, Judicio pro Tribunali sedentibus certa quaedam causa etc. d) Hogy ha több törvényes lépéseken keresztül-menne, a' Per folytattott, tehát azon lépések mellett-velő folytatása-is kitétetik ily formán: Certa quaedam causa, et litis differentia, orta, mota, agitata, et post superatam die 25 Januarii 1822 oppositam processus exceptionem continuata exstisset. — 8) Ezen formulának bévégzése után a' terhelő Itélet ilyen formán jelentetik-ki: In qua quidem causa, memorati Supremus, et V. Comites, caeterique Jurassores, et Notarii vagy ha a' Királyi Táblánál folyt a' Per, dicti Praeses Magistrique Protonotarii ac Jurati eiusdem Ta-

V. Darab

bulae nostrae Regiae Assessores judicialiter ad
 ulteriora procedentes Anno T. die T. mense
 T. sub termino eorum Judiciali, grave nimis
 et onerosum contra antelatum Exponentem
 pronunciassent Judicium. 9.) Ennek kitétela
 után tovább jelentetik, hogy az Exponens a'
 hozott Itéleten meg-nem nyugodhatván miként
 kívánt volna magán segiteni, ilyen formán: quo
 ipsorum iudicio dictus Exponens minime con-
 tentus, licet causam eandem cum tota sua
 serie, et processibus exinde qualitercunque
 subsequutis maturioris revisionis, et discussio-
 nis causa, eo quo mos, et consuetudo, requi-
 rit antiqua in Tabulam nostram Regiam in
 Transsilvania Judiciariam, nostram videlicet
 in praesentiam (vagy ha a' K. Tábláról kéret-
 tetik-fel) Ad Regium nostrum Gubernium, no-
 stram videlicet in praesentiam) per viam legit-
 imae appellationis provocasset, Idem tamen Su-
 premus et V. Comites, caeterique Assessores ju-
 rati, et Notarii dicti Comitatus nostri Kraszna-
 Ha a' Királyi Tábláról kérettetik) Idem tamen
 Praeses et Protonotarii, caeterique Jurati As-
 sessores, Tabulae nostrae Regiae transmittere
 noluisse, prout nollent etiam de praesenti
 damno, et praeiudicio ipsius exponentis ma-
 nifesto. 10.) A' mostan leirtt formában foglal-
 terheltetés a' Mandatumoknak külömbségek szer-
 rént változik e' következőképpen a) Az In-

hibitionale novumban a' megterheltetésnek kitétele e'szerént következik: Ex eo quod dictus Exponens Tempore discussionis, et adiudicationis causae praemissae, nec per se, nec per Procuratorem suum comparere potuisset, grave nimis, et onerosum eidem Exponenti per vos factum fuisset iudicium, vel iidem dicti Supremus et V. Comites etc. vel iidem dicti Praeses, et Magistri Protonotarii etc. fecissent Iudicium, eundem in totali actione et acquisitione actorea convincendo, unde vos litteras quoque vestras adiudicatorias sententiales parti adversae extradare velletis. b) A' Novum cedendo Appellationi Mandatumban, ezen a' formán, qua sic facta Deliberatione vestra idem Exponens, non contentus, causam eandem per viam legitimae Appellationis, eo quo mos, et consuetudo requirebat antiqua, provocasset, et licet vos causam eandem transmisissetis, praefatus tamen Exponens re uberius examinata eo, quod idem, tempore, discussionis, et adiudicationis causae praemissae debito prout oportebat modo, eidem invigilare, et superintendere nequivisset, antequam modo praevio, Appellatorio Foro revisionis fine, superiori substerneret, eandem prius per remissionem praemissae Appellationis virtute novi Iudicii, coram vobis denuo adsummere,

ac uberius discutere vellet, sperans se-se hac ratione longe aliud Juribus suis magis proficuum causa in eadem a vobis habere posse Judicium. c) A' Novi Gratosi mandatum banilyen formán: Ex eo quod adnotatus Exponens tempore discussionis, et adiudicationis causae praemissae certas quasdam rationes allegationes, et documenta, quae in stabilimentum causae coram Vobis, vagy ha a' K. Táblára útasítandó, coram saepe fata Tabula nostra Regia, proponere, ac in medium proferre debuisset, utcunque omisisset, grave nimis et onerosum eidem Exponenti pronunciassent Judicium. d) A' communis Inquisitoról szóló speciale Compulsorium Mandatum banilyen formán: In quo quidem judicialiter ad ulteriora procedendo, perpensis examinatisque ipsarum partium documentis causam eandem judicialiter determinari non posse, judicassent, priusquam per formam communis Inquisitionis, de specie facti veritas ulterius inquireretur, et ob hoc medio vestri ratione et praetextu praedeclarati actus eiusdem circumstantiarum coram declarandarum in praesentia Egregiorum, et Nobilium Michaëlis Székely, et Ladislai Endes Tabulae nostrae Regiae in Transilvania Judiciariae Scribarum, et Juratorum Notariorum per nos ad id specialiter exmissorum tanquam hominum nostrorum Regionum

pro indaganda veritate certas quasdam Fassion-
nes, et adtestationes celebrandas, judicialiter
determinassent, deliberassentque. A' több ré-
szei a' Mandátumoknak közönséges formulák-
ból állván, a' Stylionáréból kiiratandók, azért
a' fenn-irtt régulák-szerént öszveszerkeztetett
Praeceptorium Mandatumok' példázattya e'ként
következik.

Titulus.

Franciscus Primus Divina favente Clemen-
tia Austriae Imperator ac Germaniae, Aposto-
licus Hungariae, Bohemiaeque Rex, Archi-Dux
Austriae, Dux Burgundiae, Magnus Princeps
Transsilvaniae, Comes Tyrolis et Sicularum etc.
Fidelibus nostris, Egregiis et Nobilibus Vice
Comitibus Supremis et Vice Judlium Ju-
rassoribus, ac Notariis Comitatus nostri Krasz-
na, Gratiam nostram Caesareo Regioque Prin-
cipalem.

Expositio.

Exponitur Maiestati nostrae in Persona Ge-
nerosi Stephani Vargyasi de Vargyas, qua le-
gitimi Tutoris Nepotis sui Ladislai Filii Nico-
lai quondam Vargyasi de Vargyas e Consorte
sua Catharina Legeni suscepti, et progeniti ra-
tione Officii sui Tutoratus.

Qualiter — Superioribus Temporibus inter

ipsum Exponentem ut Actorem, ab una, et Catharinam Légeni, antea supra nominati Nicolai Vargyasi relictam, nunc vero per secunda vota Egregii Josephi Gombos, de Gombos-halma, Consortem ut Inctam partibus ab altera.

Ratione totalis et integrae Possessionis Füzes vocatae, et in Comitatu Kraszna existentis per Inctam a decessu prioris Mariti tentae ac possessae.

Aliorumque negotiorum vobis bene cognitorum, et coram si necesse fuerit fusius declarandorum — coram Magnifico, Generosis item Egregiis, et Nobilibus, Supremo et Vice Comitibus Supremisque Judlium ac Juratis Assessoribus et Notariis Comitatus nostri Kraszna, in Sede Judiciaria eorum Generali in Possessione Csehi, eidem Comitatus nostro Kraszneni adiacente celebrata, Anno 1793, die vero 19-a mensis Junii, certa quaedam causa, et litis differentia, orta, mota, et ventillata exstitisset.

In qua quidem causa memorati Supremus et V. Comites, Supremi Judlium, caeterique Jurassores, ac Notarii Judicialiter ad ulteriora procedentes die T. mense T. anno T. grave nimis et onerosum Exponenti fecissent, tulissent, pronunciassentque Judicium.

Quo ipsorum Judicio dictus Exponens minime contentus, licet causam eandem cum to-

ta sua serie, et Processibus exinde qualitercunque subsecutis maturioris revisionis, et sanioris discussionis causa, eo, quo mos, et consuetudo requirit antiqua, in Tabulam nostram Regiam in Transsilvania Judiciariam, nostram videlicet in praesentiam per viam legitimae Appellationis provocasset, Idem tamen Supremus, et V. Comites Supremi Iudices Nobilium, caeterique Jurassores, ac Notarii dicti Comitatus nostri Kraszna, transmitters noluissent: prout nollent etiam de praesenti cum damno, et praejudicio ipsius Exponentis manifesto.

Postulatum.

Supplicatum itaque extitit Maiestati nostrae pro parte et in persona dicti Exponentis debita cum Instantia humillime, ut nos eidem circa praemissa de opportuno, et condigno Juris remedio, via videlicet legitimae Appellationis clementer providere dignaremur.

Applicatio.

Cum autem universae causae demptis criminalibus in loco delicti depraehensorum, et quae solius, Actoris Juramento per partem Inctam submituntur de Sedibus Regni Judicum Inferioribus ad Superiores transmitti possint, atque soleant.

Commissio.

Proinde vobis harum serie committimus, et mandamus firmiter, quatenus acceptis praesentibus statim vos simul, vel duo vestrum sub oneribus alias in similibus observari solitis erga praefatos Supremum, et Vice Comites Supremos Judices Nobilium, caeterosque Jurassores ac Notarios Sedriae Generalis Comitatus nostri Krasznensis cum praesentibus accedatis, qui si personaliter reperiri potuerint, eosdem ibidem personaliter alioquin de Domibus habitationum sive solitis suis residentis, vel de bonis Juribusque, et portionibus eorumdem possessionariis, unde videlicet praesens haec Admonitio vestra ad scitum eorumdem commode devenire poterit, admoneatis eosdem ibidem dicatisque, et committatis iisdem verbo nostro Caesareo Regio Principali, ut ipsi causam partium praemissam cum tota serie, et processibus exinde quomodocunque, subsequutis maturioris revisionis, et sanioris discussionis gratia, in Tabulam nostram Regiam in Transsilvania Judiciariam, nostram videlicet in praesentiam transmittere modis omnibus debeant, ac teneantur. Qui si fecerint bene quidem, alioquin evocetis eosdem ibidem ratione non observationis huius Mandati rostri legitimi ad octavum diem a die huius-

modi Admonitionis, et Evocationis vestrae computandum juxta brevem processum in hujusmodi causis observari solitum in Tabulam nostram Regiam in Transsilvania Judiciariam nostram videlicet in praesentiam, rationem de praemissis reddituros efficacem, certificetis nihilominus eosdem ibidem quod sive ipsi termino in praescripto modoque praedecclarato coram nobis in praefata Tabula, nostra Regia in Transsilvania Judiciaria compareant, sive non, nos tamen, partis comparentis ad Instantiam id faciemus in praemissis quod Juris et Justitiae dictaverit ordo, et post haec vos Seriem hujusmodi admonitionis evocationis et certificationis Vestrae, prout per vos fuerit expedita et peracta Majestati nostrae suo modoterminum ad praescriptum fide vestra medionte referre vel rescribere modis omnibus debeatis, ac teneamini, secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutiis. — Datum in Libera Regiaque Civitate nostra Marus Vásárhely Die vigesima secunda mensis Junii, Anno Domini millesimo octingentesimo vigesimo quinto.

16. *Miket jegyezhetünk-meg az harmadik rendbéli Mandatumokról?*

Az harmadik Classisbéli Mandatumokról e következendőket jegyezzük-meg: 1) Hogy az ezeknek sorában első helytjövő Generale Com-

pulsoriumnak expositioja nem kíván valamely különös figyelmet, mert ebben csak az Exponens neve illő titulussával kitétetendő, a' több részeiben közönséges Stylus formája szerént iratattik-le, azzal az észre-vétellel, hogy ha többben vagynak az Exponensek a' velek egygyezetendő igék vagy-is verbumok a' közönséges forma' rendében a' többes számba tétetődnek.

2) A' Collocatorium és Requisitorium Mandatumokban, a' bétéendő vagy kikerestetendő Leveleknek pontos feljegyzésén-kivül egyéb dolog elkészítésében az elkészítőnek nintsen, mert több részei, a' Stylus közönséges formáiban állanak.

3) A' Procuratoria Constitutioban a' Constituens és Constitutus neveiknek feljegyzéseken-kivül a' többi Stylusból áll, azért —

a) Ha közönséges vagy-is subjective generalis a' Constituens nevén kívül egy néhány Procuratoroknak neveik kitétetnek. b) Ha a' Plenipotentarius hivatalánál-fogva vall Procurátort, a' Plenipotentiarusi hivatalnál-fogva való Constitutoról emlékezetet kell tenni, és mind a' felválló Plenipotentarius, mind a' felvállott Procuratornak neveit béírni, — c) Ha Exmissio mellett adattatik, a' Procuratoria Constitutio, a' kibotsáttatott Regiusoknak neveiket ezek-által bévett, Procuratori vallásnak vallója nevét, a' Vallásnak helyjét, és idejét, és azt, hogy azon Procuratori felvállást a' Regiusok

Jetett hitek szerént a' hiteles helylynek vagy béirták, vagy szóval eléadták, 4) A' Plenipotentiaria Constitutioban hasonlólág azt kell kiteni, ki? kit? és minden tárgyaira, vagy tsak egy bizonyos Tárgyra-nézve vallyá-é plenipotentiariussának, a' többi tsupa Stylusból áll; 5) Ezen Classishoz tartozó több Fejedelmi parantsolatokban, a' készítőknek mire kellessék ügyelni, magok a' formúlak tökéllétes utasítást adnak. —

17. *Az Osztoztató parantsolat körül mit jegyzünk-meg?*

Hogy ha Divisionale Mandatumat kell készíteni, a' kezdetét előre botsátva, a) Az expositioban az Exponenst, és ennek genelogiaját addig a' mig azokkal, a' kik ellen készítetik, a' Mandatum egy töröskre jönnek, b) Hasonlólág azoknak-is, kik ellen a' Mandatum kérettetik neveiket, és a' köz Törösöktől származási ágazattyokat kikell tenni. — c) Fel kell jegyezni, hogy az Osztály-alá jövő Jók miként szállottak az osztózó Felekre. d) Az helységet, és Jurisdictionokat, melyekben az Osztály alá kérettett Jók tanálatnak, azzal a' kifejezéssel, hogy melyek légyenek a' fő Jók, melyek megint az hozzá tartozandó Jók. e) Hogy ha többféle leszállású Jók tanálatnak, a' leszállásnak neme szerént egymástól megkülömbözte-tendők, értem pedig itt a' leszállás-által azt,

hogy mitsoda meghólt atyafi, vagy nemzóról szállottak az osztozó Felekre az osztatandó Jók? úgy hogy magából az Expositioból ezeknek feljegyzések mellett az osztály alá-való Jók, és az osztozó Feleknek ezekhez méltó igazságok azonnal kitessenek, a' mint mind ezeket, ezen Példából meglehet látni; — Légyen p. o. a' Mandatumnak Substratuma ez. — Nicolaus et Ludovicus Csegezi, Filii senioris quondam Nicolai Csegezi de Csegez, in Regimine antea Francisco Gyulaiano Colonelli, e consorte eiusdem Klára Lorántffi, suscepti et progeniti, qui fuit Filius Adami Csegezi de Csegez, e Consorte tunc sua Borbára Lonai, progeniti, cupiunt Patrum suum Ladislaum Csegezi de Csegez, Filium praenominati Adami Csegezi, in cujus manibus per Nicolai senioris vitam, in militiae nominatim in in Bello Gallico Anno 1800. gloriose terminatam omnia tam Paterno, quam materno avitica, et adquisita bona, velut Exponentium legitimi Tutoris unaque Fratris condivisionalibus, permanserunt, ad legitimam divisionem compellere ratione omnium bonorum praetendentes cum eodem patre antea Tutore suo aequo jure concernentium, et quidem in totali, et integrali possessione Csüged Comitatus Albensi adjacente, tum in portionibus possessionariis

Vajasd, Igen, Sz. Benedek, universis denique bonis quocunque nomine vocitatis.

Ebból a' most előre botsáttatott rendszabások szerént, az osztóztató Fejedelmi parantsolatnak expositioja ilyen fog lenni:

Franciscus Primus Divina favente Clementia etc. Fidelibus nostris Generoso Francisco Csernatonni de eadem per M. Transsilvaniae Principatum partesque eidem reapplicatas Magistro Prothonotario nobis dilecto Gratiam nostram Caesareo Regioque Principalem! Exponitur Majestati nostrae in Personis Egregiorum Nicolai et Ludovici Csegezi Filiorum Fidelis nostri Generosi quondam Nicolai senioris Csegezi in Pedestri nostro Regimine antea Francisco Gyulaiano, cum viveret Colonelli nobis dilecti e consorte tunc sua Clara Loránffi progenitorum, qui modo senior dictus Nicolaus Csegezi fuit Filius Adami Csegezi de eadem Csegez e Consorte sua Barbara quondam Lonai, susceptus et progenitus. Qualiter iidem cum Patruo suo Ladislao Csegezi de Csegez, Genitoris eorumdem Nicolai quondam senioris Csegezi Fratris carnali et uterino prae cuius velut legitimi Tutoris manibus universa Bona, mobilia et immobilia, tam jure materno Generosae quondam Barbarae Lonai, quam jure paterno avitica post obitum Genitoris ipsorum remanserunt in universis Bonis primum quidem Avi eorumdem laudati Ada-

mi Csegezi totali, et integra quippe possessione Csügöd, deinde in Bonis Aviae eorundem Barbarae Lonai, nominatim in portionibus possessionariis, Curiisque nobilitaribus in Oppidis Igen, ac Szent Benedek et Possessione Csáklya Comitatus nostro Albensi, Transsilvaniae adjacentibus. Tertio in Bonis Matris quondam eorundem Clarae Lorantfy in Possessionariis portionibus in Possessionibus Felső Szilvás Comitatus nostro Hunyad, Kis Bányá Comitatui Kolos adjacentibus, universis tandem Bonis mobilibus aequae ac immobilibus ubicunque intra ambitum Principatus nostri Transsilvaniae partiumque eidem reapplicatarum existentibus, Juribus videlicet et Portionibus possessionariis Curiisque nobilitaribus, et locis earundem, in praedictis, Possessione, portionibusque Possessionariis sitis, Jobbagionibus item ac Inquilinis Sessionibusque Colonialibus, et eorundem universis tam internis, quam externis, adpertinentiis, nec non mobilibus nominatim debitis activis, vasis quibuslibet, et supellectilibus, a praefatis eorundem Genitore, Genitrice Avo et Avia, elocatis, et relictis quocumque nominis vocabulo vocitatis annuis item antefatorum usibus, et fructibus post obitum Genitoris, et genitricis ad manus praelaudati Patris devolutis, et per eundem perceptis ipsos Exponentes quoad

Avitica aequali jure concernentibus, et haec tenus partes inter easdem realiter nunquam divisio, rectam et aequalem cum praedicto Patruo, quoad materna vero a parte eos praecise concernentibus inter se solos divisionem instituere et portiones iisdem exponentibus de Jure cedentes extradari facere vellent, Jure admittente, *caetera e Styliari.*

18. *A' Novi gratiosi Mandatum készítéséről miket jegyezhetünk-meg?*

A' Novi gratiosi Mandatumban rövideden arra emlékeztetjük a' Készítőt, hogy mivel ebben, a' lefolyt, és Executioval bévégeztetett Pernek, minden abban közbe-jött lépéseknek kitételével rövid leírását foglalja magában az Expositio, szükséges hogy a' Mandatumot készítő előre vagy az egész Per' folyását-is előlvassa, 's annak summás foglalattját kitanuúlja, vagy pedig summás leírását (Extractusát) láthassa, és a' szerént fellyebb az első és második classishéli Mandatumoknak Expositioja készítéséről irt rendszabásokat követve készítse az Expositiot, így p. o. légyen szüksége a' Praeceptorium Mandaturnól elé-adott példában foglalt Per' folyásban, az Alperes Légeni Katalinnak, a' ki az alsó Széken megnyert Perét a' Felperes Praeceptoriuma mellett, a' K. Táblára felvitetve, mind ottan, mind a' Kir. Guberniumnál, az hová appellatio uttyán ma-

ga kérte vala-fel; elvesztette, azért az Executio-
nak véghevitele-után, Novum Gratosum mel-
lett, ezen Pert megújítani kívánná, illetén pa-
rantsolatra, azt a' szerént készitem, elébb a' Prae-
ambulumban az erről mondott régulák szerént,
előre a' Fejedelem, azután a' Mandatariusok;
Titulussait, öszverakva, az Expositio' kezdetét,
magába foglaló kifejezést keresem-ki, 's így az
Expositio' készítéséről mondott régulák szerént
az egész Per' föllýását leirom ilyen formán.

Titulus.

Franciscus Primus Divina favente Clemen-
tia Austriae Imperator, ac Germaniae Aposto-
licus Hungariae, Bohemiaeque Rex Archi Dux
Austriae Dux Burgundiae, Magnus Princeps
Transsilvaniae Comes Tyrolis et Sicularum
etc. Fidelibus nostris Magnifico Egregiis et
Nobilibus Supremo et V. Comitibus Suppre-
mis et V. Judicialium Jurassoribus ac Nota-
riis Comitatus nostri Kraszna Gratiam nostram
Caesareo Regiaeque Principalem. —

Expositio.

Exponitur Majestati nostrae in Persona No-
bilis Faeminae Catharinae Légeni, Generosi
quondam Nicolai Vargyasi de Vargyas, antea
relictæ nunc vero Egregii Josephi Gombos de

Gomboshalma Consortis. Qualiter ipsam Exponentem inter ut Inctam ab una, et Generosum Stephanum Vargyasi de Vargyas, qua Tutorem legitimum Nepotis sui Ladislai Filii Nicolai quondam Vargyasi de eadem Vargyas ut Actorem, ab altera partibus ratione totalis, et *caetera ut supra, usque ad verba ventillata exstitisset.*

In qua quidem causa, memorati Supremi, et V. Comites etc. Actoream praetensionem adiudicassent, et dictam totalem et integram Possessionem Füzes Exponenti adiudicassent.

Quo ipsorum Judicio Actor minime contentus sub 24-a Junii dicti Anni, 1793 Via Appellationis ad superius Forum Revisorium provocasset, et memorati Judices transmittersse nolissent, dictus autem Actor tunc succumbens, penes Litteras nostras Praeceptorias transmissionem adursisset, et Supremus, et V. Comites, Supremi item et V. Judium Jurassores, ac Notarii, ex Mandati nostri reverentia effective transmisissent, in Tabulam nostram Regiam nostri videlicet in praesentiam, Tabula vero nostra Regia, mutato Fori Inferioris Deliberato grave nimis, et onerosum praefatae Exponenti pronunciasset Judicium, totalem ac integram Possessionem Füzes eidem abiudicando, Contradictione, Inhibitione, et Repulsione

Exponentis, non obstante ex eo, quod eadem Triumpho et Bonitati ac Justitiae causae confisa, rationes, Allegationes, Responsiones et documenta uberiora causae suae profutura, adferendi nullam tum quidem sufficientem rationem ac proinde multo minus easdem Foro Revisorio proponendi modum habuisset, atque ob eandem causam etiam Gubernium nostrum Regium Sententiam Tabulae nostrae Regiae approbasset, ac ratihabuisset, moxque Anno 1794 die 20-ma Decembris decimoquinto videlicet praemissae ad Executionem Certificationis die, per Regios Michaëlem Márkos, et Ladislaum Beregszászi, Cancellariae nostrae Provincialis Scribas, et Juratos Notarios ad eandem Executionem Specialiter exmissos e manibus Exponentis praefata Possessio Fúzes Executione mediante realiter occupata, et adempta exstitisset, damno et praeiudicio ipsius Exponentis nimis gravi et manifesto.

Cum autem si eadem Exponens dictis defectibus impedita non fuisset, causaeque suae debito, prout debebat, modo invigilare, et superattendere, potuisset, sperasset se longe aliud Juribusque suis magis proficuum causae in praemissa habere potuisse Judicium, prout posse speraret etiam de praesenti. Supplicatum itaque extitit etc. A' többit a' Styliónáréból kikell irni.

MÁSODIK SZAKASZ,

A' Törvényes menedékekről különösön.

ELSŐ FŐ-CZIKKELY,

A' Törvényes menedékekről közönségesen.

19. *Mit mondunk Törvényes menedéknek, s melyek a' nemei?*

A' Törvényes menedéknek, (Juridicum remedium) mondjuk a' Törvénytől megengedett és meghatározott azon segedelmet, mely-szerént a' Peres Felek veszélyre kitett, vagy már el-is vesztett Pereiken segíthetnek. —

Nemei a' Törvényes menedéknek e' következők a) *A' Kereset' letétele* (causae depositio) melyről szóllanak a' T. 1. r. 25. 2. r. 85, és 86. Titulussai, a' Tabularis Instructio' 166, 167, 168, 169, és 170 §-sai. b) *A' Prohibitá*, vagy-is Bentiltás, erről az A. 4. r. 1. T. 18. 21, 23, és 35 articulussai, és a' Tabularis Instruct. 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, és 155 §-ai szóllanak. c) *Simplex Inhibitio* vagy-is eltiltás, szóll erről az A. 4. r. 1. T. 14, 15, 16. art. a' Tabular. Instruct. 100, 102. §-sai. d) *Supervenientia*, vagy-is megérkezés a' Tr.

2. r. 59. t. az A. 4, R. 1. T. 13, 17, és 35. articulussai, és a' Tab. Instr. 97, 154 §-ai szerént. e) *Novum cum Inhibitione* vagy-is eltiltás mellett-való új Itélet, Ulászló' 1. D. 54. — 5. D. 11. art. — az A. 4. r. 1. T. 13, 21, 22, 23. articulus szerént. f) *Novum Simplex* a' Tr. 2. r. 71, 78. t. az A. 4. r. 1. T. 23. art. szerént. g) *Procuratoris Revocatio* vagy Szószóllói meghívás a' Tr. 2. r. 79, 80, 81. t. az A. 4. r. 1. t. 25 art. h) *Appellatio* melyről szól a' T. 3. r. 11, 32. t. Az A. 4. r. 1. T. 24. art. az 1755 2. a. i) *Novum cedendo Appellationi* vagy-is az Appellatioról-való lemondásos új Itélet. k) *Repulsio* Ellentállás, melyről szól a' T. 2. r. 73, 74. t. A. 4. r. 1. t. 33. art. *Novum Gratosum*, vagy-is a' nyert Fejedelmi Kegyelem mellett-való új Itélet a' T. 2. r. 73. t. a' Tab. Instr. 143. 's több §-ussai szerént. m) Ide járúl az *Exmissio-is*, melyről már az Első-Részben a' maga helyén szóllottunk.

20. *Mind ezekről közönségesen mit jegyezhetünk-meg?*

Ezen elészámlált menedékekről közönségesen ezeket jegyezhettyük-meg, hogy a) Némelyek olyanok, melyek semmi új állításokat és bém bizonyításokat nem kívánnak, ilyenek a' *Prohibita*, *Simplex Inhibitio*, *Supervenientia*, *Appellatio*, és *Repulsio*. b) Némelyek olyanok, melyek természetek-szerént új állításokat

kivánnak, ilyenek a' Kereset' letétele, a' Procuratoris Revocatio, a' Novumnak minden neme. — c) Némelyek a' Felperesnek egyedül, mint a' Kereset' letétele, mások pedig csak az Alperesnek, mint a' Prohibita, Simplex Inhibitio', Novum Inhibitionale' és Repulsio' tulajdonai. — Mások végre mind a' két Féllel közösök, ilyenek a' Procuratoris Revocatio, a' Simplex, cedendo Appellationi, és Gratosum Novumok, úgy szintén az Appellatio-is. — d) Némelyek a' Per' ellátására megállított határok között alkalmaztathatók, ilyenek a' Per' letétel, el, és bétiltás, az eltiltással-való új Itélet az Appellatioról-való lemondásos új Itélet, a' Simplex Novum és Repulsio. — Némelyek pedig csak azokon-kivül alkalmaztathatók, a' milyenek az Appellatio, és Novum Gratosum. e) A' Procuratoris Revocatio pedig mind a' Per' ellátására meghatározott határok között, mind pedig azokon-kivül alkalmaztatható. f) Ezekből álltalláthatni, hogy valamint nem mindenik Fél' tetszése-szerént élhet mindenik remediummal, úgy szintén az illetőkkel sem lehet élni minden időben. Megjegyzést érdemel az-is, g) Hogy az illető remediumokkal sem lehet élni, ha a' Per' neme olyan, melyben a' Törvény, vagy Contractus minden menedéket kirekesztett, vagy pedig ha a' menedékel-való élés a' Pert Törvényesen megállított hatá-

rán-kivül helyheztené. — Ezeket előre megje-
gyeztetve, vegyük rendre az elészámlált mene-
dékeket, és tanuljuk-ki mindeniknek miségit,
és Természetét,

MÁSODIK FŐ-CZIKKELY,

A' Kereset' letételéről, vagy-is (Causae Depositioról.)

21. *Mit értünk a' Kereset' letételén?*

A' Kereset' letétele vagy-is (Causae Depo-
sitió) azon Törvényes menedék, mely-szerént
a' Felperes a' Per indításban vagy folytatásban
követett hibát észre-vévén, a' jelenvaló Perre-
nézve a' keresetről lemond.

22. *Ezen Definitioból mik folynak?*

Ezen Definitioból a' következendők folynak,
úgy mint a) Hogy ezen menedék tsupán csak
a' Felperesnek tulajdona, mert ha az Alperes-
ek-is élhetnének véle, a' Felperesek Pert so-
ha sem mozdíthatnának, vagy a' mozdított Pe-
reket soha sem folytathatnák, azért, mert az
Alperesek ezen menedék mellett a' Felperesek
keresetét semmivé tennék, b) Hogy a' Felpe-
res maga Személyében-is, és Személyesse ál-
tal-is mondhat-le a' keresetről ama Törvény
rendszabásánál-fogva: A' ki más által valamit
mivel, vagy miveltet, maga miveli azt. c) Le-
tétettethetik a' Per a' Felperes' vagy Személ-

lyesse által nem csak az Itélő-Szék' színén, hanem annak Jegyzője, vagy-is Actuariusza előtt is a' T. 2. r. 79. t. 1. §. azon állításánál-fogva, mely-szerént a' Procuratori Revocationak megtétele az Itélő-Szék, vagy annak Biztossa előtt, a' ki a' közönséges bévett szokás-szerént maga az Actuarius', vagy Szék' Jegyzője, véghez-vitettetni megállittatik, ha tehát a' Procuratori meghívás ezen Törvénynél-fogva az Itélő-Szék előtt, vagy annak Jegyzője előtt-is megtétettethetik, azonképpen a' Kereset-is letétettethetik, úgy mindazonáltal — d) Hogy a' Pár-vétel előtt a' T. 2. r. 82. t. 22. §-sa szerént a' Per letétel' birságát a' felsőbb Forumokban 6 forintokban, az alsóbb Forumokban pedig 3 forintokban megfizetni köteles, hogy ha pedig a' Pár vétel után tenné-le a' Tab. Inst. 166. §-a szerént a' Birságon-kivül a' Biró által meghatározandó költségeit-is megfordítani tartozzék az Alperesnek. e) A' Tab. Instr. 170 §. szerént az olyan Perekben-is, melyek becsület sértést nem tárgyaznak, csak a' definitiva séntentia előtt engedtetik-meg, a' Kereset' letétele, azért a' Felperes az Appellatioban felkért keresetet le nem teheti, hanem csak az Appellatióról mondhat-le, az honnan önként foly, hogy ha az Appellatióról lemondásos új Itéletnek helye nem lenne, a' Biró az Itéletet az azt ki-kérő Alperesnek kiadhattya.

25. *Lehet-e a Keresetet csak egy részében letenni, vagy a betsület megsértésért indított Perekben, a kikiáltás, avagy más színű Perekben a Törvényes Birságban-való részese-
dés után, lehet-e helye a Kereset letételének?*

Innen láthatni azt-is, a) Hogy a Kereset letételének helye nem lehet, ha azt a Felperes csak egy részében kívánná letenni, mert a Kereset részében követett hibának megigazítására, a Törvényektől a Procurátori meghívás rendeltetett menedékül, 's azért ok-nélkül ezen menedékeket összevezavarni nem lehet.

b) Hogy a betsület megsértésit tárgyazó Perekben a Tab. Instr. 166, 167 §-ai szerént a Kereset letétele csak annak kikiáltása előtt engedtetik-meg, 's azért ha ezután tétetnék-meg a Felperes a Birságon-kivül még nyelváltáságon-is marasztatni határoztatik, ezt mind azonáltal a Tr. 1. r. 25. titulussával a mely a hitetlenségről vádoló Perekben, melyek a betsület legnagyobb sértését foglalják magokban, Proclamatio után-is megtétethetőnek engedi, összevetve úgy kell érteni, hogy a Perdereka előtti kifogásos állapotban, az ilyen színű Perekben-is megengedhető legyen a Kereset letétele, következőleg a Tab. Instr. tilalma csak a Per-derekas állapottyára érthető, az honnan bátran állithattjuk, hogy a betsület sértés, és nota iránt indított Pereknek derekas

állapottokban a' letételnek helye nintsen. e) Hogy ha a' Felperes a' megnevezésben, vagy öszefelelkezésekből hozott Itéletet Executioba vette, és az Alperes Inhibitionale novummal, vagy repulsioval élvén, ezeknek bírságaiból a' Felperes részesedett, ha mingyárt betsüllet sértést nem-is tárgyaz, a' Kereset letétellel többé nem élhet a' Tabul. Instr. 168. §. szerént.

24. *Rivántatik-e erre valami bizonyító irás?* —

A' Keresetet az Itélő-Szék; vagy annak Actuariusza előtt letenni nem elég, hanem szükség efelett annak megbizonyítására, hogy a' hibás Per' valójában letéttetett, és a' letétellel járó terhek-is megfizettettek az Itélő-Széktől vagy annak Actuariusától hiteles bizonyító irást venni, ne hogy az ujjonnan kezdett Per folytában, az ellenkező Fél patvarral vádólhassa a' Felperest, — Ez az alsó Székeken, az Itélő-Szék, vagy Actuarius neve, és Petséttye alatt szokott kiadattatni, a' T. Királyi Táblán, Diaetán, vagy K. Guberniumban, a' Fejedelem neve alatt, foglallya pedig magában a' Peres Feleknek neveit, a' Kereset Tárgyát, annak mozditása, és letétele idejét, a' mint ezeket a' K. Táblán indúlt Pernek letételéről szóló Testimoniumok' következendõ formájából láthatni.

Nos Franciscus etc. Damus pro memoria per praesentes, quibus expedit universis et sin-

gulis, quod Fidelis noster Generosus T. de T. causarum nostrarum in haereditario nobis M. Transsilvaniae Principatu partibusque eidem reincorporatis publicarum et Fiscalium Director ratione Officii sui Directoratus per Egregium ac Nobilem T. de T. Procuratorem suum Legitimum Litteras relatorias, de et super publicatione mortis et defectus Generosi quondam T. de Te absque haeredum solatio ex hac luce decedentis, tentataque bonorum ejus totalium videlicet et integrarum possessionum TT. in Comitatu Szolnak Mediocri existentium, cunctarumque utilitatum, et appertinentiarum ad easdem spectantium Statutione, et ob subsequentem contradictionem evocatione, medio, Nobilium TT. et TT. Tabulae nostrae Regiae in Transsilvania Judiciariae scribarum et Juratorum Notariorum anno jam praeterito T. de T. mensis T. expeditas et emanatas (absque depositione oneris.) — (cum depositione oneris nobis et parti adversae satisfaciendo,) deposuerit, salvis tamen aliis Litteris, litteralibusque Instrumentis permanentibus in Stabilimentum Causae eatenus movendae deservituris, unde nos quoque praefatum Directorem nostrum Fiscalem, quietum, et omnibus modis absolutum pronunciamus harum nostrarum Judicialis et authentici Sigilli Transsil-

vanici munimine roboratarum Vigore et Testimonio Litterarum mediante — datum etc.

III. FŐ-CZIKKELY,

A' Prohibitáról,

25. *Mit értünk a' Prohibita által?*

A' Prohibita vagy-is szóval-való bétiltás azon Törvényes menedék, mely mellett a' meg nem jelenésen, a' Felperes Keresetén marasztatott Alperes, az ellene hozott, és kimondott Itéletnapján Személylyesse által az Itéletnek kiadatását a' Birónál benn tiltya. Mondám pedig, hogy a' kimondott Itélet' napján, mert a' Törvény-is nevezetesen A. 4. r. 1. t. 18. a. e' szabvaiban, *Eodem die proclamationis absentibus, sine onera a' verbalis prohibitio egyszer megengedettetik*: azt a' kimondott Itéletnek napján engedte csak közbe-vettetni, 's azért a' rövid fölllyamatú Perekben, az Itélet más nap, ha nem prohibitáztatik, kiadattatni rendeltetik, ugyan azon articulusban; mondom másodsor, hogy megbizott Személy-által, mert ha az nap, maga Személylyesen megérkezett, akkor Supervenientiává válik az irt Titulus 35 a. szerint, erre mutatván a' Tab. Instr. 36. §-sais.

26. *Miket jegyezhetünk-meg a' Prohibita körül a' velle való élhetésre, erejére, az élő*

nek kötelességére-nézve, vagyon-é mindenkor helye? kik előtt és mikor tétetik? —

A' Prohibitáról e'következendőket szükség megjegyezni: — hogy a) Ha az, a'ki Pere kiálthatása' alkalmatosságával a' Dictaturán jelen vagyon az ellene proclamáztatott Perhez nem szólván, azt megnem jelenésen (per non venientiam) elhatároztatni engedi, P r o h i b i t á v a l kívánna élni, mint méltatlan Perlekedő, és peres társát ok nélkül fásasztó, méltatlanság' büntetésén, (in poenam indebite) mely a' Várme-gyéken 33 a' Székelyeknél 12 M. forintokat és 50 Dénárokat tészén, marasztatni határoztatik a' Tab. Instr. 95-dik §-ában, — b) Hogy no-ha az, a'ki a' kimondott Itélet' napján Sze-méllyesen megjelenik, a' rövid folyamatú Pe-rekben Prohibitával nem, hanem a' Superveni-entiával élhet, a' Tab. Inst. 97-dik §-sa szerént, ha mindazonáltal a' Per hosszú folyamatú, és az nap' Superveniált, minthogy az illetén Pe-rekben az A. 4. r. 1. T. 38. a. szerént a' Su-pervenientianak az ilyen Itéletek ellen a' ki-mondás alkalmatosságával őszvegyült Itélő-Szék-nek gyűlése alatt vagyon helye, azért mert az ilyen Perekben, a' Sententiák kiadására az Er-délyiekre 8, az M. Országi részekbéliekre-néz-ve pedig 10 napok vagynak törvényesen meg-állitva, és úgy a' Sententiák kimondásoknak csak 9-dik és 11-dik napján adattathatnak-ki

Személyesen-is prohibítázhat. c) Az hosszú föllyamatú Perekben kétszer engedtetik-meg a' Prohibitával-való élés, az A. 4. R. 1. T. 31. á. szerént, az elsővel a' kimondott Itélet' napján minden birság-nélkül, a' másodikkal más terminusban, de birság mellett, melyről a' Tab. Instr. 155. §. különösen ezt jegyzi-meg, hogy ha a' Törvényes idő-szakasznak (Judicialis Periodi) végefelé mondattatik-ki az Itélet, úgy hogy a' Periodusból négy napnál több nintsen, ne hogy a' Prohibitio által a' Per a' Törvényes idő-szakaszon-kivül tétessék, meg-nem engedtetik, hanem a' megnyerettetett Alperes, ezen esetben, más törvényes menedékkal magán segíteni útasittatik. d) A' Prohibita Onussa az alsó Székeken 3. a' felső Székeken pedig 6. M. forintokat téssen. e) A' Prohibita 3 napig a' Pernek föllyását és Itéletnek kiadását felfügeszti, a' melyért a' Prohibita letételétől számlálva, negyed nap az Alperes újra proclámáltatik, 's a' szerént ha meg-jelent, a' Terhe-nélkül közbe-vetett Prohibita mellett, a' nélkült hogy meg-nem jelenhete okainak eladására, és bébizonyítására szorittatnék, a' Perhez szállani megengedtetik, a' Tab. Instr. 98-dik és 99-dik §. szerént, ha pedig meg-nem jelenik, az előbbeni Itélet helybenhagyattatik, és az ezen béfejezéssel az *Alperes ellentmondása ellent nem álhatván és sem-*

mit sem használván, a' nyertes Felperesnek a' rövid föllyamatú Perekben azonnal kiadat-
tatik, — Ha mindazonáltal hosszú föllyama-
tú a' Per, és bírságos másod rendbéli Próhibi-
tával élt az Alperes, meg nem jelenhetése ókai-
nak eléadására-is szoritható, 's ezen Prohibita
mellett Procurátorát revocálhattya, új Allega-
tiokat, és békibizonyításokat-is adhat-bé, a' Tab.
Instr. 100 §. szerént. *f*) A' Prohibitával élő
elnem rekesztethetik attól, hogy Novummal,
vagy Procuratoris revocatioval-is élhessen, mert
a' Prohibita nem derekas menedék, (gradua-
le remedium) 's azért, az A. 4. r. 1. T. 21. a'
szerént a' Novumot kinem rekeszti, tehát más
graduale remediumat sem, 's azért ha a' Per
természete, és állapotja, a' Novummal, vagy
más graduale remediummal-való élhetést meg-
engedi, a' Prohibitázó Szabadon élhet véle.

Ha onus-nélkült való Prohibitával élt az
Alperes, simplex exceptiókkal, vagyis Per' de-
reka előtti kifogásokkal-is élhet, ellenben ha
bírságos Prohibitával a' Per' derekába eresz-
kedve élt, Perdereka előtti kifogásoknak hel-
lyek nem lehet azért, mert a' Per' derekáról
a' Per' dereka előtti kifogásos állapotra való
visszatérés tilalmaztatik a' Tab. Instr. 69. §.
által. *g*) A' Prohibitának helye nintsen a' kö-
vetkezendő Keresetekben. 1) Ha büntető Keres-
etbe valaki Salvus Conductussal élt, mert

úgy adattatik, hogy valahányszor a' Biró kívánnya, az ezzel élő mind annyiszor a' Biró előtt személyesen megjelenni tartozzék, az A. 3. r. 14. t. szerént. 2) Midőn az kíván véllé élni, a' ki a' Per' proclamáztatása alkalmaságával a' Dictaturán jelen vólt, 's magát mégis megnem jelenésen a' Felperes Keresetén marasztatni megszenvedte. A' Tab. Instr. 95. §-a és A. 4. r. 1. t. 14. a. szerént, szokott pedig az alsó Székeken a' Notarius a' felsőbb Székeken a' Referens Itélő Mester vagy Secretarius előtt jelentetni, melyet ez a' Deliberatum végire szokott feljegyezni, ily formán: Az Alperes N. N. Személlyesse által, a' kimondás napján, az ellene hozott Itéletet szóval bétiltatta, vagy Prohibitáztatta.

IV. FŐ-CZIKKELY.

A' Simplex Inhibitioról.

23. *Mit értünk a' Simplex Inhibitio által?*

A' Simplex Inhibitio által értyük azon törvényes menedéket, mely szerént a' megnem jelenésért a' Felperes Keresetén marasztatott Alperes Fejedelmi parantsolat mellett, vagy a' Birót az Itéletnek kiadásától, vagy a' nyertes Felperest, az Itéletnek kivételétől eltiltva megakadályoztattya, a' Tab. Instr. 101. §. szerént, 's mindogy a' Tab. Instr. 102. §. sze-

rént Aprobátális Törvényeink, ezen menedéket az Inhibitionale Novummal öszvezaradják, Innen némellyek úgy defineálják a' Simplex Inhibitiót, hogy ez az a' Törvényes menedék legyen, mely-szerént a' megnevezés jelenésért, a' Felperesi Kereseten marasztatott Alperes a' Bírót, a' Sententiának kiadásától, az Executiorokat az Executiora való kimeneteltől, vagy hamár azt tellyesítették volna, az arról irt Relatoriának kiadásától Fejedelmi parantsolattal eltiltyák, 's annálfogva ezen három következéseket tulajdonittyák ennek-is, valamint az inhibitionale Novumnak, hogy tudniillik; Vagy a) A Sententiának kiadását, vagy b) Az Executiora való kimenetelt, vagy e) Az Executionalis Relatoriának kiadását, meggátoltya, 's az első következésre-nézve, helyt adnak akkor, a' mikor a' Szék Actuariusza a' Verbalis Prohibitoról a' kivánt Testimoniumat megtagadván Regiusok-által kéntelenittek az Alperes a' Sententiának kiadását bétiltani. — Annyiban annak-okáért, a' mennyiben egy értelemben vétetik az eltiltó új Itélettel a' Simplex Inhibitio, mind a' fenn mondott Definitiót, mind pedig annak következéseit, helybe-hagyjuk. — Egyébaránt pedig tulajdon értelmében véve a' Tabularis Instructiót kell követnünk, mert különben a' Novum cum inhibitione, és a' Simplex inhibitio közt semmi különbség nem le-

hetvén, a' Törvény ok-nélkül rendelte volna, vagy az egyiket, vagy a' másikat, melyet a' Törvény-hozóinkról állitanunk nem lehet.

28. *A' Simplex Inhibitoról mit lehet megjegyezni itten?*

A' Simplex Inhibitoról itten a' következőket jegyezzük-meg, hogy *a)* Ez Régiusok által tétetik-meg Mandatummal, vagy a' mint közönségesen a' Városokon leginkább vagon szokásba, Biró i Petséttel. — *b)* Az eltilított Felperes az eltilató Alperest az eltiltás' ok-adására Certificalni köteles, a' Tab. Instr. 101. §. szerént. *c)* A' Simplex Inhibitoról-való Fejedelmi parantsolatnak kiadása, a' Tab. Instr. 101. §. által több esetekben, nevezetesen pedig az Execution kezdődő Contractualis, és articularis Perekben, tilalmaztatik a' Compillat. 4. r. 14. t. 2. a. a' törvénytelen parantsolatokkal élők ellen szabott 200 M. forint articularis büntetés alatt, ha tehát ilyenén tilalmas esetekben történnék az Executionak Simplex Inhibitioval-való megakadályoztatása, ez Repulsio gyanánt vétetik, 's így a' Tiltató, nem a' tiltás, hanem a' Repulsio' ok-adására Certificaltatandó, 's a' Repulsio onussának letételére köteleztetendő, az honnan, ha ez-után Repulsioval mérészelne élni, a' kétszeres Repulsioval-való élők ellen, a' T. 2. r. 73. t. szerént, hitetlen-

ség, de Ditső Mária Therésia által a Magyar Országban 1723. eszt. hozott 10 articulus' nyomán költ Kegyelmes Rescriptuma mellett, nagyobb hatalmasság' büntetésére változtatott: Büntetésre méltónak teszi magát.

20. *Mitsoda esetekben nintsen helye a Simplex Inhibitionak?*

Ezekből az-is következik, hogy a' következő esetekben a' Simplex Inhibitionak helye nints, úgy-mint: *a)* Ha a' Felek öszvefelekezésekből hozattatott az Itélet, az A. 4. r. 1. t. 11, 14, és 24. art. és a' Tab. Instr. 101. §. szerént. *b)* Azon Perekben, melyek Executió'n kezdődnek, milyenek az Articularis, Contractualis, és a' Divisionale Mandatum mellett folytatott Osztályos Perek a' Tab. Instr. 101. §. az A. 4. r. 1. t. 36. a. szerént. *c)* Minthogy ez csak a' megjelenhetéstől helyes okokból megakadályoztatott Alpereseknek felsegállésekre állittatott-fel, a' Tab. Instr. 102. §. szerént ezzel a' Felperes nem élhet, a' Tab. Instr. 103. §. szerént, úgy szintén *d)* Az-is, a' ki a' Per' Proclámatioja' alkalmatosságával a' Dictaturán jelenlévén, a' Peréhez nem szólva marasztalt meg-nemjelenéséért a' Felperes' keresetén, a' Tab. Instr. 95, 101, és 102. §. szerént. *e)* Ha a' rövid folyamatú Perekben az Alperes Exmissioval élt, mivel ez-által már a' Per a' második terminusba által-ment, az Inhibitio-

nak helye nem lehet azért, mert a' Per maga rendes határin-kivül vitetnék, lásd a' Tab. Instructio' 152. §. azonban az, a' ki Törvény ellen Simplex Inhibitioval élne, a' T. 2. r. 70. t. és A. 4. r. 1. t. 14. a. szerint Patvaron marasztatik. *f)* Minthogy az A. 5. r. 14. t. szerint a' Rűlső-Országokra utazó Hazafiak, ha Ország, és Fejedelem ellen-való dőlgekban elegyednek, megpereltetni úgy rendeltetnek, hogy meg-nem jelenésen még-is ne convincáltassanak, hanem vagy magok, vagy a' Perbe avatkozó Atyafiak által védelmeztetve láttassék-e dőlgek, önként foly, hogy ezek sem élhetnek Inhibitioval. *g)* Ha már egyszer Inhibitioval élt az Alperes, többé azon Perben azzal nem élhet. *h)* Nints helye az Inhibitionak még azon Perekben is, melyekben az Alperes Személyesen megjelenni köteleztetik az A. 4. r. 1. t. 15. a. szerint, ha csak Törvényes mentsege nintsen, ha mindazonáltal méltatlanul hivatott Személyes megjelenésre, Inhibitioval szabadon élhet, az A. 4. r. 1. t. 16. a. szerint, mert a' Per' természete ezt megengedi. *h)* Ha kik az oculata Revisiót, vagy communis Inquisitiót kívánnák, eltiltani, az olyanok az ezen törvényes Tetteknek megtételekre határozott napelőtt nyóltzad-nappal Inhibitiojokat megtétetni kötelesek, mert külömben Inhibitiojoknak semmi ereje nem lészen, az A. 4. r. 1. t. 32. a. szerint.

30. *Az Inhibitionale Mandatumnak formája milyen?*

Feljebb azt mondtuk, hogy a Simplex Inhibitio Mandátummal szokott megtéetni, tetszett azért nagyobb világosság' okáért egy illetén Mandátumnak formáját ide béírni, mely így következik:

Franciscus etc. Fidelibus nostris Egregiis, et Nobilibus N. N. N. N. Tabulae nostrae Regiae, in M. Transsilvaniae Principatu Judiciae, Scribis, et Juratis Notariis, nec non V. Comitibus Supremis, et V. Judlium Jurassoribus, ac Notariis Sedriarum Comitatus T. et T. Gratiam nostram Caesareo Regioque Principalem! —

Exponitur Maiestati nostrae, in personis Fidelium nostrorum nobis dilectorum Spect. ac Magnifici Liberi Baronis Emerici Jósika, de Brányitska, ac Georgii et Adami Comitum de Bethlen, tanquam Possessorum Possessionis Mező-Sályi, in Comitatu Tordensi existentis habitae, in suis ipsorum, ac reliquorum Compossessorum, eiusdem Possessionis praefatae T. nominibus, et in personis, qualiter iidem Exponentes intellexissent, ac revera percepissent Possessores Possessionis Velker in Comitatu Hosiensi, existentis habitae per certos quosdam Commissarios in eum finem deputatos, ratione cuiusdam certi Territorii vulgo Szalittyá

nuncupati, inter Incolas praefatarum Possessionum Mezõ-Sályi, et Velker in contraversia existentis, hisce proximis diebus quamdam metalem reambulationem, institui, et peragi facere vellent, damno, et praeiudicio ipsorum dictorum Exponentium manifesto, cum autem praefati Exponentes propter temporis brevitatem, nec Litteraria Instrumenta factum et negotium praespecificati Territorii, tangencia et concernentia in Sacristia, seu Conservatorio B. M. V. de Kolo's-Monostira reposita, et locata in Transumpta Litterarum per Requisiteores praefati Conventus describenda, excipere, nec legitimam Inquisitionem debitis in Locis peragere etc. a' többit Stylusból.

V. FŐ-CZIRKELY,

A' Supervenientiáról.

31. *Mit értünk a' Supervenientia által, és mi végre állittatott-fel?*

A' Supervenientia által értyük azon törvényes Menedéket, mely-szerént a' meg-nem jelenésért a' Felperes' keresetén marasztatott Alperes az Itélet' kimondása napján Személyesen megjelenvén, engedelmet nyer maga meg-nem jelenhetése' mentegetése mellett, elvesztett perén segitteni, a' T. 2. r. 59. t. szerént.

Fennebb ezen Könyvnek Elsõ-Részében a'

Törvényben idéztetésnek szülemény követke-
zésének mondottuk lenni, az Alperesnek azon
kötelességét, mely-szerént törvényes Birája e-
lőtt az idéztetésben meghatározott idő pontban
eléállani tartozik oly szorossan, hogy ha ezen
kötelességét elmúlatná, mint vakmerő meg-
vetője Törvényes Birája' rendelkezésének, büntet-
ésre méltónak teszi magát az A. 4. r. 1. t. 13. a.
és a' Tab. Instr. 155 §. szerént.

Mivel mindazonáltal Megtörténhető, hogy
a' Törvénybe idéztetett Alperes, Törvényben
megáltható akadályok miatt nem jelenhetett meg,
azért az e' részbeli helyes mentségtől el-nem zá-
rattathatik, erre-nézve állittatott-fel a' Super-
venientia. —

32. *A' rövid-folyamatú Perekben minő kö-
vetkezései vagynak a' jelentett, vagy elmú-
latott Supervenientianak, és e'mellett minő
menedékkal lehet az Alperesnek élnie?*

A' béjelentett, vagy elmúlatott Superveni-
entianak különböző következései, a' Pereknek
külömböző természetektől, és állapottyoktól
függenek, azért látnunk-kell, hogy mitsoda kö-
vetkezéseket húz maga után a' rövid folyama-
tú Perekben, előbbször, azután minő erővel
bíró az hosszú folyamatú Perekre-nézve.

A' rövid folyamatú Perekben, ha az Alpe-
res az első Instántiai Forumon ellene indított
Pernek kikiáltása' alkalmazosságával meg-nem

jelenik, a' mint az Első-Részben, a' Proclamatoról szólva, megjegyzeztük, a' kikiáltó Actuarus a' Heresetes-Levéltre azt ilyen módon: Pro I. nemo, feljegyezvén, a' meg-nem jelent Alperes a' Felperes' kérésére annak egész keresetén marasztatik, és az Itélet ilyen kifejezéssel: *Az Alperes' ellene-mondása nem használván;* kiirattatva, másnap kiadattatik a' nyertes Felperesnek elégtételben vétel végett, a' Tab. Instructio' 42, és 153. §. szerint, ha csak az Alperes az Itélet' kimondása napján, vagy a) Nem prohibítázta, vagy b) Supervenientiát nem jelentett. Melyek között ha valamelyikkel élt, az Itélet ki-nem adattatik másnap, mivel mind a' kettő olyan erővel bíró törvényes menedék, mely az Itéletnek kiadását, [az A. 4. r. 1. t. 17. a. és a' Tab. Inst. 153. §. szerint felfüggeszti azért. — c) A' Prohibita három-napig, a' Supervenientia más-napig függesztvén-fel az Itéletnek kiadattatását, ha prohibítázta tehát negyed-napon, ha pedig Supervenientiát jelentett, más-nap a' Dictaturán újra proclámáztatik, a' mikor az Alperes vagy megjelenik, és a' Pert magának feleletre által-adatni kéri, mely esetben, a' meg-nem jelenésen hozott Itéletnek megsemmisítésével éppen úgy engedtetik a' Perhez szállani, mintha az első Proclamator megjelenve szállott-vólna hozzá, vagy meg-nem jelenik megint, és ezen esetben az előb-

beni Itélet újra megerősítette, azonnal kiadattatik, mely mellett. *d)* A' Felperes Alperessét Erdélyben 8-ad, az ehez szakasztott Magyar Országi Részekben 15 napra Executiora Certificáltatván, azt ellene a' következő 8-ad vagy 15-öd napon ki-is vitetheti, melyet a' vesztés Alperes, vagy Inhibitionale Novummal, vagy Repulsioval megakadályoztathattya, és e' szerént ezen remediumok mellett, a' Per' második Terminussába lépik. *e)* Ezen második terminusban az Inhibitionale Novummal élt Alperes vagy megjelenik, vagy újra nem jelenik-meg és ha meg-nem jelenik, a' nyertes Felperes az Evocatoria, vagy Citatoria Relatoriának, melyet az Inhibitionale Novum mellett készítettett, pártjából ki-kiáltattya, és a' meg-nem jelent Alperes ellen hozott előbbeni Itéletet megerősíteni, az Alperest pedig vakmerőségéért törvényes büntetésen marasztatni kéri, melyre a' Biró az előbbeni Itéletet megerősítve ezen kifejezéssel: *Contradictione, Inhibitione, et Repulsione Incti, aut aliorum quorumvis praevia ratione non obstantibus, az-az, az Alperesnek vagy másoknak-is ez aránt közbe-vetendő ellenmondása' tiltása, és ellentállása ellent nem állhatván, elégtelbe-való vétel-végett, kiadja, 's annál fogva az Alperes Uradalmon-kivül tétetődik, mely esetben még csak az egy Novum Gratosum*

uttyán remélheti elveszett Perének megnyerhetését.

33. *Ha a' megnem jelent Alperes Inhibitionale novummal élve ennek folytatására megjelent, mi lépésekre vagy szabad-sága? —*

Hogy ha pedig novum Inhibitionáléval élt Alperes az Executiótól eltiltott Felperessét, új Itélet vételre certifikálván, a' következett Periodusban eléállott és a' véghez-vitt Proclamatio után megjelenvén Peréhez szóllani kíván a) Per' dereka előtti kifogásait, ha lennének, felteszi, és a' Per' derekához-való szólhatásra oly készen kell állania, hogy ezeken által-menne a' kereset derekához egyenesen szólhasson, és magát végképpen védelmezhesse, mert b) Sem bém bizonyításoknak megszerezhetésére, sem szavattyos (vagy Evictora') elé-állítására, ex-missiót nem nyerhet azért, mivel ezáltal a' Per a' maga rendes határin-kivül tétettetnék. c) Ezen esetben ha Evictora vagyon, azt előre evictiora certifikálni, vagy meghívni elne mülassa, mert külömben a' Per' derekába, felelnie kellettén Evictora' eléállításától ezáltal tulajdon maga tettével magát kirekeszti. d) A' Per' dereka előtti kifogásoknak ellátások után az Evictor magára vagy az Alperessel együtt vagy ha Evictor nintsen, az Alperes egyedül a' Per derekához úgy tartozik szóllani, hogy Ura-

dalmon belől az egy Appellation-kivül, más menedékhez reménsége nem lehet, hanem a' hozandó Itélet' ezen kifejezéssel: *Az Alperesnek vagy akárkiknek másoknak-is, ez iránt közbe-vetendő ellenmondások eltiltások, vagy ellenállások ellent nem álhatván tellyesítésbe vétetni rendeltetik* ki-fog adattatni.

34. *Hát ha a' megnyerettetett Alperes Repulsioval élt, ennek mik lehetnek a' követkevései?*

*Hogy ha Repulsioval élt a' megnyerettetett Alperes, ekkor! a) A' Felperes által a' Repulsio okadására certificaltatva, a' második Terminusba Proclamáztatván, vagy megjelenik, vagy megint elmarad, ha megjelent. b) A' Repulsio onussának letétele mellett, annak okai-adására szorittatik, melyek: c) Ha meg nem álhatóknak találtatnának, a' Repulsio onussa vesztésin-kivül a' nyertes Felperes, költsége megfordittásán marasztatván, az előbbeni itélet megerősítettvén; azon Itélet ezen kifejezéssel: *Az Alperesnek ez ellen téendő ellenmondása, eltiltása, vagy ellent-állása, ellent nem álhatván tellyesítésbe vétetni rendeltetik.* — Elégtételbe való vétel-végett kiadattatik, ha tsak appellatióval nem él, a' mely szabadságában áll, hogy ha pedig. — d) A' közbe vetett Repulsio mellett, a' második Terminusba elé nem áll, akkor az előbbeni Itélet*

a' Felperes' kérésére megerősítettvén, az Alperes a' Repulsio onussa, és a' Felperesnek okozott költsége, megfizetésére marasztatván, a' most mingyárt megirt kifejezéssel tellyesítésbe való vétel-végett kifog adattatni, és az Alperesnek tsaki az Uradalmon-kivül elévehető novum gratiosum úttya marad fenn maga megterheltetésének védelmére.

Megjegyzés: Valamint az Inhibitionale Novummal élő Alperesnek, úgy a' Repulsioval magát védelmezőnek-is a' Per' dereka előtti kifogásoknak megtételekre tellyes jussa és szabadsága vagyon, 's egyszersmind mind előre certificáltatott Evictorával, mind egyéb derekas védelemmel készen kell lennie, hogy maga hibája miatt ezektől elne zárattassék.

35. *Minő menedékkel élhet az Alperes, ha a' Pernek első felvételével, és kikiáltásával, vagy a' jelentett Prohibita, vagy supervenientia mellett jelent meg?*

Hogy ha végezetre az első felvételével, és kikiáltatásával a' Pernek jelent-meg az Alperes, és a' Perhez szállott, a' Per' dereka előtti kifogásoknak megtételek, és ellátások-után, vagy Evictor állításra, vagy pedig a' Per' derekához szólva, (List contestálva) Bizonyságra kéredzhetik, és Exmissiot nyerhet, vagy e'nélkül a' Per' derekában magát védelmezheti, Ha akár Evictorra, akár bizonyásra kéredzett-ki, ek-

kor a' Per a' második Terminusba lépett, a' melyben már vagy az elé-állított Evictor egyedül, vagy az eléállító Alperessel együtt magokat úgy védelmezzék, hogy az egy Appellation-kivül, más menedékhez Uradalman belől többé remén- ségek nem lehet, az honnan az ellenek kimon- dott Itélet, ezen kifejezéssel, *az Alperes el- lentmondása, tiltása, vagy állása semmit- sem használván, elégtételbe vétetni rendelte- tik; ki fog adattatni.* Hapedig magát egyene- sen a' Per' derekához szólva védelmezte, a' vett terhelő Itélet ellen vagy simplex novummal, vagy ha hirtelen appellálta, arról 15 nap alatt, a' kimondástól-fogva lemondván, Novum ce- dendo appellationi menedékkal uj Itéletre ve- hetí, vagy Repulsioval az executiot megaka- dályoztathattya, 's így a' Pert a' második Ter- minusba által-tévén, ha simplex novummal élt minden Certificatio-nélkült, ha cedendo ap- pellationi novummal élt előre botsátandó cer- tificatioval, ha Repulsioval élt, annak ok-adá- sára certificáltatva, az onus letétele mellett, az elébb vett terhelő Itéletnek ujjabb Docu- mentumok és állításoknak beadások mellett, teheti-meg változtatását, mely alkalmatosság- gal, ha még sem nyerhet, az *d* alatt fennebb eléhozott kifejezéssel hozandó Itéletnek meg- változtatását tsak az appellatio uttyán remél- hetí, Lásd mind ezekről a' Tab. Instr. 153. §-át.

36. *Ha a' Per hoszú föllyamatú, az első Proclamatoria mingyárt hozattatik-é a' meg-nem jelenésért terhelő Itélet, 's ha nem hozattatik, miért nem? hát a' második Proclamatio után hozott Itélet a' kimondás után hányad nap adattatik-ki? —*

Ha a' Per hoszú föllyamatú, és az Alperes az első Proclamatiokor meg-nem jelenik, negyed napig várattatik, és akkor újra Proclamáztatván, ha még sem jelent-meg, a' Felperes kérésére az egész kereseten marasztatik ezen kifejezéssel: Az Alperes ellentmondása semmit sem használván, tellyesítésben vétetni határozattatik, De az Erdélyieknek 9-dik napig a' Magyar Ország e'hez kaptsólt részekbélieknek 11 napig az A. 4. r. 1. t. 35. a. szerint kinem adattatik, várattatván az alatt a' megnyeretett Alperes, ha jövetelében valamely méltó oknál-fogva meggátóltatott volna, hogy megérkezhessék, ezen 8 vagy 10 napig való várakozás továbbá úgy vagon megállitva, hogy ha a' megjelenésen hozott Itélet a' Periodus vége felé mondattatott volna-ki úgy, hogy az ezen várakozásra meghatározott nyóltz vagy 10-nap, azon Periodusban bé-nem telhetnék, ezeknek héjjánosságok a' következő Periodus napjaiból pótolattatik-ki, és csak annak kipótlásával következő 9-dik vagy 11-dik napon ha az alatt az Alperes még sem superveniált, vagy superv-

niálván megnem jelenhetésének méltó okát nem adhattya, adattatik-ki az Itélet tellyesítésben vételvégett. Ha annak okáért az első felvételével a' Pernek az Alperes megnem jelent, a' megérkezése az ilyen Pereken több napokig várattatik, azért mert a' hosszú folyamatu Pereknek tárgyai, a' mint annak helyén láttuk, terhesebbek és nagyobb utánna-való járással össze-kaptsólt mentségeket kívánnak, de egyszersmind ezen várakozás a' méltatlan hurtzolókra nézve azon teréhvel vagy on össze-kötve, hogy megnem jelenhetésének méltó okát tartozzék adni, és birságát megfizetni; Méltó okoknak továbbá, azok tartattatnak, melyeket fennebb az első részben Dilatio megnyerésére, a' T. 2. r. 59. §. szerént, elegendőknek állittattak.

37. Ezeket előre botsátván lássuk-meg hogy az első, vagy a' második Proclamatio alkalmatosságával avagy a' 8 vagy 10-d napok alatt Superveniált Alperes minő menedékekkel segithet veszedelmeztetett Perén, azután azt, hogy ha megnem jelent, vagy az irt Időszakasz alatt nem Superveniált, mi módon segithet magán?

Ha az első, vagy második Proclamatio alkalmatosságával megjelent az Alperes, vagy pedig a' 8-d vagy 10-d nap alatt Superveniált minő lépéseket tehet maga védelmére, és mi módon viheti-által Perét a' má-

sodik Periodusba, onnan a' harmadikba, 's innen a' 4-dikbe, itten pedig megint mitsoda menedékkel segithet magán?

Ha az első vagy második Proclamatio alkalmatosságával, vagy az ellene hozott Itéletet kimondása napján Prohibitásván, a' Prohibitának terminussa eltelésével tett Proclamatiokor jelent-meg az Alperes, a' Perhez szólani azonnal megengedtetik. Ha pedig 8 vagy 10 napok alatt superveniált, a' meg nem jelenés' terhét (Onus non venientiae) és a' Sententiának árrát lefizetvén, meg nem jelenhetése okadására felszabadittatik, melyeknek megállításokat, ha párt kíván kérni annak vétele-után tetszésében áll, ha mi Simplex Exceptioi vólnának, azokat feltenni, és ezeknek ellátások-után ha vagy meg nem állittatnának, vagy megállítás-véget a' Per derekára vettetnének szavatys elállításra vagy ha a' nem vólna, a' Per derekához szólva, derekas mentségeinek megállithatásokra, szolgáló bebizonyító Szereknek szerzésére kéredzhetik, és ezekre exmissiót ítéletesen nyervén, ez-által a' Perreánézve a' második Terminusba által-lépik, a' mely második Terminusba az elállított Evictor magát a' Per derekában védelmezni fogja, vagy ha Evictor nem vólna, az Exmissioval élt Alperes derekas mentségét megtészi, 's így ezen második Terminusban derekas Itéletet vesznek, mely

ellen, ha terhelő, vagy a' kimondás' alkalmazhatóságával jelentendő Simplex Novummal, vagy ha a' Per fellyebb kérttetett és botsáttatott, az Appellatoról lemondva Novum cedendo appellationi menedékkal segíthetnek magokon, 's így a' Per a' 3-dik Periodusba által-lépik.

Ezen harmadik Periodusban az a' ki simplex Novummal élt, minden Certificatio-nélkül maga új állatásait és Documentumait az Itélő-Székre beadgya, és terheltetésének orvosoltatását kéri. Hogy ha Cedendoval él, nyertes Felperessét a' novum Cedendo appellationi menedék mellett certificáltatva, a' következő Perioduson hasonló módon beadandó Documentumok, és allegatiók mellett a' kimondott Itéletnek orvosoltatását kéri, hogy ha ezen menedékek között valamelyikkel élő Apperes vagy Evictor megint terhelő Itéletet nyerne, az ellen Repulsioval védelmezheti magát, 's így a' Per a' 4-dik Terminusba által-vészi. Ha pedig a' második Terminusban nyertes Sententia ellen repulsioval élt, és a' szerény vitte-által az 5-dik Terminusba, ez az harmadik Terminusban nyertes, de az Executioban Repulsioval megakadályoztatott Felperestől Repulsiojának ok-adására certificáltatva, a' Repulsionis onus letétele mellett okainak beadására szorítottatik, melyek ha meg nem állhatnának, a' Repulsionis onus elvesztésén, és a' Repulsio

ra tett költségeknek megfordítására marasztaltik, a' mely Itélet ellen élhet vagy Simplex, vagy cedendo appellationi Novummal, és ezekkel élve a' Pert a' negyedik Terminusba általveti.

Ezen negyedik Terminusban, azok a' kik Repulsioval élve ejtették Pereket a' 4-dik Terminusba, Repulsiojok' okadására Certificáltatva, azt vagy egyenesen, vagy Procuratoris Revocatio mellett beadják, azok pedig a' kik a' 3-dik Terminusra Repulsioval által-vitt Pereket ebből a' negyedikre Simplex vagy cedendo Novummal hozták-által, ezen negyedik terminusban Novumokat prosequálnván, újjabb állításaikat és Documentumaikat egyenesen, vagy Procuratoris Revocatio mellett Itéletre botsáttják, 's valamint azok, úgy a' Repulsioval éltek-is az ezen 4-dik Terminusba vett terhelő Itéletet, mely ezen kifejezéssel: *Az Alperesnek az aránt következett ellen-mondása, tiltása, vagy állása semmit sem használván, elégtételbe vétetni rendeltetik*, adattatik-ki, a' mely csak az egy Appellatio' úttyán orvosoltathatik-meg.

38. *Azon Alperesek, a' kik az első Terminuson telyességgel meg-nem jelentek, minő menedékkal élhetnek, és vihetik-által a' négy terminusokon magok Pereiket?*

Azok, a' kik sem az első, vagy második Proclamatio' alkalmazosságával, sem 8 vagy 10

napok alatt, nem superveniálván, vagy ha superveniáltak-is, de meg-nem jelenéseknek helyes okát nem adhatván, a' terhelő Itéletet Executioban-való vétel végett kiadattatni megszenvedik, magokan vagy Inhibitionale Novummal, vagy Repulsioval segíthetnek, és e'szerént a' Pert a' második Terminusba ejtik.

Azok a' kik Inhibitionale Novummal éltek, és a' mellett az Executorokat az Executio' végbevételétől eltiltották. A' második Terminusra ha újra meg-nem jelennek a' Proclamatio' alkalmatosságával, avagy a' Supervenientiára meghatározott 8 vagy 10 napok alatt, nem superveniáltak, vagy superveniálván meg-nem jelenhetéseknek méltó okát nem adhatták az előbbeni Itéletnek ezen clausulával: *Az Alperesnek ellent-mondása, tiltása, vagy ellentállása semmit sem használván*: leendő megerősítése mellett, minden további menedékektől kirekesztetnek, és csak az Itéletnek telyes elégtételben-való vétele után, Novum Gratio-sum' úttyán próbálhatták-meg magok sérelmeknek orvosóltathatását.

Ha pedig megjelentek, vagy az első proclamatioval, vagy a' 8, vagy 10 napok alatt superveniáltak, akkor a' meg-nem jelenés' terhe, és a' Sententia' árra letétele mellett pártvévén, ha kívánnyák a' Per-dereka előtti kifogásokat, ha melyek vólnának megtehetik, e-

ezeknek ellátások után pedig Evictoraikat, ha vólnának eléállittyák, vagy magok a' Per' derekához szóllanak, és vagy az Evictorral együtt, az Alperesek, vagy ezek csak magokra, bizonyosságra kikéredzenek, és Exmissiót nyervén, a' Pert az harmadik Terminusba általtézik. Ezen terminusban nyert Sententia ellen ha terhelő lenne, Repulsioval élhetnek, 's ez-által a' Pert a' 4-ik terminusba általtézik, a' melyből tovább nem vihetvén, csak az egy Appellatioval segíthetnek magokban. Ha az meg-nem jelenésen megnyerettetett Alperes Repulsioval élt az első Itélet ellen, 's a' mellett ejtetődött a' Per a' második Terminusba, Repulsiojoknak okadására Certificatva, vagy a' Repulsio mellett-való proclámázatása' alkalmatosságával megjelenik, vagy a' Sententia' kiadására meghatározott 8 vagy 10 napi Terminus alatt, superveniál, vagy pedig ezeket elmúlta az előbbeni Itéletnek a' Repulsionis onus' elvesztése, és a' költségeknek megfordítása' megítélése mellett kiadattatnimegszenvedi.

Az első esetben a' Repulsionis onus' letétele, és okainak eléadása után, ha mihelyes simplex exceptioi vólnának, azokat felteheti, azoknak ellátások után pedig vagy Evictorát, ha vagyon eléállittyá, vagy pedig maga a' Per' derekába ereszkedik; és így az első esetben, vagy az Evictor, vagy mind ketten, a' második esetben pedig önnön maga bizonyságok

elállítására kéredzik, erre Exmissiót nyervén a' Pert a' harmadik Terminusba ejtik, a' melyben ha terhelő Itéletet nyernek, vagy maga az Evictor, vagy mind ketten, az ellen Simplex, vagy cedendo Appellationi Novummal élve, a' Per a' negyedik Terminusba tétetik-által, és az ebben nyerendő terhelő Itélet csak az egy Appellatioval orvosoltatik-meg.

Hogy ha Repulsioval élve, és annak okadására Certificáltatva ejtődött a' Per a' második terminusba, 's ekkor-is az Alperes megjelenni, vagy superveniálni elmúlatta, az előbbeni Itélet a' Repulsionis onus' elvesztése, és ez-által okozott Felperesnek költsége' megítélése mellett, megerősítve ezen kifejezéssel: *Az Alperes' ellenmondása, és ellentállása semmit sem használván, törvényes elégtételbe vétetni rendeltetik*, kiadattatik, melynek Executioját Inhibitionale Novummal akadályoztathattya-meg a' vesztés Alperes, 's a'szerént a' Pert az harmadik Terminusba által-teheti.

Ezen harmadik Terminusban, ha meg-nem jelenik, vagy az határozott idő alatt, nem superveniálna, vagy ha superveniálna-is, de meg-nem jelenésének méltó okát nem adhattya, az Itélet azon kifejezéssel: *Az Alperesnek ellentmondása, tiltása, és ellentállása ellent nem állhatván, törvényes elégtételbe vétessék*, kiadattatik, melyet csak az elégtételbe-vétel után

nyerhető *Novum Gratosum*' úttján orvosólhattyá az *Alperes*.

Ha pedig megjelent, vagy az határozott idő alatt superveniált, és meg nem jelenésének megáltható okát adta, a' *Repulsionis*, és *non venientiae* onusoknak letétele, és *Sententiának* ár-ra' lefizetése mellett Párt vévén. *Simplex* exceptióit megteheti, ezeknek ellátások után pedig vagy *Evictorra* kéredzik, vagy a' nélkül *Evictorát* eléállittya, vagy egyenesen a' *Perhez* szól maga, és bizonyásra kéredzik, 's ha vagy *Evictor'* eléállitására, vagy bizonyásra kéredzett, és *Exmissiót* nyert, már azon *Exmissio'* nyérése által a' *Per* a' negyedik *Terminusba* tétetett, 's ekkor a' terhelő *Ítéletet* mely az *Alperesnek ellentmondása, tiltása, és ellentállása semmit sem használván*: béfejezéssel irattatik-ki, csak az egy *Appellatio'* úttján orvosóltathattya-meg.

Ha pedig *Evictorát* *exmissio* nélkült állította-elé, ennek *Jussa* vagyon a' *Per'* derekához szólva bizonyásra kikéredzeni, 's a' szerént a' *Pert* az utolsó *terminusba* által-tenni, a' melybe nyert *Sententiát*, csak az *Appellatio'* úttján gyógyithattya-meg.

39. *Ha valamelyik Fél közbe-vetett Appellatioját nem folytattya, az Appellata Fél miként segíthet magán, 's az megerősített előbbeni Ítélet hányad napon adattatik-ki?*

A' közbe-vetett Appellatióról, a' mennyiben erre-nézve a' közben-jött, vagy elhagyattatott, Supervenientiának megjegyzésre méltó következései vagynak, itten a' következőket jegeyhettyük-meg, hogy a) A' Trip. 3. r. 35. t. szerént az Appellans Félnek azon Periodus alatt, melyben az Appellált Itéletet a' Biró ki-mondotta, vagy ha ekkor nem lehetne, a' tőstént következő Törvényes [Periodusan ki-kell venni, és az Appellatorium Forumnak bémutatni. — b) Ezt ha megtenni elmúlatná, szabadságában áll az ellenkező Félnek a' maga Transmissionalis Levelét az Appellatorium Forumnak bémutatni, az Appellans Felet abból kikiáltatván, Perének elévételét, és az appellált Itéletnek helybe-hagyását, és megerősítését kérni, melyre az Appellatorium Forum megbizonyosodván arról, hogy az Appellans Fél maga idejében Appellatioját nem folytatta, a' nélkül hogy a' Per' vizgálásában ereszkednék, az alsó Itélő-Szék által hozott, és appellált Itéletet helyben-hagyja, és a' szerént az Appellánst az Appellatiótól elzárja, a' Tabularis Instructio' 39, 103, és 171 §-ai szerént, de c) Az e'ként hozott Itéletet 15 napok alatt a' Proclamatio' napjától számlálva ki nem adhattya, az alatt az Appellans Félnek supervenientiára engedett ideje lévén. — d) Ha az egész 15 nap alatt, az Appelláns meg-nem jelenik, vagy

ha Superveniált-is, de az Appellatiojának folytatására meghatározott törvényes idő-pontban elmúlatott megjelenésének törvényes okát nem adhattya, Executioba-való vétel-végett az Itélet kiadattatik. — c) Hogy ha pedig a' 15-töd napok alatt, megjelenik, és elébbi meg-nem jelenhetésének megálható méltó okát bémizonyította, appellatiojának folytatására, éppen úgy szabadittatik-fel, mintha az első, vagy második Proclamatoria jelent volna meg.

40. *Mitsoda esetekben vagon helye a' 15-töd napok alatti Supervenientianak?*

Itten tehát 15-öd napi Terminust Supervenientiára adattatva lenni találunk, lássuk azért ha valyon több, és mitsoda esetekben legyen helye a' 15 napok alatti Supervenientianak, azért tehát a) A' most feljegyzett Tab. Instr. §-ai szerént a' 15-öd napi Supervenientianak helye vagon az Appellatióban, ha az Appellans Fél sem az első, sem a' második Proclamatoria meg-nem jelent, 's azért az előbbeni Itélet megerősített. b) Ha ki Novumot jelentett, és azt folytatni elmúlatta, az A. 4. R. 1. T. 15. articulussában megírt okoknak hasonlatosságánál-fogva c) Az Appr. 4. R. 1. T. 17. a. szerént, ha a' meg-nem jelenésen a' Felperes' keresetén marasztatott Alperes executioval-is már megterheltetett, ennek az Executioról-való Relatoriának bétiltására 15-töd

napi idő haladék adattatik. d) Az Executió'n kezdődő articularis Perekben ha az Alperes repellálván, Repulsiojának okadására Certificatva meghatározott időpontban az Itélő-Szék' eleibe meg-nem jelenik, 's meg-nem jelenéséért a' Felperes' keresetén marasztatik, megint 15 napí idő-szakasz Supervenientiára engedetik azért, hogy az ilyen Perek minden menedéket kirekesztvén, az Alperes külömben méltó akadályaitól meggátóltatva igazságától hibáján kívül zárattatnék-el, 's éppen azért, ha 15-töd napok alatt superveniál, és előbbeni meg-nem jelenhetésének méltó okát adgya, az előbbeni Itéletnek megsemmisítése mellett, a' Repulsionis onusnak letételével, ennek okadására felszabadittatik, külömben pedig a' Repulsionis onus' elvesztésén, és meg-nem jelenése miatt okozott költségeknek megfordításán marasztatik, és az Itélet az *Alperesnek ellentmondása, eltiltása, vagy ellentállása semmit sem használván*, kifejezéssel telyesítésbe-vétel végett kiadattatik, a' Tab. Instr. 93. §. szerint.

41. *Ha a' Felperes Perét folytatni elmúltatta, az alól mitsoda úton kérheti feloldoztatását az Alperes?*

Megtörténhető dolog lévén az-is, hogy a' Felperes Pert kezdvén, annak folytatásában vagy belé unnyon, vagy néha külső indító okoktól megakadályoztasson; 's azért a' maga ba-

jára ügyelő Alperes szüntelen-való gondoskodások között rebegjen; Törvényhozóink annak okáért ebben-is egy oly módott állitattak-meg, mely szerént mind a' Felperes, ha helyes okoktól elkezdett Perének folytatásától akadályoztatott, attól véletlenül elne zárattassék, hanem elegendő ideje lehessen maga ügyére gondoskodni, 's mind az Alperes-is, a'béli szüntelen-való gondoktól: ha vallyon a' Felperes heverő Perében hirenélkül valamely lépést nem téssen-é? megmentetődgyen. —

Ezen mód mely a' Pere folytatására meg-nem jelenhetett Felperesnek fen hagyatatt a' Supervenientia, melynek mind a' szabott idejére, mind az azon időben a' Felperesnek közben jövő meg, vagy nem jelenésére-nézve különbözők a' következtetései, úgy mint a) Ha a' Felperes Perének elé-vételével (lévátasztatásával) jelen nintsen, szabadságában áll az Alperesnek az idéztető, az az, a' Citatio, vagy Evocatio-ról való Relatoriának párjából a' Pernek elé-vételétől számlálendő negyed napon, proclamáztatni, 's maga feloldoztatásáról protestálni, 's ezt a' Dictatura protocollumba béiratni, a' melynek megtétele után a' Felperes ha megjelenék-is azon Törvényes Szakasz alatt, ha csak a' meg-nem jelenés terhét, vagy-is birságát lenem fizeti, és helyes okát nem adgya; külömben Peréhez nem szólhat, az Alperes pedig e'ként köz-

be-vetett Protestatiojáról a' törvényes periodus utolsó napján hiteles Testimoniumat vészen a' Szék' Actuariusától, ugyan e' szerént proclamáztattya 's megnem jelenésiért feloldoztatásáról protestáltat, 's protestatiojáról Testimoniumot vészen az ezt követő más két Periodusokon-is. *b*) Ha a' Felperes az három egymásután következett Periodusokon megnem jelent, a' protestáló Alperes az harmadik Periodus végén a' közbe-vetett protestatioról vett hiteles Testimoniumoknak bémutatása mellett feloldoztatását kéri, és az Itélő-Széktől azt ítéletesen meg-is nyeri, még akkor-is a' mikor. *c*) A' Felperes két első Periodusokon történt proclamáztatása-után valamelyikébe megjelent, 's Peréhez szóllott, de az utólsóban megint megnem jelent. *d*) Azé ként következett Alperesi, feloldoztatásának, ha a' Per' derekába való ereszkedés előtt történt következése az, hogy a' Felperes maga Keresetét csak ujjonon indítandó Per' úttyán keresheti, ha pedig a' Per derekához-való szóllás után történt az Alperesnek ítéletes feloldoztatása, másként a' Felperes új Pert nem indíthat, hanem ha novum graciosummal él, lásd ezekről a' Tab. Instr. 32, 39, 172. és 173. §-ait A' Supervenientíának ezen elé-számlált hasznáiból egy-átallyában aztat-is általláthatyuk, hogy a' törvényes menedékeket, mikor, és miként lehessen alkalmaztatni, de veyyük már rendre

a' Per' derekát illető törvényes menedékeket,
és külön-külön vizsgáljuk-meg minő Termé-
szettel bírók legyenek.

VI. FŐ-CZIKRELY.

*A' Novumokról közönségesen, és
különösön a' Novumnak uradal-
mán belől alkalmaztatható
Nemeiről.*

42. Mi a' Novum Széllyes értelemben
véve, hány nemei vagnak, 's ezek a' Per-
nek minő állapottyában alkalmaztathatók?

A' Novum Széllyes értelemben véve a-
zon Törvényes menedék, mely szerént a' Bi-
rói Itélet-által megterheltetett Fél, elvesztett pe-
rének újabb Ducumentumok, és állítások mel-
lett felsegillését eszközölheti, a' T. 2. r. 77. t.
szerént. — Hazánk Törvényeiben ezen törvé-
nyes menedéknek 4 nemei találatnak, úgy
mint: Novum cum Inhibitione, Novum ceden-
do Appellationi, Novum Simplex, et Novum
Gratiosum, — az három első nemeknek uradal-
mon belől, az utólsónak pedig csak uradalmon-
kívül vagon helyye, a' Novumnak ezen neme-
iről egy áttallyába, a' következőket jegyez-
hettyük-meg, és pedig: a) Hogy a' ki egy ne-
mével a' Novumnak akár uradalman belől, a-
kár kívül élt, az sem azzal többször, sem más
nemével a' Novumnak nem élhet, a' T. 3. r.
11. t. szerént, 's ha él a' T. 2. r. 70. t. 5. r

11. t. szerént patvaron marad, innen tehát a Tab. Inst. 115. §-a szerént, a' ki Novum Inhibitionáléval élt, az sem Novum cedendoval, sem simplexel többé nem élhet, vagy ellenben a' ki Novum cedendoval, vagy simplexel élt, Inhibitionáléval nem élhet. *b*) Noha uradalmon belől valamelyik Fél élt Novummal, még sem zárattatik-el attól, hogy uradalmon-kivül gratiosummal ne élhessen, mert ez a' T. 2. r. 77. t. szerént Fejedelmi különös Kegyelmet jegyez, melynek méltó okokból következő megadására a' Fejedelemnek jussa vagy, 's e' mellett a' Per alatt lévő Jóknak birtoka, már az-előtt itéletesen megállított tulajdonosnak kezébe adattatván, ez annak használásától a' gratiosum-által elnem zárattatik, 's ha a' Gratiosummal élô a'hoz méltó igazságtémütattya, ô-is a' hibája miatt eddigelé elvesztett Jussához juthat, mely az igazság' kiszolgáltatásának egyenes czéllya, ha pedig Gratiosum mellett sem tud többet mutatni, akkor az Appr. 4. R. 1. T. 40. a. szerént megállítandó patvaron és a' T. 3. r. 11. t. szerént itéletesen megállítandó örökös halgatáson marasztatván, a' Kereset alatt-való Jóknak jelenvaló birtokossa minden további alkalmatlanságoktól egyszerre megmentődik, és így birtoka megerössittetik: *c*) Ha a' Peres Felek között egyik Novummal élt, a' másik Fél-is élhet

a'nélkül, hogy vagy ezáltal a' Per a' maga határin-kivül tétetődgyék, vagy pedig Calumniának helye lehessen; ennél fogva bátran élhet mind a' hosszú folyamatu Perekben, mind a' két terminusú rövid folyamatuakban-is. Hogy a' másik Fél-is élhet Novummal mondom azért, mert a' Perlekedő feleknek a' Per' rende körül való Jussaik egyenlők, 's azért ha szabadon élhetett Novummal az egyik peres Fél, azon egyenlő szabadságnál-fogva, szabadon élhet a' másik-is, Mondom a'nélkül, hogy a' Per' határan-kivül tétetődgyék, mert az előbb novi menedékre szorult Félnek Novuma által a' Per tsak reánézve léptetett más Terminusba, 's annál-fogva a' nyertes Félre-nézve a' Pera' maga első állapottyába maradván, tsak az ő általa jelentendő Novummal vitettetik-által az előbbeni novizáns részéről-való Terminusba. Mondám végre a' nélkül hogy Calumniának helye légyen, mert itten különböző Felek élnek a' két Novummal, már pediglen a' Calumniának a' Tr. 2. r. 70. t. szerént tsak akkor vagy helye, mikor azon egy peres Fél, uradalmon belől, vagy azon kívül-is azon egy Perben két Novummal él. *d)* A' Novummal való élés által a' Novum előtt hozott Itéletek megsemmisittetnek, és a' Per' első állapottyába vissza-tétetik, innen a' következik: hogy ha appellatio úttyán felső Itélő-Szék eleibe vitetett

a' Per, és az alsó Itélő-Széken nyertes Fél az Appellatio úttyán veszt, Novumat jelenthet, az Appellatorium Forum előtt, azért mert ha az alsó Itélő-Széken vesztett volna, az ezzel való élésre szabadsága lett volna, de nyertes Fél lévén szüksége nem lehetett, 's így a' szükségnek kiütésével, az élhetésre való szabadsága felderült, azomban az Appelatio mellett hozott Itélet a' Novum-által megsemmisítettén a' Pernek az alsó Székre lekel-menni, és ottan az Appellatorium Forum előtt jelentett Novum mellett újra elláttatnia, vagy azért-is, hogy ezen Novum előtt az alsó Forumon tett állításokból, és azoknak megállításokra beadott bizonyításokból hozott Itéletet, az Appellatorium Forum már ellátván, maga Birói kötelességével úgy élt, hogy azon Perben, ha tsak újabb Appellatioval eleibe nem vitetik, többé nem ítélt. Lásd erről a' T. 2. r. 77, t. 3. r. 11. titulussait. e) A' ki a' Perben semmi befolyással nem vólt, Novummal nem élhet, azért, mert ez semmitsem vesztett, értem pedig ezt úgy, hogy befolyása nem-is lehetett, a' Perlekedő felektől egészszen idegenlívén, mert ha egyikhez, vagy másikhöz óly' nexussal vólt, hogy annak elhalálozásával a' Per erre szállítottatle, már azonnal a' Novummal való élésre teljes szabadsága lett, a' mint ezt láthatni a' Tr. 2. r. 78. titulussából. f) A' Novummal

való élésnek csak a' Per' derekában hozott Itéletekre-nézve vagy on helyye, innen önként következik, hogy a' Per' dereka előtti Exceptiokra-nézve valamint az A. 4. r. 1. t. 44. a. a' Tab. Instr. 60. és a' 150. §-ai szerént, az Appellationnak úgy a' Novumnak-is helyye nem lehet, azért, mert az ezekre-nézve származott terheltetésnek orvasóltatását a' kifogó a' Pernek derekas ellátásával béjelentendő appellatio útján kieszközölheti.

43. *Minő esetekben nints helyye a' Novumnak?*

Ezekből egy átallyában véve által-láthatni, hogy a' Novumnak helyye nem lehet a' következő esetekben, úgy mint: — 1) Midőn Törvény vagy Contractus-által minden törvényes menedékek kirekesztetnek a' Tab. Instr. 116. §-a szerent. 2) Midőn annak élésével a' Per' maga rendes határin kívül tétetnék, p. o. két Terminusú a' Per, Exmissióval éltek a' Felek, és ezáltal a' Per a' második Terminussába esett, a' Novum itten meg nem engedtetetik azért, mert azzal a' Per' természete ellen harmadik Terminusba esne, 's tehát rendes határin-kivül tétettnék. 3) Midőn valaki ugyan azon egy Perben, vagy Uradalmon belől, vagy azonkivül kétszer akarna Novummal élni, már a' másodiknak helyye nem lehet, azért, mert akár uradalmon belől, akár azon-

kivül a' fennebb mondottak szerént azon egy peres Félnek csak egy novummal lehet élni: 4) A' Simplex Exceptiokban. 5) Ha az akar na novizálni a' kinek a' Perbe semmi béköllyása nem vólt. 6) A' Zállagos Perekben, mert ezek az 1775-béli Apr. 20-án költ Kegyelmes Királyi Rescriptum, és az 1792-béli 155-k Provisionalis articulusnál-fogva, egy Terminusú rövid Perek. 7) Az A. 3, r. 8. t. 1. a. szerént inditandó panaszos Perekben, mivel ezek Természetek szerént az elfoglalt Jóknak azonnal léendő visszaadattatását tárgyozzák.

Az Inhibitionale Novumról,

44. *Mi az Inhibitionale Novum, vagy is Eltiltás mellett való uj Itélet?*

Az Inhibitionale Novum, vagy az Eltiltás mellett való uj Itélet azon menedék, mely szerént a' megnem jelenésért a' Felperes Keresetén marasztatott Alperes Fejedelmi parantsólat mellett, vagy a' Birót az ellene hozott Itéletnek kiadásától, és a' Felperest annak kivételétől, vagy az Executort, az Executiora való meneteltől, vagy ha ez már véghez-ment volna, az erről irt Relatoriának kiadásától eltiltya. Ulászló 1. D. 51, és 5. D. 11. articulusai, az Apr. 4. r. 1. t. 13, 21, és 24. articulus szerént.

45. *Ezen Definitióból mi következéseket*

hozhatunk-ki, a' Törvényekkel megegyezőleg ezen Novum' nemére-nézve?

Ezen definitioból a' Törvényekkel megegyezőleg a' következő két következtetést tehetjük, úgy-mint 1) Hogy Inhibitionale Novummal csak a' meg-nem jelenésen a' Felperes' keresetén, marasztott Alperes élhet, azért ha az, a' ki Perének kikiáltatása' alkalmas-ságával a' Dictaturán jelen-lévén, és ahoz nem szólván, a' Felperes' keresetén magát önkéntesen marasztatni engedte, meg-nem jelenhetésével magát nem menthetvén, Inhibitionale Novummal nem élhet, 's ha élni mérészelne, az A. 4. r. 1. T. 14. a. szerint, úgy a' T. 2. r. 70. t. és a' Tab. Instr. 119. §. szerint Patvaron marad, valamint szintén az-is, a' ki ezzel élve azt nem folytattya, az-az, a' következő Periodusra Felperessét a' Novum' bévételére vagy nem Certificáltattya, vagy ha Certificáltatta, új Documentumainak, és állításainak megtételére, vagy beadására megjeleni elmúltattya, az A. 4. R. 1. t. 17. art. és a' Tab. Instructio' 120 §. szerint, Patvarral büntettetik.

2) Hogy az Inhibitionale Novummal élők kötelessége a' Felperest a' mindjárt következő törvényes periodusra Certificáltatni, a' Novum' bévételére, vagy-is meghalgtatására, ezt pedig az Executorok által-is megtétetheti, az A. 4.

r. 1. t. 17 art. és a' Tab. Instr. 120 §. szerént.

3) A' Novum Inhibitionaleval élő Novumának folytatására megjelenvén, a' meg-nem jelenés' terhének letétele és pár-vétel után ha mi Simplex exceptiói vólnának, azokat megteheti, mert a' Novum által a' Novizált, vagy is bentiltott Itélet megsemmisítettén, a' Per a' maga előbbeni állapotjába vissza-esik, e' pedig a' Per' kezdeti állapotja lévén, a' Per-dereka előtti Kifogásokat megszenvedi, 's következőleg, mivel a' Per még a' Kifogásos állapotban vagyon, ezen Kifogásoknak megtételével a' maga rendes határin túl nem-is lépik. 4) A' rövid folyamatú Perekben az Inhibitionale Novummal élő Exmissioval nem élhet azért, mert ezáltal a' Per törvényes határin túl lépne, a' mint már ezt az Első-Részben, a' rövid, és hoszsú folyamatú Perek között elészámlált külömbségek' rendében, úgy az Exmissio' rendéről szólva, és ezen Résznek második Szakaszszában, a' Simplex Inhibitio' rendében okaival együtt eléhoztuk.

5) Az Inhibitionale Novummal élő, ha a' végbezhitt Executio után 15-öd napok alatt az Executorokat az Executioról-való Rélatoriáknak kiadásától tiltotta-el, az Executorok az elfoglalt jókat azonnal az eltiltó Alperesnek visszaadni tartoznak azért, mert az Inhibitionale Novum által az Executio megsemmisítettét a' Tab. Instr. 124 §. szerént.

Ezen Novum Nemének nagyobb megvilágosítására, az ebben megkivántató Fejedelmi parantsolatnak Formáját ide leirjuk.

Franciscus etc. Fidelibus nostris Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Egregiis, item et Nobilibus Comiti T. T. nec non T. T. Tabulae nostrae Regiae in antelato nostro Magno Principatu Transsilvaniae partibusque eidem reapplicatis Judiciariae Juratis Scribis ac Notariis per nos specialiter exmissis. Gratiam nostram Caesareo Regioque Principalem Exponitur Maiestati nostrae in persona Nobilis T. T. qualiter die 1 mensis T. anni labentis T. stante videlicet termino celebrationis, et cursus Judiciorum Tabulae nostrae Regiae Judiciariae, iuxta Caesareo Regio Principalem e consensu Universorum statuum et ordinum trium Nationum antelati haereditarii nobis Transsilvaniae Principatus, et Partium eidem reincorporatarum factam ordinationem per distinctas Periodos continue ac pro tunc a Festo Sancti Martini Episcopi ad quartam usque Dominicam Adventus Domini in Libera Regiaque Civitate M. Vásárhely durante inter ipsum Exponentem ut Inctum, ab una, ac Nobilem T. de T. ut Actorem partibus ab altera, ratione et praetextu T. T. et aliorum negotiorum exinde qualitercunque subsequutorum, coram nobis in praefata Tabula nostra Regia

in Transsylvania Judiciaria quaedam causa, orta, mota atque agitata extitisset, in qua quidem causa nos cum Fidelibus nostris sincere nobis et respective dilectis Illustribus, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, et Egregiis Paulo Comite de Bethlen Camerario, et Consiliario nostro Status, et Guberniali in Transsylvania utrobique Actuali Intimo, Supremo item Janitorum nostrorum Regalium in eodem Principatu Magistro, Praefataeque Tabulae Nostrae Regiae Judiciariae in Judiciis Tabularibus in persona nostra Praeside Ordinario, Magistrisque nostris Protonotariis, ac Juratis eiusdem Tabulae Regiae Judiciariae Assessoribus judicialiter ad ulteriora procedentes, ex eo, quod dictus Exponens certis quibusdam iisque rationabilibus de causis praepeditus tempore assumptionis, et discussionis causae praemissae nec per se, nec per Procuratorem suum legitimum coram praefata nostra Tabula Regia Judiciaria comparere potuisset, grave nimis, et onerosum eidem Exponenti fecissemus Judicium eundem in totali actione, et acquisitione Actoris convincendo, super quo litteras etiam nostras Adiudicatorias, Sententionales, idem Praeses noster Magistrique nostri Protonotarii, ac caeteri dictae Tabulae Regiae Judiciariae Assessores, extradare vellent, vel jam extradidissent, vigore quarum praenota-

tus Actor ipsum Exponentem in rebus suis damnificare vellet, et niteretur damno et praejudicio ipsius Exponentis manifesto. Cum tamen si dictus Exponens tempore discussionis, et adiudicationis causae praemissae per se vel Procuratorem suum legitimum comparere, causaeque suae debito, quo debebat, modo invigilare, et superintendere potuisset, sperasset se longe aliud Juribusque suis magis proficuum causa in praemissa habere potuisse Judicium, prout posse speraret etiam de praesenti; supplicatum itaque extitit Maiestati nostrae pro parte et in persona praenotati Exponentis, quatenus nos eidem circa praemissa de opportuno, et condigno Juris remedio via videlicet novi Judicii cum Inhibitione clementer providere, ac saepefatum Actorem, ut et quosvis legitimos Executores, ad Executioni mancipandam praelibatam Sententiam exmissos, vel exmittendos ab Executione eiusdem Sententiae inhiberi causamque praemissam rursus in toties fata Tabula nostra Regia Judicaria nostra scilicet in praesentia reassumi, ac secundum Deum et eius Iustitiam determinari, superindeque toties fatum Actorem admoneri, certificarique dignaremur. Cum autem Universi casus nocivi, et errores litigantium in processibus causarum per non venientiam Incti qualitercunque emergentes, semel iuxta

contenta Decreti vigore novi Judicii cum In-
 hibitione in melius reformari possint, ac so-
 leant, Nos quoque non obstante priore nostro
 Judicio, et Sententia desuper lata, et pronun-
 ciata, causam praemissam rursus in Tabula
 nostra Regia nostra scilicet in praesentia as-
 sumendam auditisque partium ipsarum novis
 propositionibus, et responsis, admissis etiam
 si necessum fuerit quibusvis Testibus fidedi-
 gnis, et probabilibus Documentis discutiend-
 dam fineque debito terminandam esse duxi-
 mus, et concessimus. Proinde vobis harum se-
 rie committimus, et mandamus firmiter, qua-
 tenus acceptis praesentibus statim vos etc. —
 Sub oneribus alias in talibus observari solitis
 erga praefatum Actorem, et quosvis legitimos
 Executores ad Executioni mancipandam prae-
 missam Sententiam exmissos accedentes, qui
 si personaliter reperiri poterunt, eosdem ibi-
 dem personaliter, alioquin de domo habitatio-
 nis, sive solitis eorum residentiis, vel de Bo-
 nis, Juribusque Possessionariis, unde videlicet
 praesens haec admonitio, et inhibitio vestra ad-
 scitum eorumdem commode devenire poterit,
 admoneatis et inhibeatis eosdem ibidem ab
 Executione et exequifactione antelatae Sen-
 tentiae, dicatisque, et committatis eisdem ver-
 bo nostro Caesareo Regio Principali, ut ipsi
 ad Executionem saepesatae Sententiae exire,

vel exmittere, ipsumque Exponentem in re-
 bus bonisque suis damnificare nequaquam prae-
 sumant, vel sint ausi modo aliquali, vel si
 quae bona eiusdem Exponentis vigore saepe
 memoratarum Litterarum Sententionalium oc-
 cupassent, eidem reddere et restituere, admo-
 neatis praeterea praefatum Actorem, dicatis-
 que et committatis eidem verbo nostro Caesa-
 reo Regio Principali, ut ipse in 8-m (vel si in
 partibus Hungariae Transsilvaniae readnexis
 procedendum sit) ad 15-m diem a die huius-
 modi Admonitionis vestrae legitime compu-
 tandum in Tabulam nostram Regiam, nostram
 scilicet in praesentiam novum Iudicium cau-
 sa in praemissa recepturus iuxta modum, et
 ordinem alias in talibus observari solitum com-
 parere modis omnibus debeat et teneatur, cer-
 tificantes nihillominus eundem ibidem, quod
 sive ipse termino in praescripto, modoque prae-
 declarato coram nobis in praefata Tabula no-
 stra Regia compareat, sive non, nos tamen
 comparentis partis ad Instantiam id faciemus
 in praemissis, quod Juris et Justitiae dictave-
 rit ordo. Et post haec vos seriem huiusmodi
 Admonitionis, Inhibitionis, et Certificationis
 vestrae, prout per vos fuerit expedita, et per-
 acta, Maiestati nostrae suo modo terminum
 ad praescriptum fide vestra mediante referre,
 vel rescribere modis omnibus debeatis, et te-

neamini, secus non facturi praesentibus perle-
ctis exhibenti restitutis. Datum etc.

Megjegyzés: Ezen Fejedelmi parantsolat
magában foglalván a' Certificatiót-is újabb
Certificatorium Mandatumra szükség nints.

A' Simplex Novumról.

46. *A' Novum Simplex által mit értünk,
's miket jegyezhetünk-meg rólla?*

A' Novum Simplex által értyük azon me-
nedéket, mely-szerént a' derekas felelkezések-
ből hozott Itélet által megterheltetett Fél, azt
a' kimondás után új békizonyítások, és állitá-
sok mellett megújítatni kívánnya, a' T. 2. r.
77. és 78. és az A. 4. R. 1. T. 25. a. szerént,
erról a' következendőket jegyezzük-meg. —

a) Tsak a' Per' derekában tett őszve felelke-
zésekből hozott Itéletre-nézve vagyon helye,
még pedig úgy hogy ha b) Más Novummal
az ezzel élni akaró nem élt, avagy ha rövid
folyamatú a' Per, más graduale remediummal,
úgy mint Exmissioval, vagy Repulsioval ma-
gán segiteni nem törekedett, mert az ilyen eset-
ben a' Per maga rendes határán túl lépne, en-
nek alkalmaztatásával — c) Hogy ezt a' véle
élni akarónak az Itélet' kimondása alkalmaso-
ságával az Itélő-Széknek ülése' elbomlása előtt
kellessék béjelenteni, erre-nézve ha' az Itélő-
Szék elbomlott, ezzel a' megterheltetett Fél

nem élhetvén, más menedékről kell gondoskodnia, — ha pedig bėjelentette, ez az ellenkező Félnek tudtával esvén, sem Novi Simplicis Mandatumra, sem azzal tett lépésről való certifiatoria, melyek a' Tab. Instr. kelése előtt megkivántattak, szükség nintsen, hanem ezeknélkül a' bėjelentett Novum mellett a' következő, vagy a' Biró által megállítandó Törvényes Perioduson Perét folytathattya, a' mint ezt a' Tabularis Instructio 131. §-sa nyilván bizonyította. Mondám pedig vagy a' Biró által meghatározandó Törvényes Szakazon Perét folytathattya, mert ha bizonyos, és fontos okokból a' Novummal élő Fél a' Novum bėjelentése alkalmatosságával megbizonyította azt, hogy a' következő Perioduson Novumát nem folytathattya, kérésének igazságát állallatván a' Biró az egyenes igazságnál-fogva olyan Terminust tartozik ítéletesen nekie tenni, melyen Novumát minden akadály-nélkül folytathassa, helye vagyon ezen idő haladékos Novum folytatása engedésének akkor, a' mikor a' peres Félnek külső országokról kellene bizonyításokat szerezni, a' Tab. Instr. 132. §-a szerint 's ekkoris legfellyebb két törvényes periodusig megengedhető, és ha az új Ítéletre kéredző ezt méltatlanul kérné, indebitán marasztatik ugyan azon §. szerint. d) Ha Perit appellálta a' megterheltetett Fél Appellatiojáról lemondva-is sim-

plex Novummal nem élhet, mert ezen esetre a' Novum cedendo Appellationi szolgál! —

A' Simplex Novum mellett, minthogy ennek csak az őszve-felelkezésekből, a' Per' derekában hozott Itéltre-nézve vagyon helyye, a' Novummal élő Fél a' Per' dereka előtti kifogásoknak megtételekre semmi szabadsággal nem bir; a' Tab. Instr. 69, és 126. §. szerint, és az A. 4. R. 1. T. 21. a. Szerént. f) Élhet ezzel a' Felperes úgy mint az Alperes a' Tab. Instr, 154 §. szerint.

47. *Mikor nintsen helyye?*

Nintsen helyye ezen Novumnak. — a) Ha az Alperes meg nem jelenése miatt marasztatott a' Felperes Keresetén, mert ezen esetre a' Novum inhibitionale rendeltetett. b) Ha valaki Appellatioval élt, mert erre a' Novum cedendo vagyon rendeltetve, és c) Ezen fő-Czikkelynek a' Novumról tett közönséges Jegyzések rendében előhozott esetekben.

A' Novum Cedendoról,

48. *Mi a' Cedendo appellationi Novum, vagy-is az appellatioról lett lemondás mellett való új Itélet, 's miket jegyezhetünk meg e' körül?*

A' Novum Cedendo appellationi által-értjük azon törvényes menedéket, mely mellett

a' Per' derekában a' Feleknek őszve-felelkezésekből hozott Itélettel megterheltetett Fél, Perének appellatioba botsáttása-után észre-vévén azt, hogy beadandó új bém bizonyítások mellett megterheletésének orvasóltatását remélheti az appellatioról lemondván, új Itéletre kéredzik, a' Tab. Instr. 137-dik §. szerént. Erről tehát ezeket jegyezhettyük-meg hogy, — 1) Tsak a' Pernek appellatioja után vagyon helyye, mert appellatio előtt a' Simplex, és Inhibitionale vagyon rendelve. — 2) Hogy annak a' ki ezzel kíván élni a' következőkre kell ügyelni: — a) Hogy 15 napok alatt az Itéletnek kimondása, és az appellationnak bémjelentésétől számlálva, az Itélő-Szék, vagy ha az Itélő-Szék már elbomlott volna, annak Actuariusza előtt az appellatioról mondgyon-le, és Novumat jelentsen, és mindenikről hiteles bizonyító irást végyen, mert ha az appellatioról lenem mondvá, Novummal mérészelne élni, mint őszvenem férkezhető két ellenkező menedékkal élő patvaron marad a' T. 2. r. 70. t. szerént b) A' lemondásról, és Novum jelentésről vett Testimoniummal, a' K. Tábla vagy Gubernialis Cancellariákról Királyi parantsolatot végyen, és a' mellett a' mingyárt következő Periodus előtt, Erdélybe 8-ad, a' Magyar Országának ehez ragasztott részeibe 15-öd napra a' Novum halgatására az ellenkező Felet certificáltassa, és

azt a' közelebbi Perioduson folytassa, mert kü-
lőmben mint Novummal élő, és azt félbe-ha-
gyó patvaron marad, a' Tab. Instr. 136, és 138.
§-ai szeréut. c) Azomban ha a' Novum' foly-
tatása mellett hozandó új Itélettel-is Keresetétől
elesik, méltatlanság' büntetésével, és az oko-
zott költség' megfordításával fog terheltetni
azért, hogy ezen menedék-által az ellenkező
Felet megítélt méltó igazságában oknélkült há-
tráltatta, és költettette, a' Tab. Instr. 144-dik
§. szerént.

40. *Mitsoda esetekben nintsen helyye?*

Ezen Novumnak helyye nintsen, a) Ha a'
Per nem appelláltatott, mert ezen esethe Simplex
Novumnak vagyon helyye. b) A' Novum'
közönséges esmérettségeibe eléhozott esetekben.

Ezen Novumnak Természetét, és véllé-va-
ló bánása módját, az ebben megkivántató Man-
datumnak formája bővebben megmutattya a'
mely e'ként következik.

*Formula prima cedendo appel-
lationi ad Tabulam Regiam
Judiciariam.*

Franciscus Primus etc. Fidelibus nostris
sincere nobis et respective dilectis, Spectabi-
libus Magnificis Generosis et Eggregiis Paulo
Comiti de Bethlen, praefatae, Tabulae Regiae

in Transsilvania Judiciariae, in Judiciis Tabularibus in persona nostra Praesidi ordinario Magistrisque Prothonotariis, ac Juratis eiusdem Tabulae nostrae Regiae Assessoribus Gratiam etc. Exponitur Maiestati nostrae in personis Prudentum ac circumsectorum Josephi Csernanszki, Alexandri Vas, Samuelis Miko, Civium, et alias Juratorum Oppidi nostri Montanistici Abrudbánya Senatorum. Qualiter Superioribus Temporibus anno videlicet T. die T. mensis T. inter ipsos exponentes ut Inctos ab una, ac Fidelem nostrum Generosum Joannem Tolnai de Sellye, causarum nostrarum in Transsilvania publico Fiscalium Directorem, ratione Officii sui Directoratus in quem causae infra declarandae prosecutio, a Generoso quondam Nicolao Endes de Cs. Sz. Simon, aequae Directore Fiscali per mutationem Officii legitime est condescensa ut Actorem partibus ab altera, ratione et praetextu defaederationis effigiei Sanctissimae Trinitatis sub iudicatu Josephi Csernányszki, ac Notariatu Alexandri Vas praedictorum per quempiam praetensive patratae Exquisitionis subinde ac prosecutionis de auctore patrati per praedictos Exponentes, et tum Magistratum constituentes quomodo, (uti praetenditur) neglectae, ac aliorum negotiorum exinde qualitercumque subsequutorum Vobis non incognitorum, vel si

necessum fuerit coram latius declarandorum coram vobis certa quaedam causa et litis differentia, orta, mota, agitataque extitisset, in qua quidem causa vos die T. mensis T. Anni T. stante videlicet termino celebrationis et Cursus Judiciorum Tabulae nostrae Regiae in Transsylvania Judiciariae per distinctas Periodos continue ac proxime a Dominica prima post Epiphaniam ad Dominicam usque *Esto*, in Libera Regiaque Civitate nostra M. Vásárhely durante pro faciendis causantibus Judicio moderativo in eadem Tabula Regia Judiciaria pro Tribunali Sedentes, et constituti judicialiter ad ulteriora procedentes onerosum ipsis exponentibus tulissetis pronunciassetisque Deliberatum, quo huiusmodi vestro Judicio Sententiaque de superlata minime contenti causam eandem cum tota sua serie, et processibus altius revidendam ad Forum Regii Gubernii nostri Transsylvanici appellassetis, quia tamen vos non transmisissetis die T. mensis T. etc. Anni praescriptorum, dictoque termino continuative durante de Litteris nostris Praecepto appellatoriis iidem exponentes protestati fuissent: quia tamen a parte praemoratorum Inctorum certae quaedam rationes, allegationes et responsa, ac documenta, quae in Stabilimentum causae, ac defensionem proferri ac coram vobis exhiberi debuissent, ex

inanimadvertentia, et animi simplicitate ipsorum, vel Procuratoris, qui causam pro ipsis defendendam in se suscepisset, omissae, et neglectae fuissent, ob hoc priusquam causa eadem si necessum foret superiori foro substerneretur. Transmissionalesque rite conficerentur, et extradarentur; eandem prius post remissionem appellationis jam praeviae modo institutae virtute novi Iudicii, coram vobis denuo assumi et uberius discuti, ac ventilari, errores commisos emendari, Defectus suppleri, revocanda revocari, generaliter vero omnia quae Juribus ipsorum proficua videbuntur produci, peragique curare vellent. — Supplicatum itaque etc. uti in formula sequenti. —

Formula Novi cedendo appellationi, ad Forum Magistratuale directi.

Franciscus Primus etc. Fidelibus nostris Egregiis et Nobilibus Ductori Primario, caeterisque Jurassoribus, ac Notariis Oppidi nostri Nobilium N. Enyed gratiam nostram Caesar, etc. Exponitur Maiestati nostrae in Persona Nobilis Mosis Csiszár praefati Oppidi inhabitatoris qualiter inter ipsum Exponentem ut Inctum ab una, ac Nobilem Faeminam Saram Rosnyai Stephani Thot de N. Enyed Consortem

partibus ab altera velut Actricem ratione 50 H. florenorum titulo liquidi debiti ab Exponente per partem adversam praetensorum (et ut Actor praetendebat) adhucdum inextolutorum, ac aliorum negotiorum exinde quatercunque subsecutorum nobis non incognitorum, vel si necessum fuerit coram latius declarandorum coram vobis in Senatu Vestro die T. mensis T. anni T. certa quaedam causa, et litis differentia orta penes instantiam et processum Certificationis mota, agitata ventilataque et tandem Die T. mensis T. anni T. continuata, ac porro Die T. mensis T. anni T. decisa extitisset, in qua quidem causa vos judicialiter ad ulteriora procedentes ex eo, quod annotatus Exponens sive Procurator eius legitimus, cui causam defendendam commiserat, certas quasdam allegationis, et responsa quas, et quae in medium proferre debebat, aliaque probabilia documenta exhibere, et producere utcumque omisisset, grave nimis, et onerosum eidem Exponenti tulissetis, fecissetisque, et pronunciassetis iudicium, unde causam eandem maturius revidendam ad Forum Revisorium penes alias litteras praepetorio Appellatorias provocasset, vosque ex respectu mandati nostri Regii simul cum tota sua serie, et processibus causam eandem transmississetis. Verum quia memoratus Exponens

in causa praesenti, defectibus suis virtute remedii novi Judicii magis proficue prospectum fore, ac sibi subvenire posse perspiceret. Ob hoc vellet idem Exponens causam eandem, priusquam, si necessum foret, altiori foro substerneretur, penes remissionem Appellationis jam institutae virtute novi Judicii denuo adsumi discuti, ac uberius ventilari facere, novumque a vobis causa in praemissa habere Judicium. Supplicatum itaque extitit, Maiestati nostrae pro parte annotati Exponentis debita cum Instantia humillime, quatenus nos eidem circa praemissa de opportuno, et condigno Juris remedio, via videlicet novi Judicii cedendo Appellationi clementer providere dignaremur, nec pateremur eundem in justis suis juribus improvide destitui. Cum autem universi casus nocivi, et errores litigantium, in processibus causarum qualitercunque emergentes juxta contenta Decreti in melius reformari possint, ac soleant, Legesque et constitutiones M. Principatus Transsilvaniae appellantes quoscunque, eo, ut praemissum, est fine, ut Litigia virtute novi Judicii in Sedibus Regni inferioribus uberius sortiantur examen, priusquam transmissionales extradentur, Appellationi cedere, posse facultaverint. Proinde vobis harum serie committimus, et mandamus firmiter, quatenus

acceptis praesentibus vos in Sedria vestra primitus post harum emanationem, et exhibitionem, celebranda, brevique termino per vos partibus praefigendo, praedeclaratis litigantibus, vel eorum Procuratoribus coram vobis accersitis, atque convocatis, auditisque partium ipsarum novis propositionibus, admissisque quibuslibet probabilibus Documentis, non obstante priori vestro Judicio, et causae transmissione, causam partium praemissam rursus reviderere, ac juxta Deum, ejusque Justitiam dijudicare, Sententiamque desuper novam ferre, ac tandem si quaequam partium huiusmodi novo Judicio contenta esse noluerit, causam eandem simul cum tota sua serie et processibus eo, quo mos et consuetudo vestra requirit antiqua, absque gravamine partium aliquali, difficultateque sine omni, transmittere modis omnibus debeatis et teneamini, secus non facturi, praesent. perlect. exhibent. restitutiis. Datum etc.

VII. FŐ-CZIKKELY.

A' Repulsioról, vagy-is a' visszaza-üzésről.

50. *Mit értünk a' Repulsio által, miként szokott régentén tétetni, és miként tétetik*

ma, az Oppositiotól pedig megtételére-nézve miként különbözik?

A' Repulsio által értyük azt a' Törvényes menedéket, mely-szerént a' nyertes Fél a' megnyerettetett Fél által az Itéletnek tellyesítésébe-vételétől hatalmasan elűzettetik, a' mint ezt a' T. 2. r. 73. t. 1. §. bizonyittya.

Régi időben egész hadi-készülettel ment-végbe a' Repulsio t. i. Fegyveres Néppel viaskodva vitettetvén-véghez az Executio, a' Diadalom határozta-meg az Itélt Jóknak Birto-kát, a' mely sok vérontással, és a' Birói ha-talomnak kissebbitésével lévén öszvekötötte. Ulászló' 4. D. 19. articulussában az illetén vé-res ellentállásokat eltörölvén, azt határozta, hogy kivont kardnak elemútatásával tétetődgyék a' Repulsio, a' T. 2. r. 74. t. bizonyítása-szerént, evel sem érhetett tökéletes czélt, mert vas-bo-tokkal, láncsákkal, és egyéb eszközökkel az Executiót többször-is megakadályoztatták, 's mi-vel ezek az eszközök a' kardtól különböznek, a' kétszeri vagy többszöri Repulsionak bünte-tésétől azzal mentegették magokat, hogy ők nem Repelláltak, mert kivont kardal nem ál-lottak-ellent, azért, azt határozta, hogy akár ki-vont kardal, akár más erőszakos eszközzel aka-dályoztattyák-meg az Executiót, ezen tettek Repulsionak vétessenek.

Mai napon azért mi nálunk a' Repulsio fel-
emelt páltzával, és annak kijelentésével, hogy
Repellálni kíván, tétetődik akkor, a' mikor az
Executor a' Certificatorio Relatoriát, és e'mel-
lett a' Contractust, vagy Itéletet az elfoglalan-
dó Jók' színén öszvegyűjtett Szomszédok, és
Szomszéd falu-béliek előtt felolvassa, és megma-
gyarázva, azoknál-fogva bémenni, és a' Jókat
elfoglalni akarja.

Magyar Országban a' mostani szokás-szerént
a' Biró előtt jelentik-bé a' Repulsiót, a' nél-
kül, hogy Executio probáltatnék, azomban ezen
szokással mű nem élünk.

Az Oppositiót vagy erőszakkal-való ellentál-
lást kivont kardal, pisztolyal, vagy puskával,
avagy más halált okozható fegyvernek feleme-
lésével szokták nálunk megtenni.

51. *A' Repulsioról mihet jegyezhetünk-meg?*

A' Repulsioról szükség e' következendőket
megjegyezni, tudniillik: 1) Hogy noha az, a'
ki a' lefolyó Perben béfolyással nem vólt, No-
vummal nem élhet, a' T. 2. r. 76. t. szerént,
Repulsioval még-is élhet a' T. 2. r. 78. t. szer-
ént. Oka pediglen ennek az, hogy a' Novum-
mal a' mint fennebb megmondottuk nem él-
het, a' kinek a' Perben béfolyása nem vólt az-
ért, mert semmibe sem terheltetett-meg, tehát
oka sints Pert ujítani, ellenben pedig az, a'
ki a' Perbe béfolyással nem vólt, törvénytelen,

Executioval, vagy hibából, vagy szántszándékos álnokságból megterheltethetik, és az ilyen megterhelésből a' természetes védelemre, melyet Repulsio' úttján tehet-meg, törvényes szabadsága származik. 2) Ha az elzállagosító, a' zállagos Jóságot Itélet mellett kiviendő Executió' úttján kezéhez venni a' nélkül kíváná, hogy a' zállag summát letégye, a' zállagban tartó minden megterheltetés-nélkül mind addig Repellálhat, míg a' zállagban fekvő, és megítéltetett terheket az elzállagosító meg-nem fizeti, a' T. 2. r. 76. t. 6. §. szerént.

Oka pedig ennek az, mert az Itélet feltételes, a' feltétel pedig a' kiített Jókn fekvő terheknek lefizetése, már pedig annak helyén megmútattuk azt, hogy a' feltételes Itélet tsak a' Feltételeknek bételyesítésével kötelezhet, ha nem kötelez, tehát büntetést sem vonhat a' Repellens Alperesre, ennél-fogva, ha az Itélet' kimondásával a' Jóknak kibotsáttatását, és a' rajta fekvő summának felvételét ajánlotta az Alperes, még a' Repulsionis onus' letételére sem szorittathatik a' T. 2. r. 76. t. 7. és 8. §. szerént. 3) Hogy ha az Alsó Itélő-Széken az Alperes Perét elvesztette, 's azért felyebb appellálta a' nélkült, hogy Repulsióval élt volna, az Appellatorium Forum' Itélete ellen magát Repulsioval többé nem védelmezheti másként, hanem csak annyi részben, a' mennyibe né

talán az Exactorok az Itélet' határán túl lép-
 tenek volna, mert az Appellatio által a' Re-
 pulsioról lemondott a' Tab. Instr. 109. §. sze-
 rént, hogy ha pedig 4) Az Alsó Itélő-Széken
 nyertes Fél vólt az Alperes, és a' Felső-Szé-
 ken Perit elvesztette, ezen esetben a' Felső-
 Szék' Itélete ellen méltán élhet Repulsioval,
 mert mint nyertes Félnek az Alsó Itélő-Széken
 Törvényes menedékekre szüksége nem lévén,
 Repulsioval nem élhetett, annál-fogva az ez-
 zel-való élhetésről le-nem mondhatott, 's ha
 le-nem mondott, az ezzel-való élhetésre sza-
 badsága fennmaradott, 's innen következik az,
 hogy a' Felső Itélő-Szék elégtételbe vétel-vé-
 gett maga Itéletét az Alsó Itélő-Székre lekül-
 deni köteles azért, hogy az Alperes azon tör-
 vényes menedékekkel, melyekkel ha az Alsó
 Itélő-Széken hozott Itélettel megterhelte-
 vólna, élhetett, magán segíthessen a' Tab. In-
 struc. 110. §. szerént. 5) A' közbe-vetett Repul-
 sionak következése az: hogy az Executort az
 Executionnak folytatásától megakadályoztattya
 úgy, hogy további Birói Itélet nélkül az Exe-
 cutiót tovább nem folytathattya, még azon e-
 setben-is, ha a' Repulsio helytelen, és Tör-
 vénytelen. —

Ezen következésekből származott kötelessé-
 ge az Executornak oly szoross, hogy ha a) Az
 Exactorok a' Repulsioval nem gondolván, az

Executiót folytatni mérésznék, mint törvénytelen megtámadók ellen, az Alperes a' nélkül, hogy az Executorok' háborgatói ellen szabott büntetés alá vonattathatnék a' T. 1. r. 68 t. szerint erőszakkal-is magát védelmezheti. — b) Ha az Executorok az Executiótól megszűnván a' nyertes Felperes a' Repulsioval nem gondolván a' megítelt Jókban béülne, hatalmaság' büntetésére méltónak teszi magát, a' Tr. 2. r. 55. titulussa szerint, mert ennek 2-dik §-ában nyilván megállittatik az, hogy a' nagyobb hatalmasság' büntetésén marasztott Személynek, a' Birónak vagy annak Személyességének hire, akarattya, és által-adása nélkül-való eltartóztatására a' Felperesnek szabadsága nintsen, 's azért ha az Itélet' erejénél-fogva maga elfogta vólna, azonnal Birói kézbe által-adni köteles, ha tehát a' megíteltetett Személyt el-nem tartóztathattya, a' magános Felperes annál-inkább a' kiítelt Jókat magára el-nem foglalhattya, ezen törvényt azért a' T. 2. r. 42. titulussával összevetve, a' melyben tudniillik a' Nemes Jóságok' elfoglalása, a' nagyobb hatalmasság' esetei közé számláltatik, állításunknak igazsága nyilván kitetszik. 6) Hogy ha mindazonáltal a' Repulsio azért tétetődött, hogy az Executorok az Itélet' tartásán túl léptenek a' megíteltettek-re-nézve az Executiót folytathatták, mert ezekre-nézve a' Repulsio ki-nem

terjed a' Tab. Inst. 111. §. szerént 's csak annyi részben, a' mennyiben az Itélet' határin túll menteknek állittatnak, köteleztetnek az Executiótól megszűnni. —

7) Hasonlólag ha Contractus mellett tiszta adósságnak felvételére vitetődik ki az Executio, a' Repulsio az Executorok meg állani nem köteleztetnek; mert az 1792-béli 156-dik articulus az ilyen színű tárgyakban a' Repulsiót kirekeszti, 's ennél fogva a' megterhelhetett adós csak az egy oppositioval akadályoztathatja meg az Executiót. —

52. *Mi kötelessége a' törvényes Repulsioval az Executiótól megakadályoztatott Felperesnek, 's mi megint a' Repellens kötelessége, és a' Repulsionis onus mennyit tesz? 's mikor nem vész-el?*

A' Repulsioval az Executiótól megakadályoztatott Fél a' Tab. Instr. 111. §. szerént, ha törvényesen tétetett a' Repulsio, tartozik a' Repellens Alperest, a' következő törvényes időszakaszra Repulsiojának okadására certifikáltatni, és az erről vett Relatoriából az Itélő-Szék' béállításával proclamáltatni, melyre-nézve a' Repulsioval élő Alperes köteleztetik Repulsiojának okadására megjelenni, 's minekelőtte okait feladná a' Repulsionis onust letenni Birói őrizet alá; tészen pedig a' Repulsionis onus a' felsőbb Itélő-Székeken, melyeken ér

tem a' Diaetat, Productionale Forumot, Guberniumot, Kir. Táblát 72. M. forintokat, az alsobb Székeken pediglen 30. M. forintot, ennek két része, ha elvesztése megítéltetik, az Itélő Biráké egy harmada pedig a' Felperesé, mondám ha elvesztése megítéltetik; mert: a) Ha a' Repulsionak törvényes okai adattatnak, és megálbatóknak ítéltetnek, a' Repulsio onus-sa vissza-adattatik a' T. 2. r. 45. t. és a' Tab. Instr. 112, §. szerént. — b) Ha törvénytelen Executioval terheltetik-meg az Alperes, ekkor is a' T. 2. r. 76. t. szerént a' Repulsio onus-sa letételétől, és elvesztésétől, ment. — Mondám továbbá: ha törvényesen tétetett a' Repulsio, a' Felperes az Repellens Alperest tartozik certificaltatni; mert ha törvénytelenül, és helytelenül repellált az Alperes, Repulsio-jának ok-adására certificaltatni nem tartozik a' Felperes, hanem az Executioról-való relatoriát kivévén, azon Itélő-Székre, melyből az Itélet költ, és az Executorok kibotsáttattak, bédván, ezáltal a' Felséges K. Guberniumtól Brachium rendeltetni kérettetik a' Tab. Inst. 116. §. szerént. —

53. Azon egy perben lehet-e többször repellálni?

Azon egy Perben a' Repulsionak csak egyszer lehet helyye, azért; ha valaki másodiksor is répellálni mérészelne, bódlog emlékezetű

Maria Theresia Kegyelmes Fejedelmünknek a Magyar Országban költ 1723-dik Esztendőbéli 10-dik és 1729. esztendőbéli 34. articulusok nyomán adatott kegyelmes Rescriptumánál-fogva, ma fő váltságban marad; mert az előtt a T. 2. r. 75. t. szerént hitetlenség' büntetésével büntetődött.

54. *A' Repulsióhoz kezdődő Perek minémű folyamatuak, 's több törvényes menedéket szenvednek-e?*

A' rövid folyamatú Perek' melyek Repulsió ok-adásra-való Certificatio mellett vitetettek legelőbb Birói Itélő-Szék' eleibe, millyenek a' Divisionalis, articularis, Contractualis Perek, melyek 15-öd napi Admonitio után, Certificatio mellett Execution kezdődnek, csak egy periodusú, az az, több derekas menedéket meg nem szenvedő Perek lévén, a' Repulsió mellett Uradalmon belől semmi egyéb más derekas menedéket nem szenvednek, hanem a' repulsió mellett hozatandó Itélet ezen kifejezéssel — *az Alperesnek ellentmondása eltiltása, vagy ellentállása semmit sem használván törvényes elégtételben vétetni rendeltetik*, adattatik-ki a' Tab. Instr. 93, 104, és 135. §-sa szerént, ha csak a' 104. §. szerént a' Bizonyosságokra-való kibotsáttatást magok a' Felek, köz akarattal nem kérik, vagy a' Biró külföldben itéletet nem hozhatván, szükségesnek

álítja a' T. 2. r. 74. t. 8, és 9. §-ai szerént.

55. *Ha több repellens Alperesek vagynak azon egy Perben, vagy a' külömbféle helyeken tentáltatott azon egy Executio ellen tétetik a' Repulsio — vagy külömbözö divisionale Mandatumok mellett azon egy Jók-nak osztályára vitetetik az Executio, — a' Repulsionis onus sokszoroztatik?*

a) Ha azon egy Perbe idéztetett több Alperesek az ellenek kivitt Executiót Repulsioval külön-külön megakadályoztattyák, tsak egy Repulsionis onust fizetnek, azért, mert egy ítéletben foglaltatván a' külön-külön Repulsioval élő Alperesek, tsak azon egy Személynek, 's ennélfogva a' külön-külön tett Repulsiojok is tsak egy Repulsionak vétetnek-fel a' T. 2. r. 74. t. 8, és 9. §-ai szerént. b) Hasonlólag, ha valamely fő Jókhoz tartozó külömb helységek-béli fekvő részekre vitetik-ki az Executio, és azon részekben külön-külön akadályoztatik Repulsioval, az onus nem sokszoroztatik azért; mert valamint a' több helyeken próbáltatott Executiók, csak az elsőnek folytatása gyanánt vétetnek-fel- úgy az azok ellen több helyeken tett Repulsio-k is csak egy Repulsionak nézettetnek a' Comp. 4. r. 6. t. szerént. c) Azon esetben-is, ha azon egy Divisionale Mandatum mellett felosztattatható, 's azoknak felosztattásokra a' Repulsionis onus neveltetése végett

valaki több divisionale Mandatumokat venneki, 's azokkal különböző helyyeken tentáltatná az Executiót, az ellenkező rész pedig Repulsioval mindenütt megakadályoztatná, az Repulsionis onus a' Mandatumok' száma szerént nem nevedik; sőt ha a' Repellens Repulsiojának helyyes okát adgya, a' Repulsionis onust a' Mandatum kivívője köteleztetik megfizetni. — Okai ezeknek, és nevezetesen annak, hogy a' Repulsionis onus nem nevedik az, hogy elégséges lett volna egy Mandatum, azért tehát a' többiek szükségtelenek voltak, annak pedig, hogy a' Mandatum kivívője terheletik-meg az Executio' vissza-üzése terhével az: hogy álnokúl bánt mind a' több Mandatumoknak kivételével, mind az azok mellett az Executionak több helyyekre való kivitelével; az Alnokság', és csalárdság' pedig, valamint senkit sem pártfogólhat, úgy szintén büntetetlen sem maradhat, lásd erről a' Comp. 4. r. 6. titulussát. —

56. *Mitsoda esetekben nints helye a' Repulsionak?*

A' Repulsionak helye nintsen e' következő esetekben u. m. a) Ha Contractus, vagy törvény-által a' folyó Perből minden törvényes menedékek kirekesztettek. b) Ha ennek közben vetése által a' Per' maga rendes határin kívül léptettetnék. — c) A' tiszta zálogos Pe-

rekben az 1792 Esztendőbéli 135 articulus szerint, ezek egy Periodusú rövid Percek lévén.

d) Az A. 3. r. 8. t. 1. a. szerint folytatandó panaszos Keresetekben. — e) Ha a' törvénytől megtiltatott esetekben az Alperes simplex Inhibitioval élt volna; mert ezen esetben a' Simplex Inhibitio Repulsio gyanánt vétetvénsel, ha Repulsioval élne, a' kétszeres Repulsio' büntetésére méltónak tenné magát. —

VIII. FŐ-CZIKKELY

A' Procuratori meghívásról, vagy-is Revocatióról.

57. *Mit értünk a' Procuratori Revocatióról, vagy-is Szószóllói meghíváson?*

A' Procuratori Revocatio, vagy-is meghívás-által értyük azon törvényes menedéket, mely szerint a' Procuratornak hibás, és principálissa intézete ellen, ennek tudtán, és akaratyán-kivül tett állítása megsemmisítettik, és a' szerint megigazittatik — szóllanak erről a' T. 2. r. 79, 80, és 81. t. az A. 4. R. 1. T. 25. a, úgy a' Tabular. Instruct. 101, 102, és 104. §.

58. *A' Procuratori meghívás kiáltal tétethetik-meg, 's nevezetesen a' Plenipotentiarius revocalhattya-é Principálissa Szószóllóját?*

A' Szószóllói meghívás mind a' Principális perlekedő Fél, mind annak plenipotentiarissa által tétetethetik-meg, mert a' revocálhattya a' Procurátort a' ki azt procurátorának vallotta, már pediglen Procuratort valhat Principalissa részére a' Plenipotentiaris-is constitutioja Stilussa szerént, tehát a' plenipotentiaris szint úgy, mint a' Principális revocálhattya-is. —

Ellenben minthogy Ulászló 5. D. 15. a. szerént maga tulajdon tselekedetét a' törvény rendében senki vissza-nemvonhattya, önkéntes a' következés, hogy maga magát sem a' Plenipotentiaris, sem a' Principális, főképpen az írott Per' rendében, a' mely megfontolt, és többször megolvasott irással vitetik-végbe annyival inkább nem revocálhattya; mennyivel bizonyosabb az, hogy a' meghívónak a' meghivattatottól különböző Személynek kellyen lenni; mondám pedig az írott Per' rendében azért: mert a' szóval tett állítások alkalmatosságával, minthogy megtörténik az, hogy a' szó hirtelenségből a' józan megfontolást néha megelőzze, az állítások folytában maga-magát is vissza-hivhattya. —

59. *Hát a' midön a' Principális maga írta, vagy dictálta az Allegatiokat, vagy on-é helye a' Szószóllói meghívásnak?*

Innen következik az-is: hogy ha a' Principalis maga írta, vagy dictálta Procurátorának az allegatiokat, avagy midőn azok felolvastattak jelen vólt, 's jól megértve helyben hagyta, az ilyen állításokért Procurátorát meg nem hivathattya; mert azt tellyességgel nem állithattya, hogy azokat esze, és akarattya ellen tette légyen a' Procurátor, innen vagy on az-is, hogy a' Procurator tulajdon Perében nem szokott allégálni, ámbátor gyakorta azon vissza-élés megesik, hogy a' Principalis maga írja, vagy dictálja az allegatiokat, 's Procuratorra csak a' neve felírásával teszi magáévá azokat, ezt vissza-élésnek mondám azért; mert noha kötelessége a' Principalisnak az, hogy maga szószóllóját előre az egész Per' állapotjáról jól megvilágosítsa, és azt vele tökéletesen megismértesse, mindazonáltal az allegatiokat megírni, vagy ledictalni a' Procurator kötelessége, és nem a' Principalis peres Félé; azért tehát midőn azokat készen adgya a' Principalis által a' Procurátorának, 's a' Procurátor nevének felírásával magáévá teszi azért, hogy ha Procuratori meghívásra szüksége lenne a' Principális tulajdon allegatioi ellen-is azzal élhessen, nyilvánvaló tsalárdságot követnek-el, a' mely mindenkor vissza-élésnek neveztetetik.

60. Mitsoda Itélő-Széken, és a' Pernek

minő állapottyában vagyon helye rendszerént ezen menedéknek?

A Procurátori meghívásnak rendszerént az első Instantiai Itélő-Széken, és a' Per' elhatározó ítélet előtt (mely általa' Tab. Instructio 150 §. szerént értem azt, a' mely az utolsó terminusba úgy hozattatik, hogy azon Itélő-Szék előtt semmi menedékkal többé meg nem változtathatik) kelletik megtétetni, úgy hogy a' Per' utolsó terminussába oly móddal, hogy e' mellett azon első instantiai Itélő-Szék előtt Uradalmon belől tovább-ia folytathasson, meg nem engedtetetik azért, mert a' Per maga rendes határin-kivül tétetnék a' Tab. Instr. 151. §. szerént.

61. *Miért mondgyuk, hogy rendszerént az első instantiai Széken, és az elhatározó Ítélet előtt légyen helye a' Szószóllói meghívásnak?*

Mondám hogy rendszerént az első Instantiai Itélő-Széken kellessék megtétetnie: mert ha rövid folyamatu a' Per, a' végképpen elhatározó Ítélet után-is a' Felsőbb Itélő-Széken (coram Foro Appellatorio) megtétettethetik, a' mely a' következőkből megtetszik: a) A' T. 2. r. 79. t. 2. §. azt állittya, hogy a' Procuratori meghívás azon Biró előtt, a' ki előtt a' felbotsátás után függőben áll a' Per, megtétetethő légyen, már pedig a' felbotsátott Per) causa transmissa a) a' felbotsátás után a' Felsőbb Biró előtt

áll függőben; — mert az alsó Szék' a' felbotsátással minden baját vele úgy elvégezte, hogy ha csak valamely menedékkal ítélete alá újra nem botsátatik, többé hozzá nem szólhat. *b)* A' T. 2. r. 80. t. 3. §. azt tartja, hogy az octavalis terminusok után a' nagyobb onus, vagyis birságnak letétele mellett a' Procuratori meghívás megtétethetik, már pedig ezen Terminusoknak eltelések után a' Per a' felsőbb Szék' Itéletétől függ, tehát a' Procuratori meghívás a' rövid fóllyamatú Perekben a' végképpen elhatározó Itélet után-is megtétethetik a' felsőbb Itélő-Széken. —

62. *Ezen állítást minő ellenvetések követhetik, 's azokat miként hárintyuk-el?*

Ezen állításnak ezen két ellenvetések állhatnak ellent, hogy tudniillik *a)* Az Approb. 4. r. 1. t. 22. art. azt állítja, hogy az appellationhoz semmi-sem ragadhat (*appellationi nihil adhaeret*) *b)* hogy a' Tabularis Instructio 151. §. azt állítja, hogy az elhatározó Itélet után a' procuratori meghívás csak Uradalmon kívül tétethetik-meg.

De ezen ellenvetések állításunkat meg nem gyengithetik az *a)* alatti nem azért, mert a' T. 3. r. 10. t. már magábau foglalja az Ap. 4. r. 1, t. 22. art. fennirt állítását, 's mégis az második r. 79, és 80. titulussainak fenn emli

tett czikkelyeiben a' procuratori meghivást az elhatározó Sententia után-is a' felsőbb Itélő-Székeken megtéetni megengedi, 's így az irt Törvényvel együtt állittatván fel, együtt meg is kel állaniak. A' b) alatti nem azért, mert a' Tab. Instructio említett §-a a' procuratori meghivást Uradalmon kívül tétetni az elhatározó Itélet után állittya ugyan azon alsó Szék előtt, 's pediglen azért, hogy ez-által a' Per maga rendes határin kívül-tétetnék, a' mi állításunk pedig az, hogy az elhatározó Itélet után és csak felsőbb Széken tétetethetik-meg, már pedig valamint ezen Székek egymástól különbözők, úgy szintén az ellenvetés-is fundamentumára nézve külömbözik; mert ha appellatioba ment a' Per, a' felső Széken tett procuratori meghívás-által maga rendes határin kívül nem tétetik azért, mert ezen határok az alsó Itélő-Szék-re-nézve vagynak megállitva. —

63. *A' Felső-Széken Appellatio mellett téendő Szószóllói meghívásnak mi a' módja?*

A' felső Széken appellatio mellett téendő procuratori Revocationak megtétele módját Fiscalis Vice Director Medve Mihálynak, a' ki a' Törvényes Királlyi Táblán Danielék Perében 1776-dikban megengedett procuratori Revocatioval élt, állítása, és jegyzése szerint Winkler Ur a' következőkben adta - elé. a) Az Appellatio mellett felső Széken Procurátorát meg-

hívónak az alsó Széken Perét lekel tenni, 's erről hiteles Testimoniumot venni, és azt a Transmissiohoz ragasztani. — b) A' felső Széken Transmissiojának beadása mellett Procurátort maga formájában megkel hívni, melynek megtételével. — c) Kötelessége a' felső Itélő-Széknek a' Pert az alsó Széknek Revocatio mellett ujjabb ellátás véget vissza-küldeni. Öszvevetve a' procuratori Revocationak most előhozott módját azokkal, melyeket fennebb a' Per' letételéről megjegyeztünk, a' Per letételnek helye nem lehet, kivált — a) Ha az Alperes kíván procuratori Revocatioval élni, mert a' Pert csak a' Felperes teheti-le. — b) Ha végső Itéletet hozott az alsó Szék, melyet Uradalmon belől semmi menedékkal azon Itélő-Szék előtt megujjítani nem lehet. — Melyre-nézve a' mostani szokást követve, Prokurátort meghívni kívánó, minden Per letétel nélkül a' felső Széken Transmissiojának beadása mellett Procurátort forma szerént Revocaltatya, Revocatiojának okait elészámlálván; a' Szék' kötelességéhez pedig tartozik azt megítélni, hogy helyes-é, vagy helytelen a' Revocatio? 's a' szerént a' Pert, vagy az alsó Széknek ujjabb ellátás végett leküldeni, vagy appellatio mellett megítélni. —

64. *A' Pernek Felső-Széken latt megítélte-*

tése után minő esetekben tétethetik-meg a Szószóllói meghívás az alsó Szék előtt.

Vagynak olyan esetek-is, mellyekben a Pernek a felső Itélő-Széken lett megítéltetése után a procuratori meghívás az alsó Széken megtétettethetik, ilyenek: *a*) Midőn a Felperes a Felperesség ellen tett, és ítéletesen megállított kifogást. praeceptorium mandatum mellett felső itélő-Székre, bövebb ellátás-véget a Tab. Instr. 69. §. szerént felvitte, és a kifogásnak eltörlése mellett a Per további folytatás véget az alsó Székre utasittatik; mert ezen esetekben mind azon menedékekkel élniek lehet a Feleknek, melyekkel élhettek volna, ha az említett kifogás nem tétetett volna. — *b*) Midőn a Per a szokot vissza-vetés (rejecta) mellett, melyről alább maga helyén szólunk, az első instantiai Itélő-Székre fontosabb ellátás-véget vissza-vettettetik. — *c*) Uradalmonkivül minden megkülömböztetés-nélkül minden Perekben megengedtetik a T. 2. r. 81. t. 4, 5, és 6. §. szerént, ha tsak contractussal név szerént kirekesztve nintsen, a Tab. Instr. 144 §. szerént.

65. *A Szószóllói meghívás mitsoda feltételek alatt tétethetik-meg?*

A Procuratori meghívás tsak bizonyos feltételek alatt tétethetik-meg, melyek így következnek: *a*) Hogy azon mondás tett, vagy bémutatás, melyre-nézve tétettetik, név szerént

kírártassék; azért mert az ellenkező Félnek maga vedelmére jussa lévén, külömben védelmező ellenvetéseit meg nem teheti, ha csak a meghívás fundamentumául felvett mondás, tett, vagy bémutatás kinem tétetik. — *b*) hogy a meghívásnak birságát (onus Revocationis) letétgye a' T. 2. r. 80. t. 3. §- és 3. r. 6. t. 3. §. szerént.

Ezen birság kétféle, nagyobb és kisebb, ez az alsó Székeken 3. m. for. a' felsőkön pedig 6 m. forintból áll, ama' pedig, melynek nagyobbára csak az appellatorium Forumokon, vagy pedig Uradalmon-kivül vagyon helyye 66 m. forintokat téssen a' Magyar földön; a' Székely földön pedig 25 m. for. Ezen birság' letételéről kivált a' Törvényes K. Táblán folyó Perekre nézve a' T. 2, r. 80. t. ezt jegyzi-meg, hogy azon nap, a' melyben az Itélet kimondattatik, a' Procuratori meghívás minden tereh nélkül tétetik-meg, a' kimondás' napja után; de csak ugyan azon egy törvényes Szakasz alatt, a' kisebb terhüvel, a' mely 6 forintot téssen, azon törvényes Szakaszból kimenne pedig csak a' nagyobb birságnak letételével, mely a' letétőnek holt díjját téstí, tétettethetik-meg; —

Hogy ha továbbá a' Per' újabb megvizsgálás véget a' felső, vagy-is appellatorium Itélő-Székről az alsó, vagy-is első instantiai Itélő-Székre vettetik-vissza, ekkor a' procuratori meghívás terhe kétszereztetik, és 6 forintokban

fizettetik a' T. 3. r. 6. t. szerént, a' Székelyeknél továbbá a' procuratori meghívás terhe 1 fl. 50 Dénárt tészen az 1555-ben Aprilis 28-kán hozott Udvarhelyi Statutumoknak 2. pontya szerént, a' mái szokás pedig a' mint a' praxis procuratoria bizonyította, nállak ezt-is eltörölte.

Ezen birságnak 2. része a' Biraké, egy harmada pedig az ellenkező Félé, ha tehát az ellenkező Fél maga harmadát felvette, a' procuratori meghívásban ezzel megegyezvén, az ellen többé semmit sem contendálhat, Kittonits 4. fő-czikkelyében a' 11-dik Kérdésnek 3. §. és a' 8. fő-czikkelyben 22-dik Kérdésnek 1. §. úgy a' T. 2. r. 83. t. 4. és 6. §. szerént. — c) Hogy ha a' meghívás ujitó változtatással (qualificative) tétetődik, a' mondást, bémutatást, vagy Tettet, a' melyért, a' meghívás tétetett, új mondással, bémutatással, vagy tettel kikelpotólni a' T. 2. r. 77. t. bévezető §. és a' 79. t. szerént, mert az ilyen meghívás Novum természetével bír, az A. 4. r. 1. t. 21. a. szerént.

Megjegyzés a) Mondás neve alatt értyük a' procuratori állításokat, vagy-is allégatiokat; a' *Tett* által a' felvállásokat (fassiokat) Hit letételeket (juramenti depositio) szemmel-való megvizsgálást (oculata revisio) és az Inquisitiokat, vagy-is kinyomozásokat, 's több e' féle törvényes Tetteket. A' *bémutatás* által a' bébizonyító obleveleknek beadását értyük. E' sze-

rént tehát ha a' Procurátor principálissának intézete ellen, és kárára állított valamit, azon állításáért, ha pediglen ilyas Tettet kívánt, véghez-vitetni, a' mely káros, vagy szükségtelen, helytelen, tettiért revocáltatik. —

Hogy ha végre ilyas oklevelet mutatott-bé, melyel több kárt, mintsem basznót okozott, a' hibás bémutatás tekintetből hivattatik-meg a' Procurator, 's tehát ezen hibákat tartozik névszerént kitenni a' Procuratorát meghívó. — *b)* Qualificative vagy megújító változással Procuratorát meghívni mondattatik az, a' ki a' hibás mondást Tettet vagy bémutatást újabb állítással, tettel, vagy bémutatással megjobbitani kíványa a' procuratori meghívás úttyán.

Helye vagyon ennek akor, a' mikor a' hiba ily magánlatos, hogy annak megjobbitása nélkül a' Biró tisztán nem ítélhet; p. o. Pálnak Széna-rétye Péternél zálogban vagyon, 's a' Procurátor hibából a' Keresetben Pétert-is Jánost-is béavattya, ez a' hiba magánlatos; mert János ellen fundamentum-nélkül való a' Kereset; Procuratori meghívás mellett tehát a' Keresetet megjobbitva Jánost a' Kereset' rendéből kikell törölni, és ez a' Procuratori meghívás simplex léssen azért; mert a' kitörlött János helyet senkit sem kel béírni, de tegyük fel, hogy a' Procurator a' fenn érdekelt zálogos Perben Pétert egészen kihagyván Jánosra

intézto a' Keresetet, a' Procurátori meghívás-ál-
tal a' hiba ügy igazittatik-meg, ha a' kitörölt János
helyet Péter fog béirattatni, és ez a' Procurátori
meghívás qualificata lesz, mert az állításnak meg-
jobbítása ujjabb állításnak bétételével esett-meg.
c) Ha az alsó Széken forgó Perben tétetendő a'
procuratori meghívás, az az Itélő-Szék' színén,
vagy annak elhomlása után, Notarius, vagy
Actuarius előtt tétetik-meg, 's ez a' processus'
rendében-is feljegyeztetik, és a' meghívónak-is
hiteles bizonyító irás adatik, a' Törvényes K.
Táblán forgó Perekben pedig az Itélő Mester
előtt esik-meg, és a' Fejedelem nevében adat-
tatik a' Testimonium, a' melynek formája így
következik:

Revocatio Procuratoris.

Nos Franciscus etc. Damus etc, quod no-
bilis T. de T, coram Maiestate nostra perso-
naliter constitutus confessus sit, pariterque re-
tulerit hunc in modum, qualiter ipse respon-
sionem Procuratoris sui Nobilis T. de T. il-
lam, qua in causa Nobilis foeminae T. Egre-
gii quondam T. de T. relictæ viduæ tanquam
Liberorum suorum, a modo fato Domino, et
marito suo susceptorum, progenitorum natu-
ralis, et legitimæ tutricis, ratione Officii Tu-
tricus contra eundem T. intuitu actus ma-

joris potentiae uti quidem dicta T. praetende-
 ret, per praefatum T. patratae penes proces-
 sum Evocationis in Tabulam nostram R. in
 Transsilvania Judiciariam mota, tandemque
 anno labente T. die T. mensis T. stante vi-
 delicet termino celebrationis, et cursus Judi-
 ciorum Tabulae nostrae Regiae in Transsilva-
 nia Judiciariae juxta Caesareo, Regio princi-
 palem e consensu universorum Statuum, et
 Ordinum antelati M. Transsilvaniae Principa-
 tus, et partium eidem reincorporatarum factam
 ordinationem per distinctas Periodos conti-
 nue, ac proxime a Dominica T. ad Dominicam
 usque T. in Libera, Regiaque Civitate nostra
 M. Vásárhely durante, coram nobis in eadem
 Tabula nostra Regia Judiciaria assumta, dein
 vero penes parium acceptationem ad 8-vum
 immediate subsequentis mensis T. anni prae-
 scripti delata, ac tunc reassumta, contra Le-
 vatam actricis saepe fatae T. T. reformationem
 praematurae, ac in turbationem defensionis
 suae a jure concessae contendisset, revocare
 vellet, ac retrahere prout etiam soluto 6 mar-
 charum levis ponderis totidem H. florenos fa-
 cientis onere nobis scilicet, ut et parti adver-
 sae satisfaciendo personali sua adstantia revo-
 cavit et retractavit. — Harum nostrarum etc,
 mediante. Datum etc. —

66. *Hányszor szabad azon egy Perben a Procuratort meghívni, vagy-is revocalni?*

Vagynak sokan abban a vélekedésben, — hogy a Procuratori meghívás csak egyszer tétethetik-meg azon egy Perben, ezen vélekedés mindazonáltal a T. 2. r. 70. t. bévezető §. foglalt Procuratori meghívásnak definitiójával, mely szerént ez a Procurátornak maga Principálissa intézete ellen, és akarattyan kívül tett feleletének Biró előtt újabb állítás mellett való megjobbításának mondattatik, öszvetve, annyival kevésbé álhat-meg, mennyivel bizonyosabb az, égyfelől, hogy a Procurator principálissának intézete ellen többször-is vétet; másfelől pedig a Procuratori meghívás a perlekedő Feleknek felsegélésekre rendeltett törvényes menedék, melynek célja az, hogy ha a Procurator' vigyázatlansága miatt a peres Fél megterhelte, azon hibás terheléstől megmenekedhessen, ha tehát a többször-is hibázható Procurátort csak egyszer lehetne azon egy Perben meghívni, a Procuratori meghívás maga céljától megfosztatnék, a peres Fél pedig Procuratorának vigyázatlansága miatt szenvedni kéntelenítették, azért méltán állithattuk azt, hogy valahányszor a Procurator hibázik, azt annyiszor lehessen meghívni, mert annyiszor cél't ér a Procuratori meghívás. —

Nemes Magyar Országon 1550 hozott 50-ik

art. által kétszer engedtetik-meg, egyszer a' Pernek Kifogásos állapotában, 2-szor pedig a' Per' derekában, ha tehát itten meghatározott a' Procurátori meghívás' tételének helye, és száma, önként foly, hogy a' Tripartitalis Törvénynek, melyet mi-reánk Erdélyiekre-nézve semmi újabb Törvény meg-nem változtatott, értelme-szerént, a' Procurátori hibák valahányszor tétettetnek, mind annyiszor a' Procurátori meghívás által megjobbíthatnak.

67. *Ezen állítás minő ellenvetéseket szenved?*

Nem-is álhatnak-meg az ez ellen némelyek által tett következő ellenvetések, hogy a) A' Procurátori meghívás a' T. 2. r. 77. és 79-ik titulussai szerint Novum gyanánt szolgál, már pedig azon egy Perben Novumnak csak egyszer lehet helye, tehát a' Procurátori meghívásnak sem lehetne többször helye; ezen ellenvetés meg-nem álhat azért; mert noha némely esetekben annyiban, a' mennyiben a' hibás *mondás, Tett, vagy Bémutatás, újabb mondás', Tett', vagy Bémutatásnak* megtételével a' qualificata Procurátori meghívás' útján igazítottatik-meg, azért még-is tökéletes Novum' erejével bírónak nem tartatthatatik a' Procurátori meghívás; mert ha mindjárt azon egy harmadik pontban a' Novummal megegyezőnek látszik-is, mindazonáltal a' Törvénytől más

rendszabásokra húzattatott a' Procurátori meghívás, másokra megint a' Novum; ugyan-is a' mint a' Novum' rendébe megjegyztük, a' Procurátori meghívás Novum mellett-is megtétethetik, 's azzal a' Novum folytattathatik, azomban két Novummal azon egy Perben egyszerre, vagy felváltólag-is senki sem élhet, az honnan más lévén a' Novum' célja, más megint a' Procurátori meghívásnak, önként foly, hogy noha Novummal azon egy Perben többször-is élni nem lehet Procurátori meghívással, mindazonáltal élni lehessen. — *b*) Hogy azon egy Perben egyszer neveztetik valaki Principálissa által Procurátorának, tehát egyszer, és nem többször hivattathatik-meg. — Ezen ellenvetés sem áthat-meg azért; mert valamint a' kinevezés' oka nagyonkülömbözik a' meghívás' okától, úgy szintén a' tzelok-is külömbözök, tehát az egyszeri kinevezésből az egyszeri meghívást következtetni nem lehet; célja tudniillik a' Procurátori kinevezésnek az, 'hogy a' reábizott Pert, Principálissának intézete-szerént folytassa, erre az egyszer felvett, és kinevezett Procurátort többször-is kinevezni semmi oka a' Principálisnak nem lehet; ellenben pedig a' Principális' intézete ellen hibázó Procurátornak meghívása' célja a' hibának megjobbitása lévén, a' Principálisnak Procurátora' meghívására

mind annyiszor méltó oka vagyon, valahányszor a' Procurátor hibázott.

68. *A' meghívott Procurátor Principálisának azon Perét, a' melyben meghívattott, tovább folytathattya-e?*

A' meghívott Procurátor vagy egészszen revocáltatott, vagy pedig csak egy, vagy más hibás Tettére-nézve; ha egészszen révocáltatott, minthogy a' Revocatio által a' Per szólláshoz hatalma egészszen elvétetett, önként foly, hogy ujjabb kinevezés, vagy-is constitutio nélkül vólt Principálissának Perit tovább nem folytathattya. Ha pedig csak egy, vagy más tettére-nézve hivattatott-meg, akkor a' Tabularis Instr. 149-dik §. szerént, minthogy csak hibás tette, nem pediglen hatalma semmisített-meg, ezáltal azon Perben Principálissa' részére annak vagy Plenipotentiáriussa' megegyezésével tovább-is munkálódhatik a' nélkül, hogy ujjabb Procurátori Constitutiora szüksége lenne.

69. *Mitsoda esetekben nintsen helye a' Procurori Revocationak?*

Ezekből által-láthatni, hogy a' Procurátori meghívásnak a' következő esetekben helye nem lehet, úgymint: — a) Ha Törvény, vagy Contractus által minden törvényes menedékek kivagynak rekesztve. — b) Ha a' Procurátori Revocatio meghatározott rendin-kivül helyeztetné a' Pert. — c) Ha zállagos a' Per, mert

ez a' 135. Provisionalis articulus-szerént, rövid és egy terminusú. — *d*) Ha panaszos a' Per, mert ez az Ap. 3. r. 8. t. szerént minden menedéket kirekeszt, a' *c*) és *d*) alatti esetekben csak ugyan úgy kel venni, ha azon periodusból a' Pert kivinné, mert a' Procuratori meghívás nem annyira törvényes menedék, hanem inkább Törvénynek jó tétéménnye. *e*) A' hosszú folyamatú Perekben a' Tab. Instr. 150. §. szerént az utolsó terminusba hozott meghatározó Itélet után a' T. 2. r. 80-ik t. szerént. — *f*) Ha vagy maga a' Principális irta, vagy dictálta az Allegatiokat, avagy azoknak az Itélő-Széken lett felolvasásakor jelen vólt, 's jól megértve helybenhagyta; mert ezeket intézete ellen tétetteknek nem állithattya. — *g*) A' Nagyobb hatalmasság' öt eseteiben, és a' szánszándékos gyilkosságban A. 4. r. 1. t. 25. art. szerént. — *h*) Minekutánna a' Per' derekába a' Felek ereszkedve közben-szólló Itéletet (Interlocutoriam Sententiam) vettek, hogy a' mellett az elhagyott Simplex Exceptiókra vissza-térhesen, Procuratori meghívással egyik Fél sem élhet, a' Tab. Instr. 60. §. 4. Száma-szerént. —

IX. FŐ-CZIKKELY.

Az Appellatióról.

70. *Mi az Appellatio? 's az ezzel élni kívánónak azt miként, ki előtt, és mikor kell bejelenteni?*

Az 1753, 1754, és 1755-ben hozott articulusokból a' 2-dik az Appellationnak következen-

dő definícióját adja-előnkbe: tudniillik, hogy ez azon törvényes menedék legyen, mely-szerént az elláttatott Per, a' megterhelte-tett Fél által az alsóbb Itélő-Birónak jelenlétéből, és ítéletéből illő tisztelettel fontosabb megvisgálás végett felsőbb Biró' eleibe kértetik. — Ezen definitiót megerősíti a' T. 5. r. 11, és 55. tt. úgy az A. 4. r. 1. t. 25. a.

Az Appellatioval élni kívánó megterhelte-tett Fél a' Tabul. Instr. 100. §. szerént azon Szék előtt, és annak azon gyűlése, melyben a' terhelő Ítélet kimondattatott, elbomlása előtt Appellatioját béjelenteni, és azt Ítéletesen megadattatni kérni tartozik, mert külömben e'béli Jussárol lemondottnak tartattatik. Ditsőült 2-ik Jó'sef Császár által 1786-ban béhozott új Törvényes rendben annak meghatározására, ha valyon Appellatioval élyen-é, vagy sem 14 napi idő-haladék vólt megengedtetve, még pedig úgy, hogy ha a' szükség kívánta, további idő-haladékot-is nyerhetett erre a' Peres Fél. —

Ezen idő-haladék nevezetesen az nagyobb tárgyú Perekben, kivált ha az Ítélet hosszabb, 's mindjárt nem felvehető, még most-is megkivántató lenne; mert noha azt tartya a' jó-rend, az Ítéleteknek czéljok, és természetek, hogy azokban a' megítéltetett tárgy világosan, és megérthetőleg kilégyen téve, gyakorta még is megtörténhetik, hogy valamely homály jöj-

jön-bé, melyet a' Fél valamint hirtelen meg-nem fejtheti, szint úgy mindjárt által nem láthattya, valyon az Appellatio, szükséges-é, és annak úttára minő okoknál-fogva foghat.

71. *A' közbenvetett törvényes Appellatio-nak mi a' következése?*

A' Törvényesen közbe-vetett felkérés vagy Appellationnak következése a' *Transmissio*, vagy felbotsátás, mely által értjük azon Birói Itéletet, mely-szerént a' Pernek felsőbb Biró eleibe-való felvitelére teljes hatalom adattatik az felkérő Félnek. —

72. *Mennyi idő alatt kell a' Transmissio-nalis levelet kiiratni, 's ha az alatt ki-nem irattatik, mi a' következése?*

A' felkérő Fél a' *Transmissio-nalis levelet*, mely-által értjük a' Pernek annak első kezdetétől-fogva minden lépéseivel, és azoknak rendében beadott Oklevelekkel együtt Birói hitelesség alatt egy hiteles Könyvben-való bé-írását; maga idejében kivége, az-az, ha az idő megengedi, még azon Törvényes Idő-Szakasz alatt, melyben a' Per felyebb botsátatott, avagy ha ekkor meg-nem lehetne, a' mindjárt következő két Törvényes Perioduson a' T. 3. r. 35. t. 2. §. és az A. 4. r. 1. t. 20. és 22. a. szerént. — Külömben az ellenkező Félnek kérésére az Itélet megíteltetett do-oggá (in rem judicatum) vétetik az-az, az Ap-

pellatiótól megmentetik, és illő elégtételbe vétetni úgy rendeltetik, hogy az ellen semmi menedékkal Uradalmon belől élnie nem lehet a' felkérő Félnek, mert az Appellatio által azokról, melyekkel az előtt élnie lehetett, önkéntesen lemondott, az Appellatiót nem folytatva pedig ettől-is önnön tettével elzárta magát.

73. *A' fennebb botsátott Itéletnek ha a' felkérő a' Transmissionalis Levelet maga idejében ki-nem iratta, hól és mimódon kéretethetik megítélt dologba-való vétele?*

Ezen megítélt dologba-való vételét az Appellált Itéletnek a' nyertes Fél által az Alsó Birótól, kitől a' Per felkérettetett, a' Pernek, vagy Itéletnek bémutatása mellett kérettetik oly formán, mint fennebb a' törvényes Személyek' rendében az Executorokról szólva, az Itéleteknek felélesztése' kéréséről mondtuk, t. i. *T. T. Esztendő N. N. hónapnak T. napján N. N. Itélő-Szék előtt felvételvén ezen Per az Appellatus Felperes, vagy Alperes törvényes tudomány-tétel mellett azon okból, hogy az Appellans Fél Transmissionalis levelét kivenni, és a' mellett Appellatioját a' felsőbb Itélő-Szék előtt a' T. 3. r. 35. t. és az Ap. 4. r. 1. t. 20, és 22. articulussaiban meghatározott idő alatt folytatni elmúlatta, annak megsemmisítésével az előbbeni Itéletet in rem*

adjudicatam véve törvényes elégtételbe vétetni kéri, és protestáltat. —

Mely kérésére, ha az ellenkező Fél valamely nagy tekintetet érdemlő hitelesen megbizonyított okot, mely-által Transmissiojának kivételétől megakadályoztatott, nem hozhat-elé, a' Biró ítéletesen az Appellatiót megsemmisítve az előbbeni Itéletet megerősíti, és törvényes elégtételbe vétetni rendeli.

Mondám hogy ha az ellenkező Fél tekintetet érdemlő okot nem hoz-elé azért, mert ha nem a' felkérő Félnek, hanem a' Birónak hibája miatt múlt-el a' Transmissiojának kiírata-sa, az ítélet megítéltetett dologba nem vétet-tethetik azért; mert a' Birónak hibája a' perle-kedő Félnek nem árthat a' T. 3. r. 35. t. 4. §. és a' Tab. Instr. 162 §-a szerént.

Hogy ha szegénysége miatt a' felkérő Fél Transmissioját ki nem irattathattya hiteles bi-zonyító irásával az illő processualis Tisztnek, ha az Alsó-Szék előtt azon, ha törvényes Kí-rályi Táblán, vagy más felsőbb Forumon fólyt a' Per, ez előtt szegénységét hëbizonyítván, az illő Notárius, vagy Itélő-Mester, vagy Secretá-rius azt ingyen kiírtni, és kiadni tartozik, az iratásbéli költségeket a' végre feljegyezvén, hogy ha a' Felső-Széken a' Szegény felkérő Fél Pe-rével együtt költségeinek megfordítását-is meg-

nyerné, akkor azokat megfizethesse, a' Tab. Instr. 102 §. szerint.

74. *Ha az Appellans Fél a' Transmissiot kiiratta, de az Appellatioját maga idejében nem folytatta, a' nyertes Félnek mit kell cselekednie?*

Hogy ha továbbá az Appelláns Fél Transmissioját kivévén, Appellatioját a' Felső Széken maga idejében még sem folytatná, akkor az Appellata nyertes Félnek azt kell művelni, a' mit eziránt fennebb a' Supervenientia' rendében feljegyeztünk.

75. *Appellatio mellett újabb állításokat tenni, vagy békabizonyításokat a' Felső-Bíró eleibe beadni szabad-e?*

Mint hogy az Appellatiohoz semmi sem ragasztathatik a' T. 3. r. 10. t. 2. §. és az Apr. 4. r. 1. t. 22. a. szerint az Appellatio mellett felsőbb Itélő-Szék eleibe újabb állításokat, és bizonyításokat beadni a' végre, hogy azoknak tekintetéből az Appellált ítélet megváltoztathasson, nem lehet; oka pedig ennek az, hogy az Appellatio' természeténél-fogva a' felsőbb Birónak kötelessége, és hatalma csak annak megvizsgálására terjed, ha valyon a' beadott bizonyítások, és azokon fundált állításokhoz képest igazságoson, és törvényesen ítélt-e az alsó Itélő-Szék vagy sem? már pedig az Appel-

latio mellett tétetett új Allegatiók, és bém bizonyítások az alsó Szék Itéletének rendében élnem kerülhettek, tehát a' Felső-Széken fel sem is vétettethetnek.

Mondám *a*) rendszerént, mert a' büntető Keresetekben, és a' Személyes Nemesség' meg bizonyítására indított Perekben appellatio mellett-is ujjabb documentumok beadattathatnak a' vádóltatottnak mentségere azért, mert az elsők a' bémvádóltatottnak Személyes bátorságát tárgyazó, a' második rendbéliek inkább politicus, mint Judicialis processusok lévén, erre fel vagynak szabaditva. — *b*) Hogy azok mellett a' felkérettetett Itélet megváltoztathasson azért; mert ugyan csak az appellans Fél attól elnem zárattatik, hogy, ha mi ólyas bizonyításai vólnának; melyek az alsó Szék előtt tett allegatioknak, és ezeknek megállításokra beadott bizonyításoknak nagyobb megvilágosításokra szólnának, a' bírónak utasítására bém adhassa — a' mint ezt a' T. 3. r. 10. t. 3. §. nyilván bizonyította, és az egyenes igazság-is megengedi, mert törvényes védelmétől a' törvény helyes oknélkül senkit sem zárhat-el — e' pedig annyi részben, a' mennyiben világosító szerűl szólnál, törvényes védelem neme, 's a' törvényekkel-is megegyező azért; mert az alsó Szék előtt előfordúltaknak csak világosítója, nem pedig megújítója, 's épen ezért az ilye-

tén beadott levelek' *Informatioknak* szoktak közönségesen neveztetni. —

76. *Az Appellatióban feljebb-vitt birságos Perekben hozott Itéletek' telyesítésben vétel-végett hová küldetternek, 's mi okból?*

Az appellatorium Forumokon appellatio útyán elláttatott birságos Perek, milyenek: az kissebb hatalmasság', Szék törés; vagy megbántás, nyelv váltság, és több e'félék, melyek alsó Székek előtt szoktak kezdődni, és első Instantiai úton elláttatni, telyesítésben vétel-végett az alsó Itélő-Székekreleküldetternek azért; mert az alsó Birák a' birságnak megítélésével ahoz első just szereztek magoknak, 's e' mellett a' Felek, ha a' felsőbb Itélő-Székektől menne-ki az Executio, nagy költségekkel terheltetnének; azomban jól kell itten azt megjegyezni, hogy a' Birót illető birságbéli rész azé a' Birójé, a' ki a' birságot elébb megítélte; azért ha az appellatorium Forum ítélte-meg a' birságot, ha mingyárt elégtételben vétel-végett az Itélet az alsó Székre le-is küldettertik, a' birság az azt megítélő felső Birójé. — A' több Perekben akár appellatio útyán vitettek-fel, akár pedig első instántiai úton felsőbb Itélő-Széken látattak-el, azon felső Székeknek szabadságokban áll magok Kebelekből kiküldött Regiusok által exequaltatni, lásd ezekről a' T. 5. r. 7. t. 1, 2, 3. 4. §. —

77. Mit mondunk a' Per visszaküldésének, és visszavetésének, 's minő esetekben vagon helye a' visszaküldésnek, 's minőben a' visszavetésnek?

Megtörténik néha, hogy a' felsőbb Itélő-Székre felkért Perek, azon felső Itélő-Szek által az alsó Székekre vagy vissza-küldtetnek, vagy vissza-vettettetnek; vissza-küldtetni mondattatnak a' Perek akkor, a' mikor vagy elégtételbe-vétel, vagy pedig további folytatás véget adattatnak-le az alsó Birónak; vissza-vettettetni továbbá akkor mondattatnak, a' mikor valamely tetemes hibát találván a' felső Biró, melynek megigazítása-nélkül a' Pert elnem láthattya, és azon feltalált hibának megigazítása végett veti-vissza a' Pert az alsó Széknek. — A' vissza-küldésnek esetei e' következők, u. m. a) Ha birságos a' Per, a' fennebb megirtak szerint elégtételben vételvéget az alsó Széknek leküldtetik. — b) Mikor a' Per Fejedelmi parantsolat mellett *Actoratus* exceptioban felvitetve, az *Actoratus*nak megállítása mellett további folytatás végett küldtetik-le. — c) Ha az *appellatio* úttyán felvitt Per, közben vetett *Procuratori* meghívás mellett az alsó Székre bővebb ellátásvégett utasítatik-le. — d) A' vissza-vetésnek helye pedig akkor vagon, a' mikor a' felső Biró, a' megnyerettetett Félnek az alsó Birónak tudat-

lansága, gondatlansága, vagy valamely pártfogásából itéletesen okozott megterheltetését látván, azt a' Törvénnyel, és igazsággal megegyező igazítás-véget az alsó Székeknek kitészí a' T. 5. r. 6. t. szerént, az illetén vissza-vetett Perekre régebben ez irattatott-fel: *Causa bene appellata, male iudicata remittitur denuo discutienda*, az az, ezen helyyesen feljebb kért, de hibáson ellátatott Per, ujjabb megvizsgálás véget vissza-vettetik. Ma a' felső Szék' a' talált, és megigazítandó hibákat a' vissza-vetésről hozott Itéletben kitészí, és azoknak kitételekkel a' Pert az alsó Széknek leküldi.

78. *Az Appellationnak, vagy ha ennek helye nem lenne, más, és minő menedéknek béjelentésére-nézve mit kell tenni a' megterheltetett Félnek, 's miért, 's azért az Appellatio mi formán szokott kérettetni, és megadattatni, vagy eltagadtatni?*

Noha sok Perek légyenek olyanok, melyek az appellatiot meg nem szenvedik, a' megterheltetett Fél mind azonáttal azért; ne hogy az elhalgatással maga jussáról lemondani lattatassék, ha szintén a' törvény azt tiltaná-is, appellatioját béjelenteni, 's birói Itélettől várni igyekezzék, melyet ha nem kedvezőt venne, akkor *praeceptorium mandatum*ról, és annak meg nem nyerhetése esetében a' F. K. Guberniumhoz, vagy ha itten mondattatik-ki az Ité-

let, a' Felséges Udvarhoz viendő recursusról protestáljon, mely esetben elébb a' praeceptoriumnak kivételét kell megpróbálni, 's az Itéletre annak megtagadtatását a' megtagadó Itélő Mester, vagy Secretariussal fel-iratni, ne hogy ennek megnem bizonyíthatása miatt recursussától elzárattassék — miként kellessék a' recursussal bánni — lásd a' közönséges Törvények esmeretségeiről irt könyvnek 2-dik részének utolsó fő-czikkelyében a' Recursusokról tett jegyzéseket. —

Az ezeknek béjelentése a' kimondott, és Dictaturára kiküldött Deliberatum végére ilyen formán szokott feljegyeztetni, —

Actor praesentem Causam cum omnibus suis processibus reverenter appellat ad I. Tabulam Regiam, vel Excelsum Regium Gubernium, vel ad augustissimum Thronum Suae Maiestatis, petitque eam sequentibus ex rationibus (hic illas enumerare debet) transmitti, casu in adverso de litteris praeceptoriiis, iis vero non obtentis de recursu ad Excelsum R. Gubernium, vel Augustissimum Sacratissimae Suae Maiestatis thronum protestatur. — az az: A' Felperes (vagy ha e' nyertes) az Alperes ezen Pert appellálja a' Meltóságos Törvényes Királyi Táblára, vagy a' Felséges R. Guberniumhoz, 's minden Per folyása' rendével, és eléfordúlt

ok-Levelekkel együtt kivánnya felbotsáttatni a' következő okokból (itt már azokat bé kell írnia) az ellenkező esetben praeceptorium Mandatumról, vagy ennek reménysege ellen, való megnem nyérése esetében a' Felsőges K. Guberniumhoz (vagy ő Felsőgéhez) viendő recursusról protestáltatván. —

Már az ilyen béjelentésre az ellenkező Fél, vagy maga-is appellál, vagy pedig az appellatio ellen protestál, vagy annak helyt nem adattni kéri, — mely kérés után a' Biró ítéletet hoz arról: vallyon felbotsátható légyen-é törvény szerént a' Per, vagy nem? 's ha felbotsátható akkor ezt írja:

I t é l e t.

Felbotsáttatik.

Ez irattatik akkor-is, ha szintén a' Per egyébaránt felnem botsátható, mikor mind a' két Fél appellált, mert a' Felek önként abban megegyezvén, valamely méltatlanság' egyikét sem követheti. —

Hogy ha pedig a' Per felnem botsáttatható, contendálván az appellatio ellen az ellenkező Fél a' Biró Itéletében vagy azt írja:

I t é l e t.

Uradalmon kívül felbotsáttatik, vagy pedig ezt, — Felnem botsáttatik. —

79. *A' Pernek fel-nem botsáttatása hány féleképpen jelentetik-ki? 's a' fel-nem botsáttott itélettel mit kell tselekedni a' felkérő Félnek, ha a' felkérető Fejedelmi parantsolatról, és Recursusról protestáltatott?*

A' Pernek felnem botsáttatása Birói Itélet által tehát kétféleképpen jelentethetik-ki, vagy úgy hogy Uradalmon belől helye nem lehet, mint láthatni az első kifejezésből, vagy úgy, hogy tellyességgel helye nem lehet. —

Ezen Itélet kimondása után a' peres Fél 15. napok alatt, az Itéletet vegye-ki, és kérjen praepetoriumat; mert különben ettől el-esik, 's ha ennek helye vólt akkor Recursussal sem segíthet magán, ha pedig a' praepetorium megtagadtatik, élhet Recursussal. —

80. *Melyek azon esetek, melyekben nintsen helye az Appellationnak?*

Azon esetek, melyekben nintsen helye Törvényeink szerint az appellationnak; a' következők t. i. a) A' Törvényes parantsolatoknak által-hágásáért, vagy megvetésekért indult Perekben az Ap. 4. r. 9. t. szerint. b) A' bünös Tetten, vagy abból következett kergetés közben elfogott bünösök ellen indított Perekben az 1755-li 2 art. — és a' T. 5. r. 11. t. 7. §-a szerint. — c) Az Harmad napi Széken ellátott Perekben az 1792-dikhéli 95-dik provisionalis árticulus szerint tsak Uradalmon

bívíl adattatik hely az appellationak. — *d)* A' Felperes hite' letétele alá bortsátott Perekben a' T. 3. r. 35. t. és az 1753-béli 2-dik articulus szerént. — *e)* A' Városiak között tiszta adósság iránt indított Perekben az Ap. 4. r. 4. t. 1. a. szerént, vagy mások ellen-is e' felett indúlt Perekben, ha Repulsio vagy oppositioval megakadályoztatott az executio, az 1792-béli 156. Prov. art. szerént. *f)* Egy átallyában az 1680-dik Esztendőbéli 6-dik articulus szerént, a' partialis Székeken indúlt Perekben, melyeknek tárgyaik 60 M. forintokat feljűl nem haladnak, millyenek a' zálog, adósság, kissebb hatalmaság, nyelv váltság iránt való Perek' az Ap. 4. r. 1. t. 28. a. és a' 4. t. 2. a. a' 7. t. 1. a. szerént úgy szintén a' Szék' bántásáért indított perek a' T. 2. r. 69. t. 5. §. szerént. *g)* Egy általjában mind azon Perekben, melyek a' partialis Székekről Generalis Székekre bortsáttattak fel, és tárgyaik 100 m. forintokat feljűl nem haladnak az A. 4. r. 7. t. 2. a. szerént. — *h)* A' zálagos Perekben ha mingyárt száz, magyar forintokat feljűl-is haladnak az 1792-béli 155 provisionalis articulus 's az 1775-béli Aprilis 20-kán költ kegyelmes Királyi Rescriptum, és a' Tab. Instructio 158. §. szerént. *i)* Az osztályos Perekben, melyekben a' fiak, és Léányok között való közös osztályosság' jussáról kérdés nem jön elé, a' Táb. Instructio. 158, és az A.

4. r. I. t. 36. a. szerént. — *k*) A' rövid folyamatú Perekben, ha a' novum inhibitionale, vagy cedendoval élő annak folytatására meg nem jelenik, vagy megjelenve, annak folytatását félben hadgya a' Tab. Instr. 138, 153, és 158. §. szerént. — *l*) Ha ki maga idejében appellatioját nem folytattya, és annak megsemmisítésére a' meg nem jelenésen hozott Itéletnek kiadására határozott 15-öd napok alatt sem superveniált a' Tabular. Instr. 163. §. szerént. — *m*) Ha ki az Itéletnek kimondásától tizenöt napok múlva mond-le az appellatio-ról a' Tab. Instr. 161. §. szerént. — *n*) Az Articularis, és Contractualis Perekben, melyek minden törvényes menedéket, vagy pedig csak az appellatiót kirekesztik a' Tab. Instr. 92, 93. §. szerént. — *o*) Azon okból indított perekben, hogy a' férj a' felesége, vagy az Apa gyermekeinek jószágát kiadni nem akarja a' Tab. Instr. 163. §. szerént. — *p*) Ha a' Simplex exceptionoval élő az exceptionak megsemmisítésére, vagy a' Per' derekára való vetésére hozott Itéletet appellálni kívánná, a' Tab. Instr. 69, és 159. §. szerént. —

81. *Az Actoratus ellen tett kifogásban a' megterhelhetett Felperesnek felkérő Fejedelmi parantsolat mellett miért engedtetik-meg az appellatio, 's miért nem az Alperesnek-is? —*

Hogy ha az Actoratus ellen tétetett kifogás, és a' Felperes, a' Felperességtől a' megállított kifogás-által kirekesztetik, szabadságában hagyattatott Fejedelmi felkérető parantsolattal (litteris praeceptoriiis) Perét felsőbb Biró eleibe vinni, a' Tab. Instr. 69, 70, és 159. §-ai szerént. —

Annak pedig hogy a' megirt esetben a' Felperes felkérető parantsolattal Perét, és abban hozott terhelő Itéletét felviheti, ellenben az Alperes nem, oka ez, hogy a' Felperes a' most megirt kifogásnak Itéletesen lett-meg állításával minden további lépésektől elvagyon zárattatva; az Alperes pedig nem; mert az Alperesnek a' Pernek derekas ellátásával békéjelenendő appellatio úttyán léendő felbotsáttatása mellett úttya, 's jussa vagon azt megkivánni, hogy minekelőtte a' Per' derekába ereszkedne a' felső Biró, az alsó Itélő Szék által megnem Itélt Per' dereka előtti kifogásokat lássa-el, 's ennél fogva ha mi séreleme történt vólna az alsó Széken az appellatio úttyán megigazittathatik; ellenben pedig a' Felperes a' megállított fennebb eléhozott kifogással Keresetének folytathatásától, következőleg sérelmének a' Per' derekában közben vetendő appellatio úttyán remélhető megorvasóltathatásától egészen elzárattatik — lásd erről az A. 4. r. 1. t. 44. a. —

82. *A' Törvény szerént felbotsátható Per-
rekben vagy-on-é praeceptoriumra szükség?*

Hogy ha a' Biró a' Törvény szerént appella-
lálható Pereket fellyebb nem botsáttya, 's azért
a' bėjelentett appellatio ellenére exequutiót
merne rendelni — ezen tettével 200 m. forint
árticularis büntetésre méltová tenné magát az
A. 4. r. 14. t. 5. a. 's a' T. 3, r. 35. t. öszve-
vetések szerént, az honnan önként foly, hogy
az illetén esetekben fejedelmi felkérető paran-
tsolatra szükség nem lehet, a' Tab. Instr. 157.
§. szerént.

83. *Hát ha valaki praeceptoriumat vé-
szen az appellatiót meg nem szenvedő ese-
tekben, 's a' mellett-is vesztes-fél, mi a' bünt-
tetése?*

Az óllyan esetekben, melyek az appella-
tiót meg nem szenvedik, ha ki Fejedelmi felké-
rető parantsolattal él, és a' mellett-is vesztes
Fél, mint törvénytelen parantsolattal élő arti-
cularis 200 magyar forint büntetésen marasz-
tatik az A. 4. r. 9. t. 1. a. szerént,

84. *Minő esetekben tiltatik a' praece-
ptoriumnak megadása?*

Vagynak végre óllyan esetek-is, melyekben
nyilván-való Törvény által megvagyon tiltva
még a' Fejedelmi felkérető parantsolat-is, és
következőleg az e' mellett a' Pernek egyébkor
meg engedet fellyebb botsátatásais, ilyenek: —

aa) Ha a' Per' dereka előtti kifogásokban a' kifogó által kéretetne-fel a' Tab. Instr. 159. §. szerént. bb) Ha a' Férj Feleségének, vagy az Atya gyermekeinek eltartóztatott Jovainak kiadásokért pereltetik a' Tab. Instr. 163. §. szerént. —

85. *Miként sūrgettetik, a' transmissio-nalis levélnek leiratása?* —

A' megengedett appellationak mint fennebb is láttuk következése a' Transmissionalis levélben való feljebb vitele, melyet ha ki maga idejében sūrgetni elmúlattya, perének vesztit szenvedti; már fennebb láttuk aztat-is, hogy ha a' Birón múlt-el, akkor a' veszélytől ment az appellans Fél; errevaló-nézve itten azt kellett megjegyeznünk, hogy a' Transmissio ki-iratását a' Fél sūrgeti akkor, a' mikor annak leírása költségeinek egy részét az Actuariusnak előre lefizeti 's arról magának testimoniumat vészen. —

86. *Mit tesz Rotulus, vagy in forma Apostolorum a' Pert fellyebb vinni?*

Az alsó Székekről Táblára szoktak Rotulus mellett-is felküldtetni a' Perek in forma Apostolorum, sőt a' Táblán kezdődött Perek-ből-is a' Személyes Nemességnek megbizonyítására indított, és a' büntető Perek; ezen módon küldtetnek fellyebb a' Szegényeknek, kiknek a' Transmissionalis Levélnek kiiratásá-

ra költségek nintsen fenn-forgó Pereik-is. In forma Apostolorum Rotulus mellett a' Per felküldeni annyit tesz, mint a' Per folyást az oklevelekkel együtt magok eredeti valóságokban felküldeni, nevezetét vette onnan, hogy valamint az Apostolok magok Személyekben jelentek-meg, mindenüt az igazság' tanítására, úgy itten-is magok az eredeti oklevelek magok valóságokban küldettnek-fel a' felsőbb Biró eleibe. — A' Rotulus pedig onnan, vette nevét, hogy Per'rendében a' Perlekedő Feleknek őszve - felelkezések' bévégzéséig a' feleletek a' levelekkel együtt, azoknak kezeiken kerék módjára forognak, ugyan-is ez azon laistromat teszi, melyben szorgalmatosan feljegyeztetik, hogy melyik Félnek minő levelei, és hány darabokban légyenek a' Per folyásba beadva. — Ez a' felbotsátás módja Jo'sef Császárnak új törvényes rendével közönségessé lett vala minden Perekre-nézve, ajánlható-is mind az időnek, mind a' költségnek megnyerésére nézve; ellenben az okleveleknek gyakori veszedelmeztetésekkel-is vagy on őszve - köttetve, azért ajánlhatóbb mindetig a' Transmissionalisnak kiiratása —

87. *A' Transmissionalis levelek egyformán irattatnak-é ki minden Itélő-Székekből?*

A' Transmissionalis Leveleknek kiiratása, az Itélő-Székeknek, melyekből, és melyekhez

a' Per felbotsáttatott, külömbségek szerént formáiban külömbözik; azért egy néhány formát ide vetek :

Transmissionales.

E Tabula Regia Judiciaria ad Regium Gubernium expediri solitae. —

Franciscus Primus etc. Fidelibus nostris Illustribus, Reverendo, Spectabilibus, Magnificis, Generosis, Prudentibus item ac circumspectis N. N. per antelatum M. Transsilvaniae Principatum partesque eidem incorporatas Gubernatori Regio, Regii item nostri in eodem Principatu Gubernii Ordinario Praesidi caeterisque Consiliariis nostris Gubernialibus Actualibus Intimis nobis sincere, et respective dilectis gratiam etc. Noveritis, quod nobis die T. Mensis T. Anni. T. stante videlicet termino celebrationis, et cursus Judiciorum Tabulae nostrae Regiae juxta Caesareo Regio Principalem cum Consensu Universorum Fidelium Statuum, et ordinum trium Nationum dicti Haereditarii nobis Transsilvaniae Principatus, partiumque eidem incorporatarum factam ordinationem per distinctas periodos continue, ac pro tunc a Dominica T. usque Dominicam T. in Libera Regiaque Civitate nostra M. Vársárhely durante, ad quam utpote Tabulam no-

stram Regiam Judiciariam causae Fidelium nostrorum Regnicolarum Transsilvaniensium, partiumque eidem Principatui incorporatarum juxta veterem, et approbatam eorundem consuetudinem, tam per formam brevium Judiciorum, quam etiam longae litis processu determinari, et adjudicari solitae (Dementis Diaetabilibus) Universae generaliter fuerant prorogatae una cum Fidelibus nostris sincere nobis, et respective dilectis Spectabilibus, Magnificis, Generosis, et Egregiis Michaële Székelly de Kilény Camerario, et Consiliario nostro Aulico, et praefatae Tabulae nostrae Regiae Judiciariae in Judiciis Tabularibus in persona nostra Praeside ordinario, magistrisque nostris Prothonotariis, ac Juratis praelibatae Tabulae nostrae Regiae Judiciariae Assessoribus profaciendo causantibus Judicio moderativo in eadem Tabula nostra Regia Judiciaria pro Tribunali Seditibus, et constitutis nobilis T. de T. tamquam Egregiorum T. T. Procurator legitimus sufficienti sui legitimatione Procuratoria instructus e medio reliquorum litigantium in nostrum, praefataeque Tabulae nostrae Judiciariae exurgens in conspectum obtenta prius serie factaque prae foribus litigantium legitima Generosorum T. T. proclamatione exhibuit et praesentavit nobis litteras super evocatione, et certificatione memoratorum Inctorum

Relatorias Anno T. die T. Mensis T. medio nobilium T. T. nostrae Regiae Judiciariae Scribarum, ac Juratorum notariorum specialiter ad id exmissorum in Possessione T. peractas, quibus exhibitis, et praesentatis cupiebat Bona litteris in iisdem memorata per memoratos Inctos violenter occupata una cum expensarum, et fatigiorum refusionibus sibi adjudicari ferendumque desuper Judicium debitae, ac finali executioni mancipandum decerni. — (Hic describuntur Evocatoriae cum suis Solemnitatibus quibus finitis subjunguntur allegationes partium cum hoc praeambulo) az az, itten már a' Perbe való idéztető Relatoria maga Solemnitássaival irattatik-bé — azután a' per maga egészen szorólszóra ilyen előrevaló feljegyzéssel. (Quarum quidem Evocatariorum, tenor et totius processus series et verbalis continentia sequitur in haec verba: Sacratissima etc. Finitis allegationibus describuntur Documenta Actoris suo ordine cum hoc praeambulo) az allégatioknak bévégzése után irattatnak-bé elébb a' Felperes' oklevelei azon Renddel a' mint beadattattak, ilyen előre-való feljegyzéssel minden oklevélnek solemnitássaival feljegyeztetvén) sequitur series Documentorum per Actorem exhibitorum, et quidem —

Primarum Litterarum Inquisitoriarum sub

Litt. A. et Nro. 1-o productarum Sacratissimae etc. *hic describit primum Documentum cum suis omnibus Solemnitatibus, quo finito continuatur.*

Secundarum vero Donationalium sub Litt. B. et Nro. 2-o productarum tenor sequitur in haec verba: Nos Gabriel etc. *describitur hic isthoc aequae cum suis solemnitatibus et sic porro singula actoris Documenta (A' Felperes leveleinek e' szerént lett leírások után az Alperes' oklevelei irattatnak-le megént azon módon mint a' Felperes oklevelei irattattak ezen felirással)* quibus finitis inseruntur documenta partis Inctae cum sequenti praeambulo. —

Documentorum vero per Inctam partem productarum tenor, et verbalibus continentia sequitur in hunc modum et quidem — *Primarum: Inquisitoriarum etc.*

Secundarum vero Contractualium sub signo)(exhibitarum, *quod instrumentum aequae cum suis solemnitatibus describitur, et sic porro reliqua etiam praeambula (tandem illatis hunc in modum Documentis subjungitur iis, latum super allegationibus, et Documentis deliberatum cum sequenti praeambulo (e' szerént magok Solemnitásaikkal együtt leirattatnak az Alperesnek-is levelei, ezeknek bévégzése után pedig irattatik-bé a' Delibe-*

ratum ilyen előre-velő kifejezéssel) Quibus partium allegationibus et contentionibus productisque ab utrinque documentis in judiciale trutinum sumtis, matureque perpensis, assumptoque desuper praefatorum Tabulae Regiae Praesidis Magistrorum Prothonotariorum, ac Juratorum eiusdem Tabulae Regiae Assessorum una nobiscum in examine, et discussione causae praesentis pro Tribunali Sudentium, et constitutorum maturo iudicio, et sana deliberatione praehabita die T. Mensis T. anni T. sequens tulimus, fecimus, atque pronuntiavimus *Deliberatum*, *hic describitur Deliberatum una cum subsecutis de causae Appellatione allegationibus factoque desuper Deliberato: — Si deinde aliquod remedium interponatur; v. gr. Novum cedendo Appellationi, tunc describuntur primum Litterae ad recipiendum Novum Certificationis Relatoriae; deinde allegationes utrarum partium, demum latum superinde Deliberatum hunc in modum: (hogy ha a' Felek appellatio felett, vetekedtek, vagy valamelyik Novum cedendoval élt, avagy praeceptoriummal — ezen lépések-is az appellatio felett való Deliberatummal, vagy a' Fejedelmi parantsolattal való lépésről szóló Relatoriával az e' mellett folytatott processussal, és ezekből következett ujj Itélettel együtt e' szerént szo-*

kott leirattatni t. illik elëbb a' következendö jellentés) Interim supra scriptus Inctorum Procurator N. N. remissa Appellatione exhibuit Maiestati nostrae, Tabulaeque nostrae, Regiae Judiciariae Litteras quasdam super certificatione ad novum Judicium recipiendum. Relatorias medio Regionum egregiorum, et Nobilium T. et T. huius V. Judicis Nobilium, amborum autem Juratorum Comitatus nostri N. N. Assessorum legitime confectas, et emanatas, quarum quidem Litterarum Certificatorio Relatoriarum tenor talis erat (*Describuntur Certificatoriae cum suis Solemnitatibus*): *azután a' Certificatoria Relatoria minden Solemnitássaival*) quibus finitis describuntur allegationes penes novum propositae cum sequenti praeambulo (*'s utánna mingyárt az ujj allegátiok ilyen praeambulummal*;

Subsecutarum vero allegationum tenoralis erat) *Describuntur allegationes per extensum, quibus finitis describuntur documenta, cum sequenti praeambulo*) *ezekután a' beádoott ujjabb Levelek ezen feljegyzéssel*) Per Inctos novisantes exhibitorum Documentorum, et quidem *Primarum Inquisitoriarum sub Litt. A.* productarum tenor, et Verbalis contentia haec est (*Describitur Documentum hoc cum suis Solemnitatibus, quo peracto describitur aliud Documentum adjecto praeam-*

bulo: — secundarum vero Donationalium sub Litt. B. productarum etc.) Sic porro et cetera Documenta actoris novisati cum hoc praeambulo) azután a' másik Félnek Documentumai ilyen kijelentéssel: Documentorum autem per Actorem novisatum productorum renores, et verbales continentiae sequuntur in hunc modum, et quidem Primarum Consensualium sub Nro. 1-o Productarum Secundarum Inquisitoriarum sub Nro. 2-o exhibitarum etc. (Et sic porro finita descriptione Documentorum subjungitur Deliberatum cum sequenti praeambulo.) A' Leveleknek leirások után azonnal a' Novum mellett hozott Itélet irattatik-le ilyen kifejezéssel) Quibus de verbo ad verbum modo praedecclarato descriptis causae praesentis cursu dilationibus prorogationibus intervenientibus continuato mutuisque Documentis suis exhibitis tandem ambae partes circa praemissa postularunt, a praefata Tabula nostra Regia Judiciaria Juris aequitatem, et Justitiae complementum elargiri. — Unde nos habito desuper, et assumpto praefatorum eiusdem Tabulae Regiae Judiciariae Assessorum una nobiscum in examine et discussione causae praesentis pro Tribunali Sedium, et Constitutorum maturo iudicio, Sanaque Deliberatione praehabita die T. mensis T. Anni T. sequens tulimus atque fe-

cimus pronuuciavimusve Deliberatum. *Describitur Deliberatum una cum subsecutis allegationibus lataque super transmissibilitate causae Deliberato. Quibus finitis concluduntur Transmissionales prout sequitur: ezeknek a' kért, és megengedett appellatioról való allegatiokkal, és itélettel együt lett leírások után a' Transmissio e' szerént fejezstetik-bé:* Unde vos Gubernator noster Regie ceterique Regii nostri Gubernii Consilarii Actuales Intimi causam partium praemissam vestri in praesentiam appellatam, ac modo praevio in forma Transmissionalium, ad vos transmissam assummere eamque secundum Deum, et eius Justitiam revidere, discutere, et dijudicare, iudiciumque desuper ferre modis omnibus debeat, et teneamini. — Secus non facturi praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum N. N. Praeses mpr. Lecta coram partibus collata Correcta, et extradata per Magistrum N. N. Prothonotarium, mpr.

Transmissionalium e Tabula Regia ad Gubernium R. expediri solitarum alia formula Transmissionalibus Fororum Inferiorum ubi ad Gubernium transmittuntur praemitti solita. —

Franciscus. etc. Fidelibus nostris Illustribus Reverendo Spectabilibus Magnificis, Generosis, Prudentibus item ac Circumspectis

nobis sincere, et respective dilectis Gubernii nostri per antelatum haeraeditarium nobis Transsilvaniae Principatum partesque eidem adnexas Regii Praesidi, Gubernio item nostro Regio gratiam (etc. noveritis etc. *vide Stylum praecedentem usque verba: az az; a' többit az elöb-beni formából kell kiirni egészszzen ezen szavakig: exhibuit, et praesentavit* nobis Tabulaeque nostrae Regiae Judiciarise in figura iudicii certas quasdam litteras Sedriae generalis Comitatus nostri T. in causa praefatarum partium Transmissionale per Egregium T. modo fati Comitatus T. ordinarium Juratum Notarium An. T. die T. mensis T. extradatas Sigilloque eiusdem Comitatus consveto munitas, tunc clause confectas, ac per fidelem nostrum Generosum T. de T. per dictum M. Transsilvaniae Principatum partesque eidem adnexas, Magistrum Prothonotarium apertas Maiestati nostrae intitulatas, omnique a lege requisita Solemnitate confectas, et emanatas sequentis tenoris. —

Allegationum autem coram Tabula nostra Regia Judiciaria propositarum tenor, latique super inde Deliberati continentia sequens est: Describuntur hic allegationes et Deliberata per extensum *Conclusio*) ide a' Törvényes Királyi Táblán tett allegatiók a' Deliberatummal egygyüt irattatnak-bé, és e' szerént végeztetik.

bé az egész Transmissio) unde vos Gubernium nostrum Regium Causam partium praemisam coram nobis in praefata Tabula Regia Judiciaria penes appellationem agitatam, — et decisam, ac ad interpositam per Actores adpellationem vestri in praesentiam transmissam assummere eamque secundum Deum, et eius Justitiam revideret discutere, et dijudicare, iudiciumque desuper ferre modis omnibus debeatis, et teneamini. etc. —

Transmissionales ab E. R. Gubernio ad Augustam Aulam expediri solitae.

Sacratissima Caesareo Regia, et Apostolica Maiestas Domine Domine Clementissime. Vestra clementer nosse dignetur Maiestas Sacratissima, quod in hoc Anno T. die T. mensis T. nobis: Fideli Maiestatis Vestrae Sacratissimae N. N. Camerario, et Consiliario Status Actuali Intimo insignis Ordinis S. Stephani Regis Apostolici commendatore et per M. Transsylvaniae Principatum, partesque eidem incorporatas Gubernatore Regio, et Regii Maiestatis Vestrae Sacratissimae in eodem Principatu Gubernii Praeside ordinario eiusdemque Gubernii R. Consiliariis Actualibus Intimis in L. Regiaque Civitate T. tum aliorum publicorum M. huius Principatus negotiorum Causa, tum vero pro Causis ab Inferioribus Iudiciis via legitimae adpellationis, et de recepta

consuetudine nostri in praesentiam provocatis maturius revidendis, et discutiendis pro Tribunali assidentibus Egregius T. de T. tanquam Generosorum T. T. de T. ut Inctorum, et appellantium Procurator legitimus cum sufficienti sui Procuratoria constitutione nostrum judicarium axurgens in Conspectum exhibuit, et praesentavit nobis contra, et adversus Egregios T. T. de T. ut Actores, et appellatos ratione Bonorum T. omnium in Comitatu T. existentium Litteras quasdam Transmissionales e Tabula Maiestatis Vestrae Sacratissimae in Transsilvania partibusque eidem incorporatis Judicaria anno T. die T. mensis T. Subscriptione Fidelis Maiestatis Vestrae N. N. Camerarii Status, et Regii ejusdem altefatae Maiestatis Vestrae Sacratissimae in antelato M. Transsilvaniae Principatu Gubernii Consiliarii Actualis Intimi, nec non praefatae Tabulae R. Judicariae Praesidis ordinarii extradata item alterius Magistri Prothonotarii Fidelis Maiestatis Vestrae N. N. et Sigillo apud eandem Tabulam Regiam Maiestatis Vestrae habito Judiciali outhentico eoque Transsilvanico roboratas emanatas, et expeditas in haec verba M. Theresia etc.

Allegationum autem coram nobis propositarum latique superinde Deliberati tenor sequitur in hunc modum: Anno T. die T. men-

sis T. in Libera Regiaque Civitate T. sub ordinario Excellentissime — Gubernatoris praesidio. — etc. --

Conclusio Unde nos Causam partium praemissam cum tota sua Serie, et Processibus prout coram nobis exhibita praesentata agitata revisa, et decisa exstitit altissimo Vestrae Maiestatis Sacratissimae oraculo pro suprema decisione, et revisione humilime submittimus, intemerata fide permanentes.

E Regio M. Princ. Transsilvaniae Gubernio
Claudiopoli die T. Mensis T. Anni T.

Maiestatis Vestrae Sacratissimae

humilimi perpetuoque
fideles et Subditi, et servi

N. N. Gub.

N. N. Secret.

Transmissionales e Foro Productionali ad Excelsam Aulam expediri solitae.

Sacratissima Caesareo Regia, et Apostolica Maiestas Domine Domine Clementissime Benignissime.

Vestra clementer nosse dignetur Maiestas Sacratissima quod nobis die T. mensis T. anni T. stante videlicet Regii Maiestatis Vestrae Sacratissimae in M. hocce Transsilvaniae Prin-

cipatu, et partibus eidem reincorporatis [Gubernii, Tabulae Regiae Judicariae, Supremorumque Comitatum, Sedium et Districtuum Officialium juxta ordinationes — Maiestatis Vestrae Sacratissimae Caesareo Regio Principales de super recensissime emanatas ad tenorem Comp. C. P. 5. Ed. 27. congregatione in Liberam Regiamque Civitatem T. indicta ibidemque a Dominica Invocavit, ad Dominicam usque Passionis fine revindicandorum Fisci Maiestatis Vestrae Regii Jurium durante, profaciendo causantibus, iudicio moderativo una constitutis Egregius T. de T. tanquam legitimus Fidelis Maiestatis Vestrae Generosi Antonii Köszegi de Galgotz tunc Causarum per M. Transsilvaniae principatum, et partes eidem incorporatas publicarum et Fiscalium V. Directoris ratione officii sui V. Directoratus, in quem causae infra declarandae prosecutio a Generoso quondam T. de T. dum vixisset praefatarum causarum publicarum, et Fiscalium ordinario Directore legitime est condescensa, ut Actoris Procurator obtenta prius serie, factaque praeforibus litigantium uti moris, et consuetudinis est receptae legitima N. N. Regii Maiestatis Vestrae Sacratissimae Gubernii Consiliarii Actualis Intimi, Nationis item Saxonicae Comitatus, et Sedis Saxonicalis Cibiniensis Judicis Regii, nec non vacante officio consulatus Pro-

vincialis eiusdem Nationis Saxonicae Consulibus
 Provincialis ratione dictorum officiorum con-
 sulatus, et Regii Judicatus suo, ac totius Ci-
 vitatis Cibiniensis ac insimul totius Nationis
 Saxonicae Universitatis nominibus, et in per-
 sonis velut Incti proclamatione nostrum Judi-
 ciarium exurgens in conspectum sufficienti sui
 legitimatione instructus exhibuit, et praesen-
 tavit Litteras quasdam super quindenali Incti
 praenominati certificatione Relatorias modo le-
 gitimo confectas et emanatas. — Quarum qui-
 dem litterarum certicatoriarum subsecutura-
 rumque partium pro, et contra factarum alle-
 gationum, et responsionum, Documentorum-
 que ab utrinque productorum, totius denique
 Causae coram nobis infra modo scripto agita-
 tae series, praeprimis vero praeattactarum Cer-
 tificatoriae Relatoriarum tenor sequitur in haec
 verba: (Describuntur Certificatoriae, tum alle-
 gationes dein Documenta utrarumque partium
 quemadmodum in Transmissionalium e Ta-
 bula Regia expediri solitarum formula dictum
 est. Demum subjungitur Deliberatum cum se-
 quenti praeambulo) ezeikután béirattatik a' Cer-
 tificatoria Relatoria, az allegatiokkal Documen-
 tumokkal együtt mint az első formában irtuk,
 's végre a' Deliberatum ezen előre-való hotsá-
 tással) Quibus partium praememoratarum pro
 et contra modo praevio factis allegationibus,

et responsis productis item singularum partium documentis omnibus in Iudicium assumptis, et mature ruminatis die T. M. T. anni T. sequens a nobis latum, et pronunciatum est *Deliberatum* (quo una cum allegationibus postea secutis descripto sequitur. — *Conclusio*) ennek leirása után következik a' következendő bésejezés: Cuius quidem Causae praevio modo coram nobis agitatae, terminatae appellatae, et judicialiter transmissae praesentibus transmissionalibus insertae, coram partibus perlectae, et cum Protocollo comportatae seriem pro Suprema Maiestatis Vestrae Sacratissimae decisione humillime substernendam duximus cunctosque felicitatis auctus Maiestati Vestrae Sacratissimae, et Augustae Domui precati intemerata fide perennamus.

Eiusdem Maiestatis Vestrae Sacratissimae humiles perpetuoque

(L. S.) fideles subditi, et Servitores

N. N. Praeses.

Extradatum e protocollo fori Productionalis ad commissionales Exc. R. Gubernii die T. mensis T. anni T. Nro. 93. emanatas Cibinii die T. mensis T. an. T. per Magistrum T. T. Prothonotarium.

X. FŐ-CZIKKELY.

A' Novum Gratosumról.

88. *Mit értünk a' Novum Gratosum által?*

A' Novum Gratosum által-ertyük azon törvényes menedéket, mely szerént a' megnyerett Fél, a' Birói Itéletnek (ha Alperes) elégtételben vételével uradalmon-kivül tétetve Fejedelmi kegyelem, vagy-is parantsolat mellett a' Pert meg ujjitva maga igazát ujj oklevelek, és állítások' segedelmével keresi. Szóll erről a' T. 2. r. 77. t. a' T. Instr. 143, 148. §.

89. *Miket jegyezhetünk-meg ezen Novummal való élhetésről, 's nevezetesen uradalmon belől lehet-é helye, hát az olyan Perekben melyekből a' menedékek kirekesztettek, 's mennyi idő alatt lehet vele élni?*

Az honnan láthatni, hogy a) Ennek tsak uradalmon-kivül légyen helye, annálfogva uradalmon belől vele senki sem élhet, melyre-nézve ha az Alperes kíván vele élni, köteles elébb a' terhelő itéletnek eleget tenni. — Mondom pedig ha az Alperes akar vele élni; mert a' Felperes éppen azért Petel, hogy a' Per alatt való Jóknak uradalmán kívül vagyon, azért réánézve ha Gratosummal kéntelen élni az Executionak véghezvitele nem szükséges, — ha csak valamely birságon, költség'és fáradság' megfizetésén nem marasztatott; mert ezen esetben ő-is

csak ezeknek lefizetésekről előmútatandó hiteles bizonyító-írás mellett Gratosumat. *b*) Hogy mivel ezen menedék Fejedelmi kegyelmet tárgyaz ha mindjárt a' Per' tárgyára-nézve olyan, melyből Törvény, vagy Contractus-által minden menedékek kirekesztetnek még-is helyt nyer, ha név szerént ez-is kinem rekesztetik, mert a' Törvény, vagy Contractus-által való kirekesztéssel csak az Uradalmon belől való menedékek rekesztetnek-el, azért, hogy a' peres Fél maga jóvának birtokától továbbra-is elne zárattassék, már pedig ha egyszer az ezen Novummal élő csak uradalmon kívül élhet vele, a' nyertes Fél maga jóvának birtokában helyheztetve a' Novum ellátása alatt-is hasznát veszi, ezt bizonyítja a' T. 2. r. 77. t. és a' szüntelen való szokás. — *c*) Minthogy a' Perek a' T. 1. r. 79. t. szerént 32 esztendő alatt praescribáltatnak (idősítettnek) az Alperes ugyan az Executionnak véghezvitelétől, a' Felperes pedig az Itélet' kimondásától számlálendő 32 Esztendő alatt akármikor élhet vele; sőt ha specialis retractatio mellett erre való jussát fenn tartotta a' praescriptio (idősítés) ezáltal elenyésztetvén azután-is élhet a' Tab. Instr. 148, §. szerént. —

90. *Ezen Novummal való élésre mik kívántatnak?*

A' véle-való élésre ezek kívántatnak, úgy-

V. Darab 12

mint: *a*) Hogy az ezzel élni kívánnó erről Fejedelmi parantsolatot, vagy a' F. K. Gubernium, vagy a' Méltóságos Törvényes Királyi Tábla Cancellariájáról végyen a' Táb. Instr. 144. §. és a' T. 2. r. 77. t. 1, és 8. §. és az A. 4. r. 1. t. 23. a. szerént; hogy ha mindazonáltal pura fiscalitás természetéről vagy a' Per az A. 2. r. 8. t. 3. a. szerént, ekkor a' Tab. Instr. 144. §. értelménél-fogva a' parantsolatot nem a' tisztelt Cancellariákon, hanem egyesesen Felséges Fejedelmünktől kell kinyerni.

b) Az e' szerént nyert parantsolat mellett az ellenkező Felet certificáltatni, kell a' Novum halgatására, nyóltzad vagy tizenötöd napra a' mint tudniillik Erdélyi, vagy Magyar Országnek Erdélyhez ragasztatott részekbéliék az Itélő-Szék' a'vagy a' peres Felek'; azon Itélő-Szék' eleiben a' mely előtt a' Per' első kezdetében folyt-le; mert valamint a' Novum több nemei által a' novisált Itélet megsemmisítettén, a' Pernek az első Instantiai Forumokra visszaker térni, és ottan elláttatni, úgy a' Novum Gratosum mellett-is a' Pernek az első Széken kell elláttatni, tudniillik: *aa*) Ha örökösön elidegenítettett pura Fiscalitásnak vissza-szerzése forog fenn a' Productionale Forum előtt a' Comp. 5. r. 27. Ed. szerént. *bb*) Ha pedig ideig elidegenítettett pura Fiscalitás forog az Ap. 2. r. 8. t. 2. a. szerént a' Felséges Királ-

lyi Gubernium előtt. *cc*) Ha két Jurisdictionokhoz tartozó közönségeknek határ-jegyzeik felett forgó a' Per, az Ország' gyűlése, vagy ennek nem létében a' Felséges Királyi Gubernium előtt. *dd*) Ha Jus Regium latens kerestetik a' Törvényes Királyi Táblán kezdődvén első mozdittásával a' Per, Novum Gratosum mellett-is itten kell fölynia a' Tabularis Instr. 144, §. szerént. *ee*) Hogy ha mindazonáltal első kezdetében a' Per arbitrativum Forumán, vagy uradalmi Széken kezdődött, minthogy ezek rendkívül-való Székek, Novum Gratosum mellett a' Per ott kezdődik az hová appellatio úttján vitetett, vagy kelletett vitetnie az uradalmi Székről, vagy arbitrativum forumról a' Tab. Instr. 145. §. szerént; megjegyezvén azt az arbitrativumról, a' mint annak helyén-is megjegyztük, hogy ha a' Compromissumban nyilván, avagy titkon-is, tudniillik: minden további lépésnek kirekesztése feltételével, a' Novum Gratosum élése kinem rekesztett, ezen Itélő-Szék előtt, mint a' mely rendes Itélő-Szék helyett szolgál, elláttatott Perekben-is a' Novum Gratosumnak helye vagon. — *c*) A' Novum Gratosum halgatására meghivattatott peres Fél nem csak megjelenni köteles, hanem egyszersemind a' Novum előtt a' Perben forgott minden Leveleit-is elé-

adni tartozik a' Tab. Instr. 146. §. szerént a-
 zért; mert külömben a' Novummal élő Novu-
 má-t nem folytathatná. — d) A' Novum Gra-
 tiosummal élő maga Novumát Procurátori meg-
 hívás mellett-is folytathattya, mert ez eszköze
 a' Novum Gratosum folytathatásának 's azon-
 kívül-is tsak az egyben nem férkezhető mene-
 dékek egyszerre és egyszerismind nem alkal-
 maztathatnak, azomban a' Procurátori meghi-
 vás itten a' nagyobb Birság' letételével, nyer
 helyet, a' mint ezeket láthatni a' T. 2. r. 80,
 81. t. e) A' T. 3. r. 11. t. és a' Tab. Instr.
 147. §. szerént a' Novum Gratosum a' Per-
 derekában tsak egyszer engedtetik-meg, 's ha
 az azzal élő ítéletesen attól elzárattatik, min-
 den további Perre való útya bézárattatik, és
 örökös halgatásra szorittatik a' Tab. Instruct.
 146-dik §. szerént. — Ha mindazonáltal vala-
 mely Simplex exceptionak megállítása által-zá-
 rattatik-el a' Novumának folytatásától, mindan-
 nyiszor valahányszor e' szerént esik-el Novumá-
 tól, ujjabb Novumat vehet az Ap. 2. r. 8. t. 3. a. e'
 szavainál-fogva: Novumat pedig toties quoties
 per exceptionem condescendálna, mind annyi-
 szor ujjabbat extráhálhasson, és élhessen vele.
 A' Novi Gratosi parantsolatnak készitté-
 séről tett észre-vételeket lásd: ezen Rész első
 Szakaszának utolsó fő-czikkelyében.

Tóldalék.

Hogy azokat, melyeket ezen Könyvnek rendében a' Perlekedés Rende körülvaló lépésekről eléadtam, a' járatlanabb Ifiak tisztábban megérthessék, szükségesnek tartottam, ezen tóldalékban, egy panaszos és egy rendes Pernek folyamattját Példában előadni.

A' példák költeményesek, melyek tudtomra soha-sem történtek, de történhető esetekhez vagynak alkalmaztatva, 's reménlem, hogy sinor mértékül szolgálhatnak a' magokat előadható esetekhez megkívántató Keresetes-leveleknek készítéseiben. — Ezt előre botsátottam azért, ne hogy valaki ezen példákból valamely just formállyon az azokban foglalt Jokhoz. — Hozzáfogok ezzel a' példázatoknak előadásokhoz.

Panaszos Pernek (querulosus processus-nak) tárgya légyen ez:

Nemes Kolo's-Vármegyében Patában volt Curiáját *Felleg Peter* eltserélvén *Esső Jakab-nak* ugyan azon Vármegyében Gyerő Vásárhelyen lévő Curiajával, a' cserében vett Jószágot egész haláláig békességesen birja. Hóltá-után a' Jószágot száll a' vejére *Harmath Lőrinczre*, azomban *Jég Jeromós* 1810-be *Martiusnak* 20-kán a' fenn érdeklett Jószágot erő hatalommal elfoglallya, azért *Harmath Lőrincz* vissza-tétetését a' *Tekintetes Kolo's-Vármegyei*

Generalis Széken panaszos Kereseten megkeresni szándékozván a) Előbbször eskettet az eddig elé békeséges birtokáról és abból lett kiűzetetéséről, azután b) a' bépanaszoltatandó Felet certificáltattya nyóltzadnapra Instántia mellé a' Tekintetes Kolo's-Vármegyei Generalis Székre az ide leirt forma szerént:

Méltóságos Báró Fő-Ispány Ur!

Tekintetes Nemes Törvényes Generalis Szék!

Alázatos szolgálatomnak ajánlása mellett jelentem alázatosan a' Méltóságos B. Fő Ispány Urnak, és a' Tekintetes Törvényes Generalis Széknek, hogy ezen folyó 1810-dik esztendő Mártius hólnapja 24 napján Tekintetes Harmath Lőrintz Ur engemet Tisztem és hivatalom szerént megkeresvén, szokott jussomnak letétele mellett, küldé-el ezen Nemes Kolo's-Vármegye Gyerő Vásárhely nevű helységébe az ide alább leirt és kezembe nyujtott Instructioval, hogy azzal törvényesen procedálnék, mely szóról-szóra így vala megírva:

Instructio.

Tekintetes Harmath Lőrintz Ur, az Urat Tekintetes Jég Jeromos Urat én általam szokott Jussomnak letétele mellett törvényesen certificáltattya mától törvényesen számlálándó nyóltzad napra, Tekintetes Nemes Kolo's-Vár-

megyének közelebből tartandó Generalis Székére beadandó Instantia mellé ily' okon:

Tudva vagyon az Ur előtt az, hogy Tekintetes Harmath Lőrincz Ur Istenben bódogúlt apossa Felleg Péter Ur által Tekintetes Esső Jakab Urtól maga Patai Curiája helyett, tserében kapott, és halála után tisztelt Harmath Lőrincz Urra Felesége Felleg Ilona Örökösödése jussán szállott Gyerő Vásárhelyi curiáját, valamint elhunyt Apossa, úgy maga az Exponens Ur-is mint valóságos sajáttyát békeségesen birta, az Ur, mindazonáltal, sem az Isten' parantsolattyával, sem az Ország' Törvényeivel nem gondolván, ezen folyó 1810-dik Esztendő Mártius hólnapja 20-dik napján, a' fenn ditsért Exponens Urat fenn irt Gyerő Vásárhelyi Curiájából erőhatalommal elüzte, és aztat emberei által maga számára erőszakoson elfoglaltatta, és hatalmasan mai napig-is birja az exponens Urnak és maradékinak tetemes kárára és praejudiciumára, melyet az Exponens Ur elnem szenvedhet. Ez okon azért mostan az Urat én általam Tisztem és hivitalom szerént törvényesen certificaltattya ad 8-um diem a die huiusmodi certificationis legitime computandum, iuxta modum et processum alias in similibus observari solitum ratione praevia coram latius declaranda, ezen Nemes Kolo's-Vármegye Törvényes Generalis Székére eziránt

béadandó panaszsa mellé, a' holott-is akár jelenik-meg az Ur, akár nem, az Exponens Ur maga panaszszát in ipso octavo béadni és a' Törvények' útmutatások szerint maga restitucióját cum damnorum, expensarum, ac fatigiorum refusione adjudicáltatni fogja kérni, fennhagyván magának a' patrált potentia iránt való Processussát; mindenkben azt követvén, a' mit a' Törvény, és Igazság hoz magával, légyen ez hírével és tudtára az Urnak, et protestatur. Én-is hivatalom eskötelességem szerint a' fenn-irt napon és esztendőben elmenék a' fellyebb irt Instructioval ezen Nemes Kolo's-Vármegye Gyerő Vásárhely nevű helységében, Providus Zepáde Juon Tekintetes Jég Jeromos Ur zsellére házához, a' holott-is a' nevezett Zepáde Juont elétalálván ő előtte az Instructiot szóról-szóra felólvastam, és annak foglalattját véle jól megértetvén tisztelt Tekintetes Jég Jeromos Urat fenn-irt Zepáde Juon által az Instructioban megirt dolog végett certifikálám 8-ad napra ezen Tekintetes Nemes Kolo's-Vármegye Tekintetes Törvényes Generalis Székére Instantia mellé: kiis ezen certifiatiomra felele Oláh nyelven: *aud, intzelég s oj szpunye lá Dominu méu*; az az: hallom, 's értem 's megmondom Uramnak) kevés időmúlva vissza-térvén azt mondá: *ám szpusz lá Dominu si csere parie* (az az, megmondám Uramnak,

's párt kér). Mely certificatio én általam mindenekben e' szerént menvén-véghez, irtam-meg énis Nagyságodnak, és a' Tekintetes Törvényes Generalis Széknek fide mea mediante szokott petsétem, és tulajdon nevem aláírása alatt a' fennirt helyen, napon, és esztendőben tisztelettel lévén:

Nagyságodnak és

A' Tekintes Törvényes Generalis Széknek
alázatos szolgája

Hideg Salamon mpr.

Tekintetes Nemes Kolo's-Vármegye'

Hűtős Szólga Birája.

Indorsatioja vala ez:

Tekintetes Nemes Kolo's-Vármegye Törvényes Derék Székének alázatossan. Az Petsétet befoglaló felén fellyül ilyen írás olvastatik: A. 1819. Appert. per Josephum Görög I. Comitatus Kolo's Ordinarium Notarium. c) Panaszos Levelét e' következő módon írja-meg:

Tekintetes Törvényes Derék Szék!

E' folyó 1819-dik esztendőben Martius' hónap' 20-dik napján Tekintetes Jég' Jeromos Ur, nem tudom minő okból, embereivel ezen Nemes Vármegyében Gyerő Vásárhellyen, néhai Apósom FellegPéter Ur által Tekintetes Esső Jakab Urtól maga Patai Curiajáért cserébe kapott, és Feleségem' jussán halála után reám maradt, 's mind ő általa, mind általam a'

fenn irt napig békességesen birt Udvarházamra rohant, engemet onnan kiűzött, 's fegyveres embereivel Udvarházamat maga számára erő-hatalommal elfoglalván, beléült. Ennek megbizonyítására ide zárom 1-o azon Contractust, mely Apósom Felleg Péter, és Esső Jakab Urak között lett, és ezen Curiának elcserélését meg-

A) bizonyittya maga eredetében sub *A*

2-o Ugyan maga eredeti valóságában azon Inquisitorio Relatoriát, melyből békességés birtokom, és ezen törvénytelen erőszak-tétel nyil-

B) van kivilágosodik, sub *B*

3-tio Ide zárom azon Certificatorio Relatoriát, mely szerént a' nevezett hatalmaskodó Urat ezen Nemes Törvényes Szék' elejében bé-

C) adandó panasz mellé meghivattam sub *C*

Mivel pedig mind az Isten parantsolat-tyával, mind pedig Hazánk Törvényeivel nagyon ellenkezik ezen hatalmas és erőszakos elfoglalás; fennhagyván magamnak az hatalmaskodásért indítandó különös keresetemet; könyörgök alázatossan a' Tekintetes Törvényes Derék Széknek méltóztasson engem az App. Const. 3-dik része 8-dik titulussa, 1-ső articulussa értelménél-fogva, azon Jég Jeromos Ur által elfoglalt Curiám' birtokába, történt káram, okozott költségeim, és fáradságom vissza-fordítások mellett, vissza-téetni; a' ki e-

gyébaránt alázatos tisztelettel maradok A' Te-
kintetes Törvényes Derék Széknek

alázatos szolgája

Harmath Lőrincz mpr.

Az egyben hajtott könyörgő Levélnek külső
felén ezek valának írva :

Tekintetes Nemes Kolo's-Vármegye' Tör-
vényes Derék Székéhez, bényujtott panaszos
Levele a' benn irt Harmath Lőrincznek, mint
felpanaszlónak, Jég Jeromos ellen mint bépa-
naszóltatott ellen.

Ezen Nemes Vármegyében Gyerő Vasárhel-
lyen hatalmasan elfoglalt Curiájának vissza-
adattatása iránt. Acclus. fr. 3. sub A. B. C. orig.

Ezen alól a' proclamatioja vala megírva :
1819-ben Aprilis' 2-kán a' Tekintetes Nemes
Kolo's-Vármegyei Törvényes Generalis Szék'
Dictaturáján kikiáltatott (proclamáztatott)

Bruma János

Actuarius által.

d) A' Proclamatio e' szerént megesevén az
őszvefelelkézések ily formán tétethetnek-meg: A'
bépanaszóltatott Alperes legitimált Törvényes
Szószollója Istvánfi Pál, ki által a' fennhagyandóknak
fennhagyások mellett solemni cum protestatione
communicatit (közöltetést) kér et pr. A' Felpanaszló
Felperes legitimált Törvényes Szószollója Basa Miklós
által az Alperes által kért Communicatit (közöltetést) nem ellenzi:

1810-ben Aprilis' 2-dikán hozott 's kimondott

Itélet.

A' kért Communicatio harmadnapig megengedtetik, 1810-ben Aprilis' 6-kán tovább folytattatván ezen Per' az Alperes fenn legitimált Procurátora által minekelötte a' panasz derekához szóllana Törvényes kifogást téssen a' processus ellen ezen okból: A' felpanaszoló Úr hatalmas elfoglalást praetendál, 's annálfogva elfoglalt Javainak biradalmában magát visszátétetni kívánnya, de mivel az ide 1 szám alatt mellékelt Contractusból világos az, hogy a' bépanaszóztatott a' fennforgó Curiát, hozzá-tartozandóival együtt, Felleg Gábortól 1818-ban megvásárolta, 's idei Martius' 20-kán magát annak birtokában törvényesen béiktattatta, bizonyos az-is, hogy a' bépanaszóztatott semmi hatalmas elfoglalást nem tett, tehát hogy ezen panaszos processusnak sintsen helyye, 's annálfogva a' Processust cassáltatni kérvén a' Felpanaszlónak keresetét merőben tagadgya, annyival-is inkább hogy az 1 szám alatti Contractusból az irt Jószágnak az egyenes örököstől való megvásárlása meglévén bizonyitva a' felpanaszlónak, valamint annak birtokára, úgy a' bépanaszóztatott törvényes béiktatásának ellentállására semmi jussa nem vala, 's azért a' midőn idei Martius' 20-kán Törvényesen

a' vett Jókban a' bépanaszóztatott magát intro-
 ducáltatná, a' Felpanaszló hatalmason ellent-
 álván, méltán hatalmaskodónak, és törvénytelen
 megtámadónak tartattathatik, nem tsak, hanem
 annak igazságoson meg-is íteltethetik, a' mint
 hogy ezennel meg-is kívánnya a' bépanaszólta-
 tott, hogy a' felpanaszló erőszakos ellent-állónak
 íteltetvén ezen keresete alól méltatlanság' bünt-
 tetése, 's költsége, fáradsága megfordítása mel-
 lett feloldoztassék r. r. pr. A' felpanaszló fenn
 legitimált Procurátora által a' bépanaszóztatott-
 nak kifogására, és derekas feleletére ezeket re-
 plicálja: Az Alperes a' maga potentiosa oc-
 cupatioját igazságossá akarja tenni, a' múlt esz-
 tendőben Tibád János, és Czirka Brutus As-
 sessorok jelenlétekben költ emtionalis Contra-
 ctus által, de ennek törvénytelen vólta kitetszik
 a B. alatt ide zárt Inquisitorio Relatoriában
 feljegyzett 1-ső 2-dik 3-dik és 4-dik Tanúknak
 a' 3-dik pontra tett vallomásaikból, a' kik tisztán
 és világosan bizonyittyák a' Felperes 25
 esztendei békességes, és törvényes birtokát, de
 továbbá ezen tölle elkövetett potentiát a' Fel-
 peresre akarja háritani, azt vitatván, hogy ma-
 gát a' fenn említett Contractus mellett intro-
 ducáltatni kívánván a' Felperes ezen jussába
 akadályoztatni akarta, 's e' lett vólna óka a'
 lármának, de ezen állításának-is igazságtalan-
 sága kitetszik a' fenn említett Tanúknak a' 4-ik

kérdő pontra tett vallomásaikból, a' kik tisztán bizonyították mint szemmel látott bizonyosságok hogy a' bépanaszoltatott fegyveres néppel haramia módra ex improviso ütött a' Felperesre, az introductio' solemnitássai közzé pedig mind eddig e'féle actus nem számlaltatott, ugyan azért a' Felperes igazságát tekintvén e' löbbi kérése mellett megmarad, 's Curiáját vissza-adattatni 's költségét, 's fáradságát megfordittatni kéri.

A' bépanaszoltatott Alperes a' Felpanaszlónak replicájára ezeket duplicálja: A' bépanaszoltatott a' Felpanaszlónak állításait jól megfontolván úgy gondolkodik hogy két Vármege Assessoroknak tulajdon subscriptiojok, és petséttyek alatt költ Contractushoz gyanú csak nem férhet, hiszem éppen ez az a' Criterium, a' melyből az authenticitás megősmérszik, ha már ehez-is gyanú férhet, akkor ennek nyomán minden Contractus ellen lehetne excipiálni, de ám légyen, a' Contractus per omne negatum hamis, még-is az ide Sub II. accludált Inquisitorio Relatoriaból hitelesen kilehet venni, hogy az Alperes azon Curiát megvette Felleg Gábortól, az az ellenvetés pedig, hogy 25 esztendőktől-fogva birja pacifice semmit sem árt, mert birhatok én valamit ideigvaló Jussal, abból még sem következik, hogy az örök-ké az enyim, így Harmath Lőrintz Ur-is birta

a' mig Felesége élt, de azután a' sogorára szállott, a' kitől az Alperes megvette. A' pedig, hogy haramia módra ex improviso ütött volna a' bépanaszóztatott a' Curiára, nem igaz, mert a' szerént nem kért volna az introductiora Regiusokat, nem hívta volna magával az eladó Felet, úgy mint Felleg Gábort, nem gyűjtette volna-össze a' falú eleit, és a' vicinusokat, 's commetaneusokat, hogy bizonyságúl szolgáljanak, a' mint mind ezek sub III. accludált Testimoniumból kitetszenek, következő-képpen nem igaz az, hogy potentiát követett-el, nem jól indult tehát a' Processus; erre-nézve a' bépanaszóztatott ezen méltatlan Kereset alól újra feloldoztatni kéri. A' Felpanaszló a' bépanaszóztatottnak duplicájára ezekben triplicál: A' bépanaszóztatottnak második feleletéből, ha annak egész foglalattya fontolóra vétetik, nyilván kitetszik az, hogy igazságtalan tselekedete' támogatására hasonló eszközökkel akar élni, ugyan-is az I-ső szám alatt producált Contractussát a' Nro. II. alatt accludált Inquisitorio Relatoriája által akarja erősíteni, és legitimálatni, de először-is ezen Relatoriában Nemes Hazánkban gyakorólni szokott formálításoknak majd tsak nyomok sintsen, ugyan-is sem a' törvényes subscriptiok, sem a' fatensek' Conditioji sem az ususba lévő törvényes Conclusio nintsen-meg, de továbbá egyik a' Regiusok köz-

zül, a' ki ezen Inquisitiobá procedált, Borbeily András, a' mint tudva vagyon, az egész Nemes Vármegye előtt, az Alperesnek közél való attyafia, a' kinek is nagy Anyja Sáros Borbára a' Jég Jeromos nagy Annyával Sáros Rebekával egy Atyától, egy Anyától való testvérek voltak, a' másik pedig u. m. Bálint György egy örökösön lekötelezett embere az Alperesnek, a' kit is midőn Méltóságos Gróf Béldi Fő Ispány Ur ő Nagysága sok izben elkövetett excessussaiért tisztartói szolgálattyaiból csufoson elbótsátott, a' bépanaszóltatott magához befogadta, és mint gustussa szerént vala embert protegálta, mig utóbb a' Méltóságos Királyi Táblánál Cancellistának beszerezte, ez okokra nézve tehát az Alperes mind a' két Regiussával mint atyafi, és jóltévő innye, s akarattya szerént tractálhatott. Ezeken-kivül a' II szám alatti Inquisitorio Relatoriának még azért sem lehet semmi hitele, mert authenticatlan, már pedig, Törvényeink szerént, az authenticatio oly' szükséges, hogy a' nélkül az Inquisitio erő-nélkül való, mind ezek mellett a' bépanaszóltatott maga mentségit abba kívánna helyheztetni, hogy Felleg Gábortól, a' múlt esztendőben Junius' 24-ik napján megvásárolta volna ezen Jóságot, holott Feleg Gábor az előtt három hólnap' és 24 nappal az örökké-valóságba költözött vala, a' mint ezt bi-

zonyította az X alatt ide zárt Testimonium.

Másodszor erőszakos tselekedetét azzal kívánja a' III-dik szám alatti testimonium szerint mentegeni hogy Gyalai Gergely, és Simény János Regiusok által Vicinusok, és Commetaneusok jelenlétekben magát a' fennirtt Contractus mellett a' fennirtt Jóságba introducáltatni kívánta volna, de attól a' Felpanaszlónak ellentállásával megakadályoztatott. Ezen állatása-is a' bépanaszóltatottnak mennyiben egyezték-meg az igazsággal, a' B alatti Inquisitionból nyilván vagyon, a' melyben foglalt Tanúknak, 's nevezett szerint a' falús Biráknak a' 4-dik pontra tett Vallomásokból világosan, megbizonyosodik az, hogy a' praetendált Introduction, a' bépanaszóltatottan, és annak vasvilláson felkészült szolgáló emberein, és tselédgyein-kivül más Vicinusok, és Commetaneusok jelen nem voltak, holott ezen Tanúk magok, és szomszéd-falúbeli embereket fényes nappal csak ugyan megesmérhették volna. Felíratik az Introductionis relatoriában továbbá a' falus Biró-is, a' ki a' Z alatti Testimonium szerint a' történet előtt 3 nappal naturák' administratiojában elútaván M. Vásárhelyre, onnan a' történet után harmadnappal érkezett haza, azért vagy ez-is megmutattya, hogy milyen igaz kamarán költ, és hiteleségű légyen

a' fennforgó Introductionis relátoria-is, de világos ez onnan-is, hogy abban az iratik, hogy a' Felpanaszlónak ellent-állására a' Regiusok az Introductiontól megszűntek, tehát a' mellett a' bépanaszóztatott a' fennforgó Jószág' birtokába nem jöbetett, a' midőn pedig ma abban talál-tatik, önként a' következik, hogy abból a' fel-panaszlót erőhatalommal üzte-el, 's ugyan azon mód szerént foglalta-el a' fennforgó Jószágot, azért a' Felpanaszlónak keresete-is, processussa-is, és kérése-is helyyes, ugyan azért actiojához, és annak rendében beadott bizonyításaihoz ra-gaszkodván végső határozást vár — megkíván-ván aztat-is, hogy a' bépanaszóztatott által bé-adott, és a' fennebbi bizonyítások szerént ha-mis kamarán költ Levelek, a' Trip. 2. r. 14. és 15 tt. szerént fulmináltassanak.

A' bépanaszóztatott a' Felpanaszlónak tri-plicajára ezekben quadruplicál rövideden:

Az I. szám alatti Contractus' hitelessége el-len tett Felpanaszlói ellenvetésekre már a du-plica rendében elégé megvayon feelve, azért itten tsak annyit ad hozzá, hogy a' matricula-re Testimonium azt megnem hamisithattya, mert az alkalom Felleg Gábornak halála előtt jóval esett-meg, és csupán tsak az expeditioja esett azután, e' pedig a' Regiusoknak hibája, mellyet neki imputálni nem lehet, de a' Con-tractusnak sem árthat.

Az II. szám alatti esketés ellen tett kifogások-is lábatlanok, mert a' Regiusok hűtős Cancellisták lévén, azt a' nékiek esmeretes stylus szerént expediálták, a' mint megmútattya maga az Inquisitio, a' Regiusok ellen tett kifogások-is semmivel-sem bizonyittatnak, az authenticatio az időnek rövidsége miatt múltán-el, nékie nem imputáltathatik — Hasonló lábatlan ellenvetések azok-is a' miket a' III-dik szám alatti introductio ellen téssen, mert kik vóltak jelen a' Régiusok felirták a' Z alatti simplex Testimonium a' Régiusoknak bizonyításokat megnem semmisítheti. Ezek mellett fennebbi iratásaihoz ragaszkodván, maga részéről-is ítéletet vár. e) Ezen őszve-felelkezésekből a' következő határozás tétethetik :

Deliberativa Resolutio :

Az egyenetlenkedő feleknek beadott Leveleiket 's mind két részről tett állításaikat a' panasz' tárgyával egybe-vetvén, szemesen megvizsgálván ezen Törvény-Szék úgy találja, hogy noha a' bépanaszoltatott Fél, a' Felpanaszlónak abban foglalt, és hiteles Contractussal, és esketéssel hébizonyított azon panaszszát, hogy őtet a' bépanaszoltatott Gyerő Vásárhelyi udvarházából, és hozzá tartozó három Colonialis Sessiokból kihányta, 's azokat a' ma-

ga részére elfoglalta: Felelettye' rendében Felleg Gáborral kötött Contractusnak, 's annak nyomán R. Tabularis Cancellisták Bálinth György, és Borbély András Régiusságok alatt költ esketésnek beadások mellett, azt kívánnyá megmútatni; — hogy ő a' kérdésben forgó Jószágot Felleg Gábortól megvásárolván, azon alkalmatossággal, mellyen tudniillik a' Felpanaszló a' potentiát praetendálja, magát azon Jószágha introducáltatni kívánta, 's ezen törvényes Lépésének a' Felpanaszló Fél erőszakoson ellent állott, melynélfogva ma a' bépanaszóztatott ezen panaszos kérdés alá oknélkül vonattatott volna, azért meg-is kívánnyá, hogy ezen Kereset alól feloldoztassék. Mindazonáltal, mivel a' Felpanaszló Fél által beadott matriculare testimoniumból a' tetszik-meg, hogy Felleg Gábor sokkal elébb, hogy sem a' praetendált Contractus költ, meghalálozott legyen; a' Z alatti Commissariusi Testimoniumból pedig az: hogy a' praetendált Introduction jelen lettnek feltétegett Falus Biró naturák' administratióján lévén, 's onnét a' történet után csak két nappal kerülván haza, ezen szinlelt introduction jelen nem lehetett, de a' fenn említett Inquisitio is ezelőtt régen költ Contractusról szól, — Ezen documentumok' mentségére a' bépanaszóztatottnak annyival kevésbé szól-gálhatnak; mennyivel inkább a' Felpanaszló

által azoknak hitelességek ellen tett kifogások szerint, az aránt, hogy hamis Kamarán költenek legyen, méltó gyanu alá huzattathatnak; azért ezen gyanús leveleknek fulmináltatások mellett, méltónak találja ezen Törvény-Szék, hogy a' felpanaszló Fél a' bépanaszoltatott által erőszakosan elfoglalt, és ezen kereset' tárgyává tétetett Jóknak birodalmában az Apr. 3-dik r. 8. t. 1. árt. értelménél fogva annyival-is inkább vissza-tétessek, mennyivel világosabban békibizonyított a' Felpanaszlónak sok esztendőkig való békességes birtoka után, abból a' fennebb megirtak szerint, a' bépanaszoltatott által törvénytelenül lett kihányattatása.

Ajánlatik azért kerületbéli Vice Ispány atyánkfiának, hogy a' fennirt articulus szerint a' bépanaszoltatott Felet az iránt megintetvén, hogy a' kérdésben vett Jóságot a' Felpanaszlónak 15 napok alatt által-adja, és véle tökéletesen megegyezték, ha pedig ezen intése-re is eleget tenni nem kívánna a' Felpanaszló Felet a' fennirt articulusban meghatározott módon, és büntetésnek felvétele mellett Vármegye erejével kiviendő executio úttyan-is a' fennforgó Jóság' birtokába vissza-tétesse. Kiadattatott Nemes Kolo's-Vármegye Derék Székéből Kolosvárt Die 15-ta Junii 1810.

(L. S.)

Görög Jó'sef

Fő Notárius által.

A' rendszerént való Processusnak példázattya légyen a' következendő.

Karathnai Miklós Nemes Alsó Fejérvármegyében Gáldtön lévő Curiáját, hozzá tartozó 12 Sessiokkal, külső Allodiumokkal, és külső Colonicaturákkal együtt 1000 M. forintokban zálogba veti 1740-dik esztendőben Besenyei Jánosnak 15 esztendeig kiválthatatlanul szabad építést és az óda tartozó elidegenített portióknak kiváltásokra just engedvén, evictiot-is vállalván magára, és maradékira.

Besenyei Jánosnak fia Jakabb megszorulván, ezen Jószágot 1770-ben Junius' 6-kán eladgya örök árron 2000 forintokban Miske Imrének, evictiot vállalván magára, és maradékira, és 100 arany vinculumat kötvén; Miske Imrének Leánya Margit ferjhez megyen Miksa Lászlóhoz 1786-an, és édes Attyától ezen Jószággal megajándékoztatik 1787-ben majus 26-án.

Azonban Karathnai Miklósnek vólt fia János, kinek fia László 1793-ban retractál egy Itélő Mester előtt, vólt továbbá leánya Judith Fodor Mo'sesné, kinek maradott fia Fodor Jó'sef.

Karathnai László felnevekedvén az Atyai Levelek között az 1740-béli zálagos Contractusra akad, puhatolódik, ki birja ma azon Jószágot, és annálfogva Miske Margitot Miksa Lászlónét perbe kívánnya rántani. Itten tehát nékie a' következendőkre vagon szüksége, a) Az 1740-béli

zálagos Contractusra, mely e' szerént következik :
Régiusok' alirásai alatt költ zálagos Contractus :

Mi alább irtak adjuk tudtokra, ezen Le-
 velünknek rendében, a' kiknek illik külön-külön
 mindnyájoknak, mostaniaknak, és jövendőbéli-
 eknek, hogy ezen folyó 1740-dik esztendő Apri-
 lis hónap' 4-dik napján, midőn lettünk volna
 Tekintetes Nemes Alsó Fejér-Vármegye felső
 Kerületében Gáldtő nevű faluban Tekintetes
 Karathnai Miklós Urnak ottan lévő Nemes Ud-
 varházánál, megjelentek mi előttünk egy részről
 most tisztelt T. Karathnai Miklós Ur, más rész-
 ről pedig T. Besenyei János Ur, kik-is tulaj-
 don magok jószántakból senkitől sem kénsze-
 ritve mielőttünk ilyen zálagos edgyezésre lép-
 tek; lévén T. Karathnai Miklós Urnak ezen fenn
 megnevezett Nemes Vármegyében, 's megne-
 vezett faluban egy Nemes Curiaja a' fa-
 lú' derekában, egyfelől a' Szt. Imrére menő út-
 szá, másfelől pedig a' G. Bethlen Curia között
 hozzá tartozó 12 Sessiokkal, mellyeken laknak
 Peszkár Thodor, Peszkár Szimion, Podár Juon,
 Podár Gligor, Sztupár Artyemia, Sztupár Lika,
 Ketskés Péter, Ketskés Ferkő, Bandi András,
 Bandi Jakab, Csimbrudján Thodor, és Tyeu-
 sán Lup nevű Colonusok külső Allodiaturák-
 kal, és Colonicaturákkal, azokat elkerülhetetlen
 szükségétől kényszerítette, minekutánna a' kö-

zelebb lévő vérei törvényesen megkináltatván, ezeknek vásárlásáról lemondottak volna, fenn tisztelt Besenyei János Urnak, és mind a' két ágon lévő következőinek, és következhetőinek zálogba adá illy kötések alatt:

1. Hogy a' tisztelt vevő Ur tartozék 1000 M. ft. az az, ezer Magyar forintokat fizetni mostan folyó jó pénzben, mely Summa pénzt a' tisztelt vevő Ur mi előttünk le számlálván, T. Karathnai Miklós Ur effective léválá.

2. Hogy ezen Summa pénzért 15 esztendőig a' megnevezett Curiát a' hozzátartozandókkal kiválthatatlanul birhassa a' vevő Ur.

3. Hogy szabadon épithessen, 's az odartartozó elidegenített portiokat ki-válthassa just engedett.

4. Tisztelt Karathnai Miklós Ur minden törvényes háborgatók ellen evictiot válala magára, 's akár mely névvel nevezendő következőire, 's következhetőire, igérvén, hogy a' Curiát a' hozzá tartozandókkal megvevő tisztelt Urat; 's annak minden maradékát birodalmában megfogja tartani.

Mely dolog, és zálagos Contractus, hogy előttünk a' fenn megirtt Felek között mindezekben e' szerént ment légyen véghez arról a' Feleknek jövődöbéli bátorságokra adgyuk ezen tulajdon kezünk' allirásával, és szokott petsétünkkel megerősített bizonyító levelünket, a'

mi igaz hitünk szerént. Költ a' fennirt helyen,
napon, esztendőben.

(LS.) Kornis János mk. és (LS.) Balás Jó'sef mk.
mind ketten Nemes Alsó Fejér-Vármegye'
hűtös Assessorai.

Correct. per eosdem.

b) Annak megbizonyítására hogy Karath-
nai Miklósnek valóságos maradéka a' Retra-
ctationalisra, melly e' szerént következik :

Retractationales.

Nos Franciscus Secundus Divina favente
Clementia Electus Romanorum Imperator sem-
per Augustus, ac Germaniae Apostolicus Hun-
gariae, Bohemiaeque Rex Archi-Dux Austriae,
Dux Burgundiae, Magnus Princeps Transsil-
vaniae Comes Tyrolis et Sicularum Damus pro
memoria per praesentes significando quibus
expedit universis et singulis, quod nobilis Ju-
venis Ladislaus, filius nobilis Joannis filii Ni-
colai dudum Karathnai coram Maiestate nostra
personaliter Constitutus per modum formam-
que solemnis Protestationis, contradictionis, et
Retractationis vivae vocis suae oraculo signifi-
cavit Maiestati nostrae, pariterque retulit eo
modo, qualiter ipse universas fassiones, ven-
ditiones, abalienationes, concambiales Permu-
tationes, Divisiones, Transactiones, ac super-
inde factas compositiones, Contractus, Obli-

gationes, Impignorationes, et his similes, tam suas proprias in imperfecta ne fors aetate, quam etiam praefatorum Genitoris et Genitricis, Avorum item et Aviarum, Proavorum Proaviarum, ac eorum Praedecessorum, et majorum, fratrum insuper, ac sororum, tam Patruelium, quam Matruelium, universorum denique ascendentium, et collateralium utriusque sexus Consanguineorum, ratione quorumcunque negotiorum Bonorum et Jurium Possessionariorum, Haereditatumque ubivis in quibuscunque Comitatibus, Sedibus, Districtibus, Civitatibus et Oppidis, intra ambitum Haereditarii nostri Magni Transsilvaniae Principatus, partiumque eidem reincorporatarum, vel etiam Regni nostri Hungariae existentium habitarum ipsum videlicet protestantem, Retractantem, Contradicentem, nunc vel in futurum, quomodocunque tangentium, et concernentium quocunque tempore, ubivis locorum, coram quibuslibet Judicibus seu ordinariis, seu arbitris, locisque authenticis, quovis modo vel sub quibuscunque verborum formulis, factas, initas, et celebratas, litterasque, et Litteraria Instrumenta, superinde confecta et emanata, in quantum in damnum et praejudicium Jurium suorum vergere dignoscuntur, retractare, revocare, cassare invalidare, viribusque destitutas, inque Judicio exhibenti nocituras pronuncia-

re, et denique annihilare vellet, prout coram
 Maiestate Nostra vivae vocis suae eloquio, et
 manifeste omnia in praemissis enumerata re-
 tractavit, revocavit, cassavit, invalidavit, viri-
 busque destituta in Judicio exhibenti nocitura
 pronunciavit, ac denique annihilavit, iis-
 demque in totum contradixit, harum nostrarum
 Judicialis et authentici Sigilli nostri munimine
 roboratarum vigore et testimonio litterarum
 mediante. Datum in Libera Regiaque
 Civitate nostra Marus Vásárhely Die secunda
 Martii Anno Domini millesimo septingentesimo
 nonagesimo tertio.

Lecta, Correcta, et extradata per Magistrum
 Joannem Csernátoni Protonotarium,

c) Egy Admonitoria Relatoria melly e'
 szerént menyen véghez:

Relatoria Summae Oblatoria Admonitoria:

Ajánlom Nagyságtoknak, Kegyelmeteknek
 alázatos szolgálatomat!

Jelentem alázatosson Nagyságtoknak Ke-
 gyelmeteknek, hogy ezen folyó 1800-ik Eszten-
 dőben Junius 2-dik napján T. Karathnai László
 Ur engemet tisztem, 's hivatalom szerént
 megkeresvén szokott jussomnak letétele mellett
 küldé-el az ide alább irt, és kezembe nyujtott
 Instructioval, és a' benne irt Summa pénz-
 ezen T. Nemes Alsó Fejér-Vármegye Gáldtő

nevű helységében, hogy azzal procedálnék, mely szóról-szóra így vala megírva:

I n s t r u c t i o.

Tekintetes Karathnai László Ur, a' ki fia néhai Karathnai Jánosnak, ki vólt fia hajdoni Karathnai Miklós Urnak, az Aszsonyt, T. Miksa Lászlóné Miske Margit Aszszonyt, én általam szokott jusomnak le-tétele mellett ezen egész zálog Summával megkináltattya, és az alább megírandó Jószág' kibotsátására admoneáltattya ily okon: Ezen párjában ide mellékelt, és az Aszszonnyal közöltetett hiteles Contractusból nyilván által-láthattya a' T. Aszszony, mely szerént még 1740-dik esztendőben néhai T. Karathnai Miklós Ur az Exponens Urnak nagy Attya Nemes Alsó Fejér-Vármegyében Gáldtón lévő Curiáját, hozzátartozó 12 Sessiokkal, Allodiumokkal, és Colonicaturákkal együtt 1000 M. forintokban zálogba adta légyen Besenyei Jánosnak 15 esztendőre kiválthatatlanúl, ezen fenn nevezett Jószágot 1770-dik esztendőig T. Besenyei János Ur, és Fia Jakab békességben bírta, a' kiről mimódon a' T. Aszszonyra származott légyen maga jobban tudgya. Azomban az exponens Ur Ösi Javainak további elidegenítését nem szivelhetvén, az Aszszonyt Tekintetes Miksa Lászlóné Miske

Margit Asszonyt ezen kezemben lévő egész zálog Summával, én általam ezzennel megkináltattya, és a' Jószág' kibotsátására törvényesen admoneáltattya; offerálván egyszersmind, hogy ha valamit ezen Jószághoz váltott, vagy azon épített vólna, azokat-is legitimálván azonnal kész kifizetni; tessék azért a' T. Asszozynak ezen kezemben lévő egész zálog Summát felvenni, és a' ne talám tett kiváltásokat, vagy melioratiokat legitimálni 's most mindgyárt vagy legfellyebb 15 nap alatt a' fennirt jószágot kibotsátani, mellyet ha cselekszik a' T. Asszozny, az exponens Ur jó neven veszi, az ellenkező esetben pedig solenniter protestálván, költségéről, fáradságáról, és a' Jószágnak máinaptól véendő usus fructussáról, a' morosítás' büntetéséről, az Exponens Ur a' T. Asszozny ellen azt fogja véghez vinni, a' mit a' Törvény, 's igazság hoz magával, légyen tehát azért ez a' T. Asszozynak hírével, és tudtára et protestatur. —

Én is azért tisztí kötelességem szerént a' megirt napon és esztendőben elmentem Nemes Alsó Fejér-Vármegye' Gáldtő nevű helységébe T. Miksa László Ur ottan lévő Udvarházához, az holott-is T. Miksa László Ur hitvestársát T. Miske Margit Asszoznyt személyesen találván, ő előtte a' fennirt Instructiot szóról szóra felólvastam, az abban érdeklett Contra-

ctus' párját véle közöltem, és az Instructio' tartása szerént a' kezembe vólt egész zálog Summával megkináltam, ha mi melioratioi, és változásai azon Jószágban vólnának, azoknak legitimatio mellett való lefizetését ajánlottam, és e' szerént ezeknek felvételére és a' Jószágnak azonnal vagy legfeljebb 15 napok alatt való kibotsátására törvényesen megintettem; mely megkinálásra, és megintésre tőn ilyen felelet: *Értem, hallom, párt kívánok.*

Mely megkinálásnak és a' Jószág' kibotsátására való megintésnek rendi és módgya én általam mindenekben a' fennirt módon vitelvén véghez, arról ezen tulajdon kezem alá-írásával, és szokott petsétemmel megerősített bizonyító irásomat igaz hitem szerént irtam-meg én-is a' fennirt helyen, napon, és esztendőben.

Nagyságtoknak Kegyelmeteknek

alázatos szolgája

R. Hoszszú László m. k.

Tekintetes Ns. Alsó Fejér-Vármegye'
hűtős Szólga-Birája.

d) Az admonitiora kinem bótstátván a' Jószág, egy Citatoriára vagon szüksége, mely e' szerént következik:

Ajánlom Nagyságtoknak Kegyelmeteknek,
alázatos szolgálomat!

Jelentem alázatosan Nagyságtoknak Ke-

gyelmeteknek hogy ezen fölljó 1800-dik esztendő Junius hólnap' 20-dik napján 'Tekintetes Karathnai László Ur engemet tisztem és hivatalom szerént megkeresvén, szokott jussomnak letétele mellett egy ide alább leirt és kezembe nyujtott Citatoria Instructioval küldel az ide alább megirandó helyre, hogy azzal procedálnék mely szóról-szóra így vala megirva:

I n s t r u c t i o .

T. Karathnai László Ur az Aszszonyt T. Miske Margit Aszszonyt Tekintetes Miksa László Ur hitvesét én általam szokott jussomnak letétele mellett az ilyenekben tartani szokott mód és processus szerént Törvényesen citáltattya ezen Tekintetes Nemes Alsó Fejér-Vármegyének közelebbről tartandó Törvényes Generalis Székére, mai naptól számlálandó 8-ad napra Törvényben illy okon:

Tudva vagyon a' T. Aszszony előtt, hogy még 1740-dik esztendőben néhai Tekintetes Karathnai Miklós Ur az Exponens Urnak nagy Attya T. Nemes Alsó Fejér-Vármegyében Gáldtón lévő Curiáját hozzátartozó 12 Sessiokkal, Allodiumokkal, 's Colonicaturákkal együtt 1000 M. forintokban zálogba adván Besenyei János Urnak ezen fennevezett elzalogosított Jóságot 1770-dik esztendőig T. Bessenyei János Ur, és

fia Jakab békességben bírta mind addig, míg fia most tisztelt Bessenyei Jakabb Urnak kezéből a' T. Aszszonyra mi úton módon jutott legyen, maga tudgya.

Azonban az Exponens Ur Ösi birtokainak elidegeníttetését továbbá nem szenvedhetvén, az Aszszonyt T. Miske Margit Aszszonyt a' zálog Summával e. f. esztendő Junius hónap 2-dik napján Szólga Biró Hoszszú László Ur által megkínáltatta, 's a' Jószág' kibotsátására meg-is intette de az Aszszony a' pénzt fel nem vétvén a' Jószágot kibotsátani elműlatta, az Exponens Ur nagy kárára és praejudiciumára.

Ez okon annak okáért én általam tisztelt 's hivatalom szerint Ösi Jussának vissza szerzésétől buzdíttatva az Exponens Ur a' Tekintetes Aszszonyt ezennel ad 8-am Diem a Die huiusmodi Citationis legitime computandum, iuxta modum et processum alias in similibus observari solitum, ratione praevia coramlatius, declaranda ezen T. Ns. Alsó Fejér-Vármegyének akár holott-is közelebbbről tartandó Törvényes Generalis Székére Törvénybe citáltatya, tudtára adatván a' Tekintetes Aszszonynak, hogy akár jelenik-meg a' terminusban, akár nem az Exponens Ur e' Tárgyban a' T. Aszszony ellen mind azt, a' mit a' Törvény, és igazság hoz magával, elkövetni elnem műlat-

ya, addig-is protestálván költségéről fáradságáról és morosítás' büntetéséről, úgy szintén az Jóság' usus fructussáról-is, légyen ez a' Te-kintetes Aszszonynak hírével és tudtára, et pro-testatur.

Én-is a' fennirt napon és esztendőben tisztem 's hivatalom szerént elmentem ezen T. Nemes Alsó Fejér-Vármegyének Gáldtő nevezetű Falujába, a' holott-is Providus Pipás Todor T. Miksa Lászlóné Miske Margit Aszszony Colonussa' háza előtt megálván 's az irt Colonust magam eleibe hivatván, előtte a' fennirtt Instructiot felolvastam 's oláh nyelven meg-is magyarázván ő általa Pipás Todor általa' tisztelt T. Miksa Lászlóné Aszszonyt az Instructioban megirt dolog iránt nyóltzad napra törvényesen citáltam a' T. Nemes Alsó Fejér-Vármegyei Generalis Törvény Székre Törvénybe, mely citatiomra tön ily feleletet: *áud, intzelég, si csér párje sze pots áretá la Domná. Az az értem hallom, 's párt kérek, hogy megmútathassam, Aszszonyomnak.*

Mely Citationak rendi 's módgya én általam mindenekben a' fennirtt módon vitetté-
vén-véghez, arról ezen tulajdon kezem' alirásával és szokott petsétemmel megerősített Bizonyító írásomat igaz hitem szerént irtam-meg,

én-is a' fennirtt helyyen , napon és esztendőben

Nagyságtoknak Regyelmeteknek

alázatos szolgája

Szebeni Pál m. k.

Tekintetes Ns. A. Fejér-Vármegyének
Substitutus Szólgabirája.

A' Perbe vett Alperes Miske Margit a' Processus ellen kifogást akarván tenni, szüksége vagon beadni notáriusi hiv kezekre :

1. Az 1770-ben költ örökös Contractust, melynélfogva Miske Imre Besenyei Jakabtól a' Jóságot megveszi, a' melynek formája ez: Mi alább irtak adgyuk tudtokra, és örök emlékezetekre ezen Levelünknek rendében, a' kiknek illik, külön-külön mindnyájoknak, mostaniaknak és jövendőbélieknek, hogy ezen folyó 1770-dik esztendőben Junius' 6-án Nemes Fejér-Vármegyében Nagy Enyed Ns. Várossában egyikünknek úgy mint: Besenyei Jakabnak Nemes Udvarházánál az alább megirtt és általunk megbírált Regiusoknak jelenlétekben léptünk ily megmásolhatatlan örökös vásárra, és egyezésre :

Lévén egyikünknek n. m: Bessenyei Jakabnak Fejér-Vármegyében Gáldtön még a' meghalálozott Atyám által ez előtt harmincz esztendőkkel vásárlott egy Curiám, hozzátartozó 12 Sessiokkal, külső Allodiumokkal, és

Colonicaturákkal, azt, megszorúlván, eladóvá tettem, 's minekutánna az ahoz lehető prae-tendenseket külön-külön megkinálván, annak vásárlásáról lemondottak volna, adám másikkunknak u. m: Tekintetes Miske Imre Urnak, és mind két ágon lévő következőinek örök árron semmi just, és tulajdont ahoz magamnak vagy maradékimnak fenn nem tartván, a' fennebb megnevezett Curiát minden hozzá-tartozandó Sessiokkal és külső Allodiumokkal, 's Colonicaturákkal együtt óly' kötés alatt: hogy:

1. A' most tisztelt vevő Ur tartozék annak árrában 2000 az az kétezer Rénes forintot fizetni, mellyeket folyó pénzben ki-is, fizetett, és én kezemhez vettem.

2. Én-is minden törvényes háborgatók ellen Evictiot válalék magamra és maradékimra, igérvén, hogy az emptor urat 's Successorait minden törvényes impetitorok ellen a' fennirt Curiának birodalmában megtartom 's megtartják,

3. Ezen alkalomnak felbonthatatlan megtartására kötelezzük magunkat 100 az az száz Császári aranyak' kötése alatt, melyeket a' megálló Fél a' megnem állón minden perpatvar, és törvényes menedékeknek kirekesztésével megvehessen és vétethessen, ezen örökös vásár még-is maga erejében megmaradgyon.

Mely alkalomnak változhatatlan megtartására tulajdon kezünk' alája irásával és szokott petsétünkkel erősített Levelünket adtuk egymásnak mind kettőnknek jövődöbéli bátorságunkra N. Enyeden a' fenn irtt napon, hólnapban és esztendőben.

(L.S.) Bessenyei Jakab mk. (L.S.) Miske Imre mk.
coram nobis

(L.S.) Alexio Fetskeházi m. k. et (L.S.) Vincentio Ketskeházi m. k. Juratis Incl. Comitatus Albensis Assessoribus.

2. Bé-kell adnia az 1786-béli Cessionalist, a' mely ilyen formán hövetkezik:

Cessionalis Levél.

Alább irtt ezen Levelemnek rendében adom tudtára mindeneknek, a' kiknek illik, mostaniaknak, és jövődöbélieknek, hogy méltó tekintetbe vévén kedves Leányomnak Miske Margitnak, és szeretett Férjének Miksa László fiam Uramnak jó, jámbor életeket, és hozám megbizonyított fiui engedelmisségeket, én-is Atyai szeretetemet megmútatni kívánván, őket, és maradékjaikat, kiket az Isten áldjon meg, szivből kívánom; bődögságokban előmozdítani törekehdvén, ezennel azon Gáldtői rész jószágomat, mely áll, egy Curiából és 12 Sessioból, külső Allodialis, és Colonialis ap-

pertinentiákból, és a' mellyet 1770-ben Junius' 6-kán költ örökös Contractus mellett Nemes és Nemzetes Bessenyei Jakab Urtól 2000 az az, kétezer forintokon örökösön szerzettem vala, nevezett kedves Leányomnak és maradékinak ajándékozom, és ezennel ezen jószágomnak birtokáról lemondván, azt máinaptól-fogva nevezett Leányomnak és mind két ágon lévő maradékinak örökös és megmásíthatatlan biradalmokba által-engedem, 's permanus általadom.

Mely dolognak és általadásnak nagyobb és hitelesebb bizonyására adom ezen tulajdon kezem' irásával 's szokott petsétemmel megerősített Cessionalis Leveletem. N. Enyeden Majus 26-kán 1787-dik esztendőben

Miske Imre m. p.

3. A' processus exceptioja ítéletesen megsemmisítettvén Evictiora kéredzik, mellyet az Actor sem ellenzván ítéletesen megnyeri, azért e'mellett Evictorát elé-állítani kívánván szüksége vagon Evictiora való Certificatorio Relatoriára, a' mely így következik :

Relatoria super Certificatione ad evictionem.

Ajánlom Nagyságtoknak Regyelmeteknek alázatos szolgálatomat !

Jelentem alázatosson Nagyságtoknak Regyelmeteknek, hogy ezen folyó 1800-dik eszt.

tendőben Augustus hónap' 30-dik napján T. Miksa László Ur hitvesse Tekintetes Miske Margit Aszszony engemet tisztem, és hivatalom szerint megkeresvén, szokott jussomnak letétele mellett a' kezembe adott 's alább megírandó Instructioval küldé-el ezen Tekintetes Nemes Alsó Fejér-Vármegye felső kerületében Boros Bessenyő nevű helységébe hogy azzal procedálnék, melly-is így vala megírva:

I n s t r u c t i o.

Tekintetes Miske Margit Aszszony Tekintetes Miksa László Ur' hitvese, és néhai Miske Imre Ur' Leánya az Urat Besenyei Jakab Urat én általam tisztem és hivatalom szerint ezennel törvényesen inteti, és egyszersmind az ilyenekben tartatni szokott mód és Processus szerint mától számlálendő 8-ad napra ezen Tekintetes Nemes Alsó Fejér-Vármegyének közelebbről tartandó törvényes Generalis Székére Certificáltattya Evictiora ily okon:

Tisztán emlékezhetik az Ur, hogy a' múlt 1770-dik esztendőben, Junius hónap' 6-dik napján az Ur, a' Gáldtői egy Curiából, és 12 Sessiokból álló rész Jószágát, melyet Karathnai jusson bírt, az Exponens Aszszony édes Attyának Miske Imre Urnak örökösön, nullum jussal 2000 forintokban eladta, minthogy pe-

dig éppen ezen Jószágot Karathnai László Ur ;
 ki fia Karathnai Jánosnak, ki vólt fia néhai
 Karathnai Miklósnak az ezen Jószág' elidege-
 nitőjének, az Exponens Aszszonytól T. Nemes
 Alsó Fejér-Vármegye Generális Székén idei Ju-
 nius' 30-kán indított zálagos Processuson ke-
 resi, mind a' dolog' természete, mind pediglen
 az Urnak nyilvánvaló kötelezése, az Exponens
 Aszszonynak ezen Józágnak birtokában való
 őltalmára, és megtartására az Urat kötelezi ;
 ez okáért én általam mint fennebb-is az Urat
 a' tisztelt Exponens Aszszony törvényesen szám-
 lálendő 8 napra az ilyenekben tartandó mód
 és rendszerént Certificáltattya ezen T. Nemes
 Alsó Fejér-Vármegyei közelebbiről tartandó Ge-
 neralis Székre Evictiora. Tessék azért az Ur-
 nak a' megirtt terminusra a' tisztelt Törvény
 Széken megjelenni, és az Exponens Aszszonyt
 az irt Jószág' birtokába törvényesen védelmez-
 ni, és megtartani; külömben protestálván min-
 den innen következhető káraitól költségéről,
 és fáradságáról, a' mi ilyen terhek ezen kere-
 setből az Exponens Aszszonyra háromólhatná-
 nak, azokat az Uron megkeresni, és felvételni
 elnem fogja múlatni, légyen ez az Urnak hi-
 rével, és tudára, et protestatur ;

Én-is azért tartozó kötelességemnél-fogva
 a' fennirtt napon és esztendőben ezen meg-
 irt Certificatoria Instuctioval elmentem ezen

Tekintetes Nemes Alsó Fejér-Vármegye felső kerületébe Boros Besenyő nevű helységbe, holott-is a' fenn tisztelt Besenyei Jakab Ur Dominális Biráját *Veres Pétert* megtalálván, előtte ezen Instructiot szóról-szóra felolvastam, és bővebben megmagyaráztam, és ő általa Veres Péter által tisztelt Besenyei Jakab Urat az Instructionnak tartása szerént meginttettem, és 8 napra *Evictiora* certificálám ezen T. Nemes Alsó Fejér-Vármegyének Törvényes Generalis Székére.

Mely *Certificatoria* tőn ily feleletet: *Érttem, hallom, Párt kívánok, az alatt-is meg Uramnak megmondanám,*

Mely *Certification*nak rendje, és módja én általam mindenekben a' megirt mód szerént menvén-véghez tulajdon kezem' alirása, és szokott petsétem alatt irtam-meg én-is az érigaz hitem szerént Nagyságtoknak, Hegyelmeteknek, költ a' fennirtt helyen napon és esztendőben Nagyságtoknak Hegyelmeteknél

alázatos szolgája

K. Monostori Babb Janos mp.

T. Ns. Alsó Fejér-Vármegye
egyik hűtes Szólga Birája.

Azomban Fodor Moses fia névében ingerál a' processusban, azért ez ellea a' Felperes beadgya e) a' fenn forgó Jóság eredeti szerzemény levelét; Botka Péter, és Karathnai Már-

ton között való örökös Contractust, a' melly
 így következik: Mi ide megirtt T. Ns. Fejér-
 Vármegyei hűtös Assessorok Boros Botsárdi
 Boros László, Vajasdi Jonás Jakabb, és Sárdi
 Sárdi Jakab praesentium vigore memoriae com-
 mendamus, quibus expedit universis et singu-
 lis, praesentibus et futuris, quod in hoc anno
 Domini 1669 die 28-a Martii midőn lettünk
 volna ezen Ns. Fejér-Vármegyében Boros Bo-
 tsárdon egyikünknek u. m. Boros Lászlónak Ne-
 mes Udvarházánál, jővének mi előnkbe mostan
 Tatór rabságban nyomorgó Ns. és Nemzetes
 Gáldtői Botka Péter Uram ő Kegyelme hűtes
 Társa Betzke Eszter Aszszony, maga, és neve-
 zett férje nevében, és képében, annak plenipo-
 tentiáját-is bémutatván, másfelől pedig Nemes,
 és Nemzetes Karathnai Karathnai Márton ő
 Kegyelme, kik közzül Betzke Eszter Botka Pé-
 terné Aszszony jelenté minékünk, hogy sanya-
 rú rabságban sinlődő Férjének leveléből meg-
 értvén azt, hogy 600 M. forintokon előbbeni
 szabados állapottyát, vissza-szerezhetné, ő hoz-
 zá-való szeretettől viseltetve, az ezen Alsó Fe-
 jér-Váamegyében Gáldtőn lévő Curiáját 12 Co-
 lonicalis Sessioit mellyeket tsak ugyan neve-
 zett Férjével együtt örökösitettek vala-meg,
 eladóvá tévén, Karathnai Márton ő Kegyelme
 azoknak megvételekre készségét ajánlotta, csak
 hogy hiteles irás készítettetnék iránta, azért és

é'végre kerestek vala bennünket; mely jelentést Karathnai Márton-is helyben-hagyván, kezek' béadása mellett illy örökös és megmásolhatatlan vásárra lépének nevezett Betzke Eszter Botka Péterné Aszszony a' fennirtt Gáldtői Curiáját minden Allodiumokkal, és hozzá-tartozó 12 Sessiokkal külső Colonicaturáikkal együtt, maga és nevezett Férje Botka Péter' nevében örökösön, nullum jus nullamve juris proprietatem pro se, posteritatibusque suis reservandó, általadá Karathnai Márton ő Kegyelmének, és ő Kegyelme posteritásinak 1000 az az, ezer Magyar forintokon, Evictiot-is vállalván magára és posteritásira.

Karathnai Márton ő Kegyelme-is a' stipulált ezer M. forintokat, simul et semel jó folyó arany és ezüst monétában mi előttünk leszámllálva Betzke Eszter Botka Péterné Aszszonynak megadá, és ő Kegyelme-is effective leválá, és a' nevezett jószágot per manus altalis adá emtor ő Kegyelmének, és maradékinak. Mely dolog, és örökös vásár mi előttünk é'szerént menvén-véghez, arról ezen tulajdon subscriptionkkal, és usualis petsétinkel erősített Contractualis levelünket adtuk Fide nostra mediante; datum anno, die locoque supra notatis.

Regii iidem qui supra
Correcta per eosdem

f) E' mellett Karathnai Mártonnak 1696-án Mártius' 31-én költ Testamentumát mely szerint ezen Jóságot csak fiakra régulázá úgy, hogy csak azoknak elenyészetekkel részesülhesenek a' Leány ágbéli maradékok, melynek formája ez:

Mi kik neveinket ide felirtuk Borsai Nagy Márton, Kapusi Jakab, Vajasdi Péter, és Tóvisi Jakab, mind négyen Nemes Fejér-Vármegyében Szt. Imrén resideáló Ns. Személyek, a' tisztelt Vármegyének hűtős Assessorai, és az alább megirtt dologban barátságosan megtanált bizonyságok adjuk tudtokra, és örök emlékeztettyekre mindeneknek, a' kiknek illik, mostaniaknak, és jövendőbélieknek, hogy ezen folyó 1696-dik esztendőben Mártiusnak 30-dik napján, minekutánna ezen Ns. Fejér-Vármegyében Gáldtön lakó Nemes Nemzetes, és Vitézlő Karathnai Márton Uram ő Kegyelme barátságos kérésére, ő Kegyelme Gáldtői Udvarházánál megjelentünk vólna, a' most irtt Karathnai Márton mi előnkbe ép egészségben, és észszel megjelenvén jelenté minékünk, hogy mivel az Istennek végzései titkosok, 's annál fogva, ne hogy készületlen találja a' végső óra, jó, sőt szükséges, hogy azokat a' miket kíván, jó előre elrendelye, erre-való-nézve ő Kegyelme most még ép észszel, és jó erővel bir, kívánná maga végső rendelését, Testamentaria

dispositioját megtenni, 's éppen e'vegre kívánta barátságos öszve-gyűlésünket kikérni. Ezeknek előre botsátások után jelenté, hogy ezen fassionak főbb tárgya léendene az ő tulajdon szerzemény-Jószágainak elrendelése, és a' jövő örökösödésbéli természeteknek megállítása. — melyre-nézve tellyes, és megváltozhatatlan akarattya ez: hogy, mivel egyfelől a' familiát a' fiak gyarapittyák, és tartják-fenn, másfelől a' Jószág' birtokából folyó kötelességek-is leginkábbat a' fiakat illetik, ezenkívül pedig a' Karathnai Ösi Jószág, a' mely az ő szerzemény-Jószágánál sokkal nagyobb, mind két nemet illetvén a' Leány maradékok-is eléggé bődögülhatnának az abból való részesülhetés által, az ezen Nemes Fejér-Vármegyében Gáldtőn Ns. Botka Pétertől és Feleségétől Betzke Esztertől, és Metzenten a' Metzentianus Succesoroktól megörökösített két Curiát 24 szolgáló emberekkel, és utánna járó külső Allodiumokkal és Colonicaturákkal együtt, Miklós, és János két fiainak ólly formán hagyá, hogy Miklós, a' Gáldtői, János pedig a' Metzenti Curiát hozzátartozandóikkal együtt, magok, és fiú maradéki birják örökösön, a' Leány ág maradékoknak kirekesztésekkel; hogy ha mindazonáltal Isten Itélete-által a' fiak elenyésznének, abban az esetben szállyanak a' nevezett Jószágok a' Leány maradékokra, kötelesek légyenek azomban a'

fiak a' Leányokat sorsokhoz illendőképben ki-
házasítani, addig pedig tartani, és nevelni. —
Egyébbaránt nevezett két fiainak ajánlya az
Isteni igaz tiszteletet, az igaz Atyafi és Fele-
baráti szeretetet, 's ezekkel tündöklő erköltsős
életet, az Hazához-való szeretetet, és Kegyel-
mes Fejedelmekhez-való hivséget, mert ezek
azon eszközök, melyek az embert bódoggá, és
szerentséssé teszik — Mely testamentaria fas-
sioját oly szentül kívánnyá maradéki által meg-
tartatni, hogy ha mely maradéka ezt felbontani
kívánná, azon tselekedete-által exhaeredatus-
nak tartassék és pronunciáltassék.

Mely Testamentaria fassionak rendi és
módja mi előttünk mindenekben é' szerént
menvén-véghez, arról adgyuk mi-is jövendőbé-
li bizonyságúl ezen tulajdon kezünk' alirásával
és szokott petséteinkkel megerősített bizonyí-
tó irásunkat a' mi igaz hitünk szerént költ a'
fennirtt helyen napon és esztendőben.

(L. S.) (L. S.) (L. S.) (L. S.)

Testes et Regii iidem qui supra,

Correcta per eosdem.

Megjegyzés, a' mostani szokás-szerént a'
bizonyságok név-szerént aláírják magokat.

Ezek igy előre botsáttatván, a' Leváta,
és annak következésében az Alperes részéről
téendő lépések úgy az Evictor és Ingerens-
sel való öszvefelelkezések ily formán tétet-

nek: Nagy Enyeden 1800-ik esztendőben Junius' 30-kán Tekintetes Ns. Alsó Fejér-Vármegyének a' rendes előlülés alatt tartatott Generalis Széken felvétetik Tekintetes Karathnai László Urnak, ki fia néhai Karathnai Jánosnak, ki vólt fia hajdani Karathnai Miklósnek, mint Felperesnek, Tekintetes Miske Margit Asszony Tekintetes Miksa László Ur hitvesse, mint Alperes ellen, ezen Nemes Alsó Fejér-Vármegyében Gáldtön egy Curia 's 12 Sessiokból álló rész-Jószág iránt indított zálagos pere.

A' Felperesért Törvényes Szószolló Haraklányi János.

Az Alperesért pedig

A' Felperes legitimált Szószollója által, minden Törvényes fennhagyandóknak fenthagyása mellett maga Keresetét e'képpen adgya-elé:

- A) 1. Bizonyos és tagadhatatlan az *A* Betű alatt maga eredetében ide zárt, és Tekintetes Nemes Fejér-Vármegyei hűtes Assessorok Hornis János, és Balás Jó'sef köz biróságok alatt 1740 esztendőben Aprilisnek 4-dik napján költ hiteles Contractusból, hogy a' Felperes Urnak hajdoni nagy Atya Karathnai Miklós, Nemes Fejér-Vármegyében Gáldtön a' Falúnak Derekába egyfelől a' Szt. Imrére menő útsza, másfelől pedig a' Bethlen Curia között lévő Udvarházat 12 Colonicalis Sessiokkal, mellyeken Peszkár Thodor, Peszkár Szimion, Podár Juon,

Podár Gligor, Sztupár Artyémia, Sztupár Lika, Ketskés Péter, Ketskés Ferkő, Bandi András, Bandi Jakab, Csimbrudgyán Todor, és Tyeusán Lup nevű Colonusok laktanak, minden hozzájuk tartozó külső, és belső Allodiumokkal, és Colonicaturákkal együtt 1000 az az, ezer magyar forintokban zálógba vetette légyen néhai Bessenyei János Urnak 15 esztendőig kiválthatatlanúl, az oda tartozó elidegenített több részetskéknek kiváltására, és szabad építésre-is Just engedvén.

2. A' Felperes' néhai nagy Attya ezen elidegenítés-után nem sokára, maga-után hagyván János nevű fiát a' Felperesnek édes Attyát, elhalálozott, 's ezért ezen elzálogosított Jószág Besenyei János Ur, és fiánál maradott, kikről az Alperes Aszszony kezében mi úton módon jutott légyen, maga jobban tudgya: azomban

3. A' Felperes, a' ki maga jussának fenntartására 1795-ban a' B betű alatt eredetében (B zárt Retractationalis szerént, egy Itélőmester előtt generaliter retractalt, néhai édes Attyának Karathnai János Urnak halála után Familiájának több Levelei között az A alatti Contractusra akadván, 's abból mely káros elidegenítés üdvezült elei általtétetett légyen, állaltván, elnem múlatta.

4. E' folyó 1800-dik esztendőben Juniusnak 2-dik napján Processualis Szólga-Biró Resz-

C) tölcsi Hoszszú László Ur által, az ide C betű alatt benyújtott hiteles Relatoriának bizonyítása szerént, azon rész-Jószágnak mostani birtokosságát az Alperes Aszszonyt az egész zálog Summával, 's ha mi építései; vagy kiváltásai lettek vólna, azoknak azonnal, mihelyt legitímáltatnak, léendő megtérítésekkel megkináltatván, az irt Jószágnak kibotsátására megintetni, az Alperes Aszszony pedig ezekkel nem gondolván, a' Jószágot kibotsátani elmúlatta, melyre nézve:

5. A' Felperes Ur e' folyó esztendő Juni-
D) us' 20-kán az ide D betű alatt zárt, és Szebeni Pál Alsó Fejér-Vármegyei Substitutus Szolga-Biró által költ hiteles relatoriának bizonyítása szerént, elnem múlatta az Alperes Aszszonyt ezen kikért Jószágnak kinem botsátásáért ezen Tekintetes Nemes Vármegyének közelebbről tartandó Generalis Székére Törvénybe idéztetni, annálfogva bizonyos lévén

a) Az, hogy az inactionatum a' Felperes néhai nagy Attya által elzálagosított légyen, az A alatti Contractus tenora szerént.

b) A' B alatti Retractatióból az, hogy az elzálagosító Karathnai Miklósnak a' Felperes egyenes descendense légyen, 's következőleg egyenes Successioval biró az irt Jószághoz.

c) Az, hogy az Alperes azon rész-Jószágnak mostani birtokossa a' Törvényes Admoní-

tiora a' Tr. 2 része, 24-dik, az Apr. 4 része, 7-ik
 titulusoknak és az 1791-ben hozott és 1792-ben
 provisorie confirmált 135 articulus tartások el-
 lenére törvénytelenül kivánnya továbbra-is bir-
 tokában tartani; azért ugyan ezen Törvények-
 útmutatások szerint még egyszer és utólyára
 a' Tekintetes Generalis-Szék színén-is ezennel
 az egész zálog Summát, és a' kiváltásoknak,
 és építéseknek, ha mik, hogy megtétettek vól-
 na, hitelesen liquidáltatnak, megtérítéseket
 offerálván, ha most-is azokat felnem venné,
 és az-irt Jószágot eltartóztatva a' Felperes Urat
 perrel továbbra-is fárasztani kíváná, a' fenn
 citált Törvényeknek tiszta értelmekhez ragasz-
 kodva, azok-szerént törvényesen megkívánnya
 a' Kereset alá vett Jószágot magának kiitétet-
 ni usus fructus, költség 's fáradság megfordi-
 tások mellett, és hogy az Alperes Aszszony
 morosítás büntetésén marasztassék, a' hozan-
 dó Itélet pedig Törvényesen elégtételbe vétet-
 ni rendeltessék rr. pr.

Az Alperes Aszszony Szombatfalvi Jó'sef
 Törvényes Szószollója által, minekelötte a' Fel-
 peres Ur' Keresetére egyenesen megfelelné,
 minden törvényes fenn hagyandóknak fenn ha-
 gyása mellett, sub Nro. 1-o Notariusi hiv ke- (1
 zekre beadván egy 1770-ben költ örökös Con-
 tractust, és sub Nro. 2-do egy 1787-ben költ (2

Cessionalis, és Donationalis Levelet, mellyek között az elsőből kitetszik:

a) Hogy a' Heresett Jószág Besenyei Jakabtól az Alperes édes Attyának örökösön adattatott-el, nullum jussal; a' másodikból hogy

b) Az Alperes édes Attya Ura az Alperesnek örökösön donálta, 's így sem az Alperes sem annak az édes Attya zálagos titulussal ezen Jószágot soha sem birták, annálfogva: Törvényes exceptiot tézen a' Felperes Ur Processussa ellen, 's meg-is kívánnya, hogy mivel a' zálagos Processus csak a' zálagosításokban nyerhet helyet, az örökös Contractusok pedig más Processushoz tartoznak a' Felperes Ur' Processussa indebita büntetéssel, költség', 's fáradság' megfordításával megsemmisítették, rr. pr.

A' Felperes Ur' előbbeni Procuratora által az Alperes Aszszonynak Processus ellen való exceptiojára ezekben felel és pediglen ad a) A' Felperes által az A betű alatt beadott hitteles Contractusból bizonyos az, hogy a' Felperes' néhai Nagy Attyától Karathnai Miklós Urtól mint az inactionatum proprietariussától, ezen Jószág' Besenyei Jánosra, a' Besenyei Jakab édes Attyára csak zálog-képpen ment legyen által, 's juxta regulam Juris: *nemo plus iuris in alterum transferre potest, quam ipse habet*, sem Besenyei János, sem fia Jakab örökös Jussal senkinek elnem adhatta, és ha el-is

adta, eladása meg nem állható, ha tehát ad *b*) Besenyei Jakab azt örökösön el nem adhatta, úgy az Alperes édes Attya-is valamint örökösön meg nem vehette, úgy szintén az Alperes Aszszoyinak örökösön nem is ajándékozhatta, és ezen eladás, és ajándékozás mint nem tulajdonosok általtétetett örökös elidegenítések, a' Felperes egyenes vérnek nem praejudicálhatnak a' T. 1. 82. t. 3. §. nyilvánvaló tartása ellen; arravaló-nézt az Alperes Aszszony általtett kifogás méltatlan-is, és mint tsak a' Felperes' hurczóltatására kigondólt mód, nyilvánvaló morositást bizonyító-is; megkivánnya azért a' Felperes, hogy az Alperes kifogása méltatlanság' büntetése, 's az ez által a' Felperesnek okozott költsége, 's fáradsága megtérítések mellett Cassáltassék, és a' leváta szerént Itélet hozattasék. rr. pr.

Az Alperes ezekben replicál et quidem: *ad a*) Minthogy Mátyás Király 6-dik Decretuma 17-dik articulussa: *Quomodo quis litteras formaverit ita ius, et iustitiam recipere debet.* Az Apr. 3. r. 11. tit. 2. articulussa: *kinek-kinek kötése, írott Törvényye;* magokban foglalt kifejezésekkel nyilván azt bizonyítják, hogy a' hitelesen költ Contractusok, 's vallomások magok igaz értelmekbe vétetők, és Törvény helyet szolgálók legyenek; tehát

bizonyos az-is, hogy a' midőn az 1-ső és 2-ik számok alatt Notáriusi hivkezekre beadott Contractusokból nyilván-való az: hogy az Alperes Aszszony ezen Jószágot örökös titulussal acquirálta, az-is bizonyos, hogy zálog tituluson tölle senki sem perelheti-ki; a' Tr. 1. r. citált 82-dik tit. 3-dik §-ussa sem applicálható ide, mert az arról szól: hogy ha a' zálogba tartó a' zálogba vett Jószágra Jus Regiumot vett volna, az, az elzálogosítónak nem árthat, úgy de az Alperes az elzálogosító Karathnai Miklóssal, vagy annak maradékával ezen Jószág elzálogosításáról soha sem contrábált, Jus Regiumot sem inducált, tehát azon törvénynél-fogva zálagos Processust az Alperes ellen nem indíthat; azért a' fennebbi iratásaihoz ragaszkodván törvényes kifogását megállíttatni kéri, és ítéletet vár.

A' Felperes ezekben duplicál: az Alperes által elé-citált Törvényes fennhagyások szentek, és éppen azoknál-fogva kívánta zálagos Processussát megindítani, mert az Alatti Contractus szerint Karathnai Miklos, kinek repraesentánsa a' Felperes, Bessenyei Miklósnak, kinek repraesentánsa ma az Alperes, zálogba adta a' Contractusban megírt Jószágot, tehát a' Felperes, kinek hire, 's akarattya-nélkül az Alperes repraesentatussa örökös titulust ezen Jószágra felnem ruházhatott nagyobb Jussal

mintsem birta, az Alperes' eleinek sem adhatta, tehát az Alperes-is a' Felperesre-nézve ezen Jóságot tsak zálog-képpen birja; ha igen, mondgya-meg már az Alperes, ha zálagos processuson nem keresheti, a' Felperes mitsoda Processuson keresse? A' Tr. 1-ő Része 82-dik tit. 5-dik §-ssát igen erőszakoson akarja elmagyarázni az Alperes, mert a' Jus Regium abba tsak például hozattatik t. i. a' végre, hogy haszinte a' sok idegen kezeken való forgás által, valamelyiknél Jus Regium mellett birattatnék, még-is az első idegenítőnek Jussa légyen a' zálagos Processuson való kiváltásra; lábatlan tehát az Alperesnek egész kifogása, 's azért előbbeni iratásához ragaszkodván, a' Felperes maga-is Itéletet vár,

Enyeden 1800-dik esztendőben September' 5-dik napján tartatott Alsó Fejér-Vármegyei Generalis Széken hozatott.

I t é l e t.

A' Processus ellen tett kifogásnak helyye nem lehet.

1800 September' 6-dik napján tovább folytattván ezen Per, a' Felperes levátája szerint Itéletet vár.

Az Alperes minekelötte ezen Perhez tovább

szólhatna, kikéredzik Szavattyussának eléállítására, és Itéletet vár.

A' Felperes nem ellenzi.

Enyeden 1800-ban September' 6-dik napján tartatott Alsó Fejér-Vármegyei Generalis Széken hozott

I t é l e t.

Az Evictor elé-állítására kért kibotsáttatás a' jövő Törvényes Periodusig megengedtetik. 1800-dik Esztendőben November' 16-kán a' Nemes Alsó Fejér-Vármegyei Tekintetes Generalis Széken ezen Per tovább folytattatik, és a' Felperes előbbeni legitimált Procuratora által a' Leváta szerént Itéletet kíván:

Az Alperes solemni cum protestatione e folyó esztendő September' hólnapja 20-kán Babb János hűtős Szolgabíró által véghez-
3) tetett Certificatorio relatoriát sub n. 3 bé-adván minthogy az irt Relatoriából bizonyos, hogy a' közelebb múlt September' 6-kán nyert Itélet következésében maga Evictorát Besenyei Jakab Urat Evictiora certificáltatta, a' Tr. 1. része 74, és következő titulussai szerént meg kívánnya, hogy említett evictora az irt Jóságnak birtokába a' Felperes Ur Keresete ellen megtartsa, az ellenkező esetben pedig költsé-
gének, fáradságának, és innen következhető

akár mitsóda károsításának megfordítására törvényesen ítéltesék rr. pr.

Az Evictor Bessenyei Jakab Ur Szilasi Péter Procuratora által a' Felperes' Keresetére ezekben felel:

1. Igaz ugyan, hogy 1720-ban a' Kereset alatt való Jószágot Karathnai Miklós Urtól az Evictor édes Attya 1000 az az ezer M. forintokon zálagosította-el, de az-is igaz, hogy a' Contractusba adott szabadságnál-fogva ezen rész Jószághoz a' Gáldtői Határban egy nagy széna rétét váltott-ki 200. R. forintokon, és két belső telket 300 R. forintokon, a' mellett szükséges épületeket; u. m. Csürt, Istállót, és 4, Zsellér házat, kő Gabonást, és Konyhát építtetett, mellyeknek ára felmegyen 500 R. forintra, minthogy pedig ezekről admonitiojában a' Felperes Ur méljjen halgat, tehát ezen az úton az Alperest ezen rész-Jószágtól meg nem foszthatta.

2. De nem áthat-meg továbbá a' Felperes Ur' Keresete azért-is, hogy a' Contractusban a' kiváltásnak ideje 15 esztendőre lévén meghatározva, az óltától-fogva pedig sok idő tölt-el a' nélkül, hogy eziránt vagy tsak szót tett volna, mely cselekedetével nyilván megegyezett az Evictor Urnak tökéletes Birtokában, 's következőleg az Evictor, ennél fogva mint tulajdonáról szabadon disponálhatott, tehát örökösön-

is eladhatta, az honnan önkéntes a' követke-
zés, hogy a' Felperes Ur' Keresete zálog titu-
lus alatt megnem áthat.

Ez okáért megkívánnya az Evictor, hogy a'
Felperes Ur' Keresete cassáltassék méltatlanság'
büntetése, költség', 's fáradság' megfordítása
mellett rr. pr.

A' Felperes az Evictor Derekas feleletére
a' következőkben replicál, és pediglen az
1-sőre nagyon hibázik az Evictor Ur, azt állit-
ván, hogy az inhaerennákat nem offerálta volna,
mert olvastassék-meg a' B alatti admonitoria,
abban nyilván megvagyon írva, hogy a' kivál-
tatott részekre, vagy épületekre fordított Sum-
máknak-is, mihelyt legitimáltak, megfordi-
tásokra kész légyen, hogy pedig az Alperes
semmit e'félét nem praetendált, a' nem a' Fel-
peres' hibája, tehát ebben menedéket sem ke-
reshet az Evictor; a' 2-ra abból, hogy 15 esz-
tendőn túl birtokában hagyta az Evictor Ur-
nak a' Felperes Urnak eleje, a' Kereset alatt-
való Jószághoz több just, és tellyesebb birtokot
az A alatti Contractusban fundáltatottnál, sem
az Evictor Ur, sem az Alperes nem praeten-
dálhat, az Evictor nem, mert ennél nagyobb
neki nyilván soha sem adattatott, a' néma meg-
egyezésből folyót pedig a' Tr. 1. r. 82 titu-
lussa nyilván kirekeszti, az Alperes Aszszony
nem, mert az Evictor Ur annyinál többet, a'

mennyivel maga birt, nem adhatott, azért ebben sem kereshetnek magoknak, semmi menedéket az Alperes és Evictor Urak. Ezeknél-fogva tehát Levátájához rakaszkodván Itéletet vár.

I n g e s s i o .

Tóvisi Fodor Moyses mint néhai Feleségétől Karathnai Judith Aszszonytól, ki Léánya volt néhai Karathnai János Urnak, 's következőleg a' Felperes Urnak édes Testvére, született Jó'sef [nevű fiának természetes Tutora a' Tr. 2 része 84-dik titulussa' értelme szerént a' Perre eddig tett költségeknek fele részében való megfordítások ajánlása mellett, solemni cum protestatione ezen perben ingerál, és Törvényes ingessiojánál-fogva megkivánnya, hogy ezen kiíteltetendő Jó'szágnak említett néhai Felesége Jussán megirt gyermekét illető felerésze[n]ékie ítéltessek-ki, 's az, az Itéletnek executioban való vétele alkalmatosságával, kezéhez is assignáltassék rr. pr.

A' Felperes ezen ingessiora sub G egy (G 1669-ben költ Contractust, és sub Lit. H. bé (H adván egy 1696-ban költ Testamentumat, mely szerént ezen Jó'szágnak első szerzője hajdani Karathnai Márton, a' ki a' fennforgó Jó'szágot a' G alatti Contractus szerént terhes Tatár rabságban volt Botka Pétertől az irtt rabságból

léendő kiszabadítására adott 1000 magyar forintokon örök árron, nullum jussal vette valameg fiának Karathnai Miklósnak, és annak tsak fiúi maradékinak úgy testálta, hogy a' mig fiú maradékok léendenek a' Leányok belölle ne részesülhessenek: Az ingessiora ezeket reflectálya: noha tagadhatatlan légyen a' vérség, mivel mindazonáltal a' Successio az első Acquisitor által tsak fiakra vagyon regulázva a' Tr. 1. r. 37 t. 12 és 60-dik titulussa 9. §-sa szerént a' Leányoknak a' fiú ágnek fennállásáig Successiojok nem lehet, az ezen épült Ingressionak-is helyye nintsen, arravaló-nézt az ingerens Urat az ingessiotól elmozdittatni törvényesen megkivánnya rr. pr.

Az Ingerens Ur a' Felperes Ur' feleletére ezekben replicál:

A' Felperes Ur a' *H* alatti Testamentumban regulázott Successionál-fogvá contendál az Ingressio ellen, de ebben mint simplex scartétában semmitsem fundálhat, simplex scartéta, mert annak alája senki sints irva, már pedig ha Testamentum, vagy Contractus bizonyságoknak kellene alája irva lenniék. *Másodszor*, az irás-is az akkori időbéli irásnál sokkal iffibb, de *Harmadszor* nevezetes Correctiok-is vagynak benne, annálfogva hitelt nem érdemlő, sőt mint viciált Instrumentum a Tr. 2. r. 14 titulussa szerént fulmináltatandó. — Ebben

tehát semmi erősséget nem kereshetvén a' Felperes Ur, és a' vérség mellyen a' Tr. 1. r. 47. titulussa 4 §. szerint a' mutua Successio gyökereztetik bizonyos lévén, az Ingressionak-is meg kell állania 's megállíttatni-is kéri. rr. pr.

A' Felperes replicálván az *H* alatti Copiának eredeti levelét beadgya, melynek solemnitássát megtekintve, az egész kifogást elenyésztetnek állítja, a' midőn az előbbeni században vólt usus szerint a' régiusok, és bizonyságok a' Levélnek elein irattatván-fel, alól tsak az irattatott: Regii, vagy Testes iidem qui supra, annakutánna a' papiros alsó része befördíttatván, a' régiusok' petséttyei az alányomattattak, ezen eredeti levelen tehát ezen solemnitások meglévén, az ellenvetés-is elenyésztetik, 's mint hogy ebből nyilván vagyon a' Jószágnak fiura való regulatioja, az irtt ingressionak annyival kevésbé vagyon helye, mennyivel bizonyosabb a' Tr. 1. része 47-ik titulussából az, hogy *non sola sanguinis propago, sed et fraternalis mutua divisio sint fundamenta successionis*, már pedig ezen Jószágból, hogy valaha Leány osztozott vólna az Ingerens Ur soha sem bizonyította-meg; kéri tehát az Ingesiot cassáltatni rr. pr. —

Az Ingerens rövideden duplicál, az ugyan beadott *H* alatti Ok-levelél éppen azon difficultások alatt vagyon, melyek alatt vólt a'

praetendált Copiája, azt kivéve, hogy correctiok nintsenek, és régibb az irás, mert ez alatt sincsen senki írva, két petsét helye látszik ugyan, de kik petséttyei vóltanak, nem tudhatni azért ebben semmi erősséget nem helyeztethet a' Felperes Ur, de abban sem, hogy ezen Jószágban egy Leány sem osztozott volna, mert elidegenittetvén Karathnai Miklós által, a' Karathnai Leányok nem osztozhattak eddig benne, most pedig midőn a' kiváltása forog fenn; az osztály-is megtétethetik; ezeknél fogva, kéri-is az Ingessiot megállíttatni.

A' Felperes csak azt reflectálván hogy a' Tr. 2. r. 13-dik titulussa azon leveleket, melyekben a' Petsétnek helye nyilván megtetszik a' Petsétnek hiánossága-miatt erőteleneknek állíttatni nem engedi, 's ezzel az Ingerens Ur állításainak merőben ellene mondván, ítéletet vár.

Az Evictor a' Felperes duplicájára ezekben triplicál; az admonitio és citatio az Alperesre lévén dirigálva csak ugyan igaz az, hogy az Evictort az inhaerentiákkal a' Felperes soha meg nem kínálta, de igaz továbbá az is, hogy az Evictor az előtt-is a' Felperes által az irt Jószágna' kibotsátása, vagy elnem idegenítésétől se barátságoson, se törvényesen, meg nem taláttatott, elnem tiltatott, tehát az is igaz, hogy a' Felperes az Alperes' tökéle-

tes birtokában titkon megegyezett, ennél fogva a' lemondott Jussához: cum ad jura renunciata in Jure regressus non detur, a' Felperes Ur sem ezzel, sem más Processussal nem juthat, azért előbbeni iratásához ragaszkodván Itélet alá botsáttya.

A' Felperes rövideden ezeket reflectállya a' Felperes az Admonitiot, és Citatit arra tartozott dirigálni a' ki a' Jószágot birta 's ez az Evictor Urat repraesentálja; tehát az Evictort admoneáltatni vagy citáltatni szüksége nem vólt; de Juris sustentatione sem vólt szüksége, mert a' zálog praescriptiot nem szenved; egyébb-aránt ellene mondván az Evictor reitérált állításainak Levátájához 's annak rendében beadott bizonyításokhoz ragaszkodván, maga-is Itélet alá botsáttya.

Ezen öszve felelkezésekből hozható Itéletnek formája e' szerint következik:

Karathnai Lászlónak mint Felperesnek Miksa László házas-társas Miske Margit mint Alperes ellen ezen Ns. megyében Gáldtön egy Curia 's 12 antiqua Sessiok iránt indított zálagos perében Nemes Alsó Fejér-Vármegyének 1800-an December' 4-kén tartatott Generalis Székén hozott és kimondott:

I t é l e t.

A' Felperes maga Keresetét egy 1740-ben Hornis János és Balás Jó'sef Fejér-Vármegyei

Assessoroknak köz-biróságok alatt költ, és Keresetének rendében *A* betű alatt beadott hiteles Contractuson, mely szerént: néhai Karathnai Miklós hajdoni Besenyei Jánosnak itten *Ns.* Alsó Fejér-Vármegyében Gáldtőn a' Falú Derekában a' Bethlen Udvar és Szt. Imrére menő útsza között fekvő *Ns.* Curiát és 12 *Colonialis Sessiokat*, mellyeken laktak Peszkár Thodor, Peszkár Simon, Podár Juon, Podár Gligor, Sztupár Artyemia, Sztupár Lika, Ketskés Peter, Ketskés Ferkő, Bandi András, Bandi Jakab, Tyeusán Lup, és Csimbrudgyán Thodor nevű *Colonusok*, minden *Allodiaturakkal*, és *Colonicaturákkal* együtt, úgy az elidegenített részeknek kiváltásokra, és építésre-való szabadsággal 1000. az, az ezer magyar forintokban zálogban adta 15 esztendőig kiválthatatlanul, építvén, a' *B* alatti *Retractatio*val azt kívánnya bébizonyítani, hogy ő Karathnai Jánosnak a' zálogba vető Karathnai Miklós fiának fia, és következőleg a' Kereset alá hozott Jószághoz egyenes *praetendens* légyen, a' *C* alatti *Admonitorio Relatoriával* azt, hogy az *Alperes Aszszonyt* az *inhaerens* egész zálog *Summával*, és más törvényesen legitimálandó *inhaerentiáknak* azonnal való kifizetésekkel megkináltatván a' fennirtt Jószágnak kibossátására Törvényesen megintette légyen, az ellenkező esetre-nézve költségeről, fáradságáról a' Jó-

szágnak usus fructusáról és a' morosítás büntetéséről protestáltatván, a' *D* alatti hiteles Relatoriával pedig azt, hogy minekutánna az Alperes Aszsony a' Törvényes Admonitionak eleget nem tett volna, ezen Törvényes Generalis Szék eleibe Törvénybe idéztette légyen, a' Szék' színén azért a' Pernek felvétele alkalmatosságával a' feunirt inhaerentiákkal újra megkinálván, Keresete rendében azt kérte, hogy, mivel az Alperes Aszsony a' Felperes Törvényes lépéseivel semmit sem gondolván, az inhaerentiákat felvenni, 's a' Jószágot kibotsátani elmúlatta; tehát a' Tr. 2. r. 24 t. és Az Ap. Const. 4. r. 7. t. szerint az Alperes Aszsony morosítás büntetésén, 's költsége, fáradsága megfordításán marasztatván, a' kereset Jószág' nékie az Admonitio napjától-fogva vett haszonnal együtt kiitéltessék, és ezen Itélet' törvényes elégtételbe vétessék. Az Alperes azonban 1-ső szám alatt egy 1770-ben költ örökös Contractust mely szerint Besenyei Jakab az inactionatumot örökösön nullum jussal néhai Miske Imrének, 2-dik szám alatt 1787-ben költ Cessionalis, és Donationalis levelét, mely szerint Miske Imre Ur a' fenn forgo Jószágot a' Felperes Aszsonynak örökösön általadta, hiv notariusi kezekre beadván a' Felperes' Processusa ellen kifogást tett azon okból, hogy a' beadott bizonyítások szerint ő azon Jószágot

örökös titulussal birná, 's azért zálog processuson kinem perelhetné — melyre a' Felperes azt reflectálván, hogy a' fenn érdeklett bizonyítások szerént hajdani elei Besenyei Jánosnak csak zálogba adván, az inactionatumot, Bessenyei Jakabb örökösön elnem adhatta, 's azért az Alperes-is a' Felperesre-nézve örökösön nem birhatná. 1800-ban Septémbér' 5-én hozott, Itélet által az Alperes kifogásától elmozdított ugyan azért e' folyó esztendő Septémbér' 6-kán a' Per tovább folytattatván, Evictor eléállítására kéredzett, melyet a' Felperes sem ellenzván, ugyan azon napon ítéletesen, megis nyerte — melynek következésében e' folyó esztendő November' 10-án Evictorát Besenyei Jakabat eléállitván azt kívánta a' Tr. 1. r. 74. és több titulussai szerént, hogy ez vagy az Inactionatumnak birtokába való megtartására, vagy az ellenkező esetben következhető kárainak megfordításokra ítéletesen szorittassék — az eléállított Evictor pedig iratása rendében a' Felperest keresetétől e' két okból elmozdittatni kérte, és pediglen egyikért azért; hogy ő ezen Jószághoz egy rétet és két telket 500 forintokon váltott 's a' mellett 500 forintára épületeket tett, és ezeknek megfordításokkal megnem kínálta volna; másikért azért, hogy a' Contractusban kikötött 15 esztendei terminusban a' Jószág kinem váltatván az eladó, 's

maradéka annak örökös elidegenítésében titkon megegyezett volna, 's így az Evictor azt örökösön elidegeníthette, 's tehát ezen a' Processuson a' Felperes nem kereshetné; — A' Felperes ellenben azt állította, hogy ő a' C alatti Admonitio réndében az Alperes Asszonyt, a' ki Evictorát-is repraesentálta, minden inhaerentiákkal megkínáltatta, a' 15 esztendői terminus pedig az Evictornak annyi idő alatti bátorságos birtokára-nézve lévén megállítva a' Tr. 1. r. 82. t. 2. és 3. §. ellenére a' zálagos titúlust örökösre nem változtathatta, 's azért az Evictor állításai helytelenek lennének. — Azomban midőn ezek így folyának, Fodor Moyses mint néhai Feleségétől Karathnai Judithtól a' Felperes Testvérétől született Jó'sef nevű fiának természetes Tutora, a' költségeknek fele-részében ajánlott megfordítása mellett ezen Perben avatkozván, az inactionatumnak felét nevezett fiának kiiteltetni kérte, mellyre a' Felperes *H* és *HH* alatti testamentummal, és *G* alatti Contractussal azt kívánván bébizonyítani, hogy hajdoni Karathnai Márton 1669-ben az inactionatumot néhai Botka Pétertől, a' ki a' Tatár rabságból való kiszabadíthatására azt eladóvá tévén 1000, m. forintokban örökösön szerezte vala, az *H* és *HH* alatti 1696-ban költ Testamentumával úgy re-

gulázta, hogy csak a' fiu-ágnak enyészetével részesülhessen belőlle a' Leány ág; azt kívánta, hogy az Ingerens ingessiojától elmozditassék, 's a' szerént ezen Per birói ítélet alá mindenik Fél által-botsáttatott.

Fontolóra vévén azért ezen Törvényes Itélő-Szék a' megirtt Feleknek iratásaikat, és azoknak támogatásokra bé-adott bizonyításokat legelőbb-is a' fennforgó Ingressionak, meg vágy nem álhatását kívánta ellátni, 's úgy találta, hogy noha az Ingerens a' *H* alatti Testamenti Copia ellen annak rendében találtató correctiok, az irás uj vólta és a' Subscriptio hiánosága tekintetéből tett ellenvetéseivel ezen Testamentumnak hitelességét kétség-alá hozni kívánta légyen, minekutánna még-is az *HH* alatti eredeti Testamentum producáltatott, és annak megtétethetésére való hatalmát első kereső hajdani Karathnai Mártonnak a' *G* alatti Contractus megállította, az ingerens ellenvetései megsemmisítették, azért ezen Jószágnak az első szerző-által meghatározott örökösödés természete a' Leányt a' fiú ágnak fenn-létével a' Successiotól elrekesztvén, az ingessionak helye nem lehet.

A' mi már a' Principalis Felek között fennforgó Pernek derekát illeti: úgy tanállya ezen Törvényes Itélő-Szék, hogy ámbátor az Alperes örökös titulusson-is birja ezen Jószágot,

mivel mindazonáltal az örökös titulust, nem a' tulajdonos, hanem a' zálogban-tartó, kinek arra a' Tr. 1. r. 82 t. szeréut hatalma nem vólt, ruházta-fel ezen elidegenítésre, ezen Jószág a' Felperesre-nézve zálagos, azért az Evictornak abban, hogy a' kiváltások, és építések-re-való inhaerentiákkal megnem kínálta, és a' 15 esztendei terminusban kinem váltván, annak örökös elidegenítésében titkon megegyezett vólna, tett ellenvetései semmit ellent nem álhatván, és pedig az első ellenvetés nem azért, mert a' C alatti: Admonitorio rendében az Alperest, kit admoneálni tartozott, és a' ki az Evictort-is a' birtoknál-fogva repraesentálta, mindenekkel megkínáltatta, a' második pedig nem azért, hogy a' kitett 15 esztendei terminus a' zálogban tartónak bátorságára, nem pedig a' titulushoz megváltoztatására vólt meghatározva, a' Kérdésben forgó Jószág ezennel a' Felperesnek kiiteltetik.

Minthogy pedig az Alperesnek, a' ki ezen Jószágot örökös titulussal bírta, a' perlekedésre méltó oka vólt egyfelől, más felől pedig az Evictor az A alatti Contractusban engedett szabadságnál-fogva 1000 m. forintára, kiváltásokat, és építéseket praetendál a' morosítás, büntetésének, úgy az usus fructus fizetésnek helye nem lévén, a' Felperes az A alatti Contra-

ctusban kiirt 1000. m. f. zálog Summán kívül az Executor Atyánkfiai által liquidálandó inhaerentiákat-is az Alperesnek megfizetni köteles, hogy ha pedig a' zálog Summából-is ezen inhaerentiáknak megállítandó árrokból az Alperes néhai édes Attya által ezen Jőszágra adott 2000 forintok kiném telnének, a' fennmaradandó hijánosságot az Evictor az Alperesnek megfizetni tartozzék, — a' perre tett költségeket egyaránt szenvedvén, mely ítélet minden törvényes menedékeknek kirekesztésekkel törvényes elégtételben vétetni ezennel meghatározottat.

A' Felperes alázatos köszönettel veszi ezen törvényes ítéletet.

Az Alperes, Ingerens, és Evictor egész tisztelettel kéri a' Méltóságos Törvényes Királyi Tábla eleibe bővebb ellátás véget felbótsáttatni, annyival-is inkább hogy ezen Perben Örökség, és Successio természetének megállítása vagyon involválva, a' substratuma-is a' 100 forintot sokkal fejl haladgya.

A' Felperes' ezen Perének egyenes tárgya tiszta zálog, mely természeténél fogva nem appellálható, a' Successio az Ingerens részről praetendáltatik, kinek keresete a' Perre nézve csak accessorialis, és a' Pernek természetét

megnem változtatható az Örökség-is lábatlan;
azért kéri felnem botsáttatni.

I t é l e t.

Uradalmon kívül felbotsáttatik.

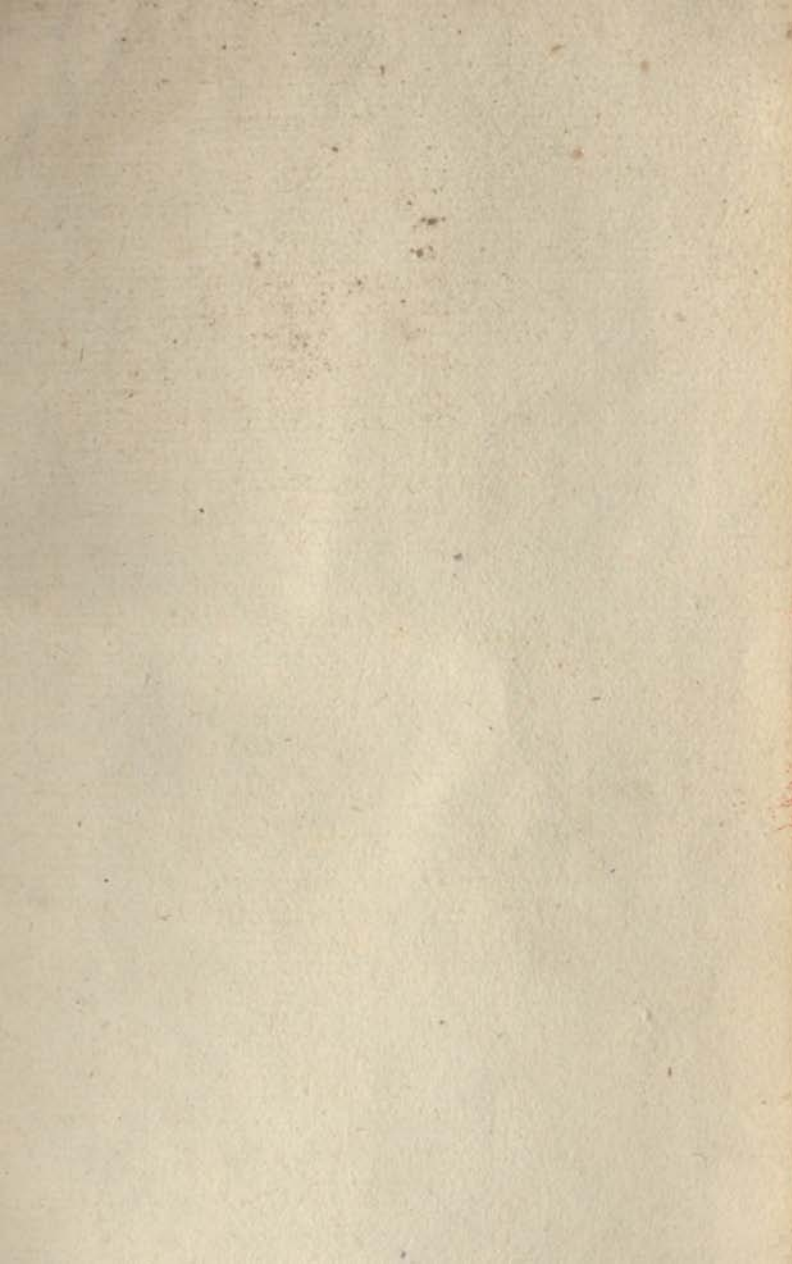
Az Alperes, Evictor, és Ingerens protestálnak de Litteris praeceptorio appellatoriis, iis non obtentis de recursu ad Excelsum Regium Gubernium.

A' Felperes protestál de poena indebite extrahendi mandati praeceptorii, aut infundati recursus, úgy az ususfructusról, költségről, és fáradságról.

A' Nemes Alsó Fejér-Vármegyei Generalis Székének jegyző Könyvéből 1800 December' 16-kán.

(L. S.) kiadta N. N. Fő Notárius.

Mind ezek légyének a' Mindenható Ur Isten Ditsőségére, a' Bóldogságos Szűsnek, és minden Szenteknek tiszteletére.

Az V-dik Darabban lévő Hibák' jobbitása.

<i>Lap.</i>	<i>Rend.</i>	<i>H i b a.</i>	<i>Olvasd megjobbitva.</i>
20	11	et V. Judicialium	— et V. Judlium, a' — mely annyit téssen — mint V. Judicibus — Nobilium.
20	20	V. Judicialium.	— vagy Judlium.
25	24	V. Judicialium.	— V. Judlium
44	18	in militiae.	— militiae,
51	9	A' Törvényes me- nedéknek.	— Törvényes menedék- nek
59	15	sine onera	— sine onere
71	utolsó	je-nik	— jelenik
90	utolsó	veyyük	— vegyük
91	15	Ducumentumok	— Documentumok,
112	6	nobis	— Vobis
128	28—29	transmis — a)	— transmissa. —
141	11	— vol	— vólt
144	28—29	do oggá	— dologgá
149	26—27	lattattak é	— láttattak-el
165	24	alöre való	— előre-való
169	12	Transmissionale	— Transmissionales
170	8	revideret	— revidere.
171	24	outhentico	— authentico
174	16	infra modo scripto	— modo infra scripto
177	2	bizonyito irás mel- lett Gratosumat	— bizonyító irás mellett — vehet Gratosumat,
208	16	Ossi Jussan-k	— Össi Jussának
252	11	inhaerennákat	— inherentziákat
258	27	kibossátására	— kibotsátására
245	5	szerent	— szerént
245	17	Záiogban	— Zálogban.

